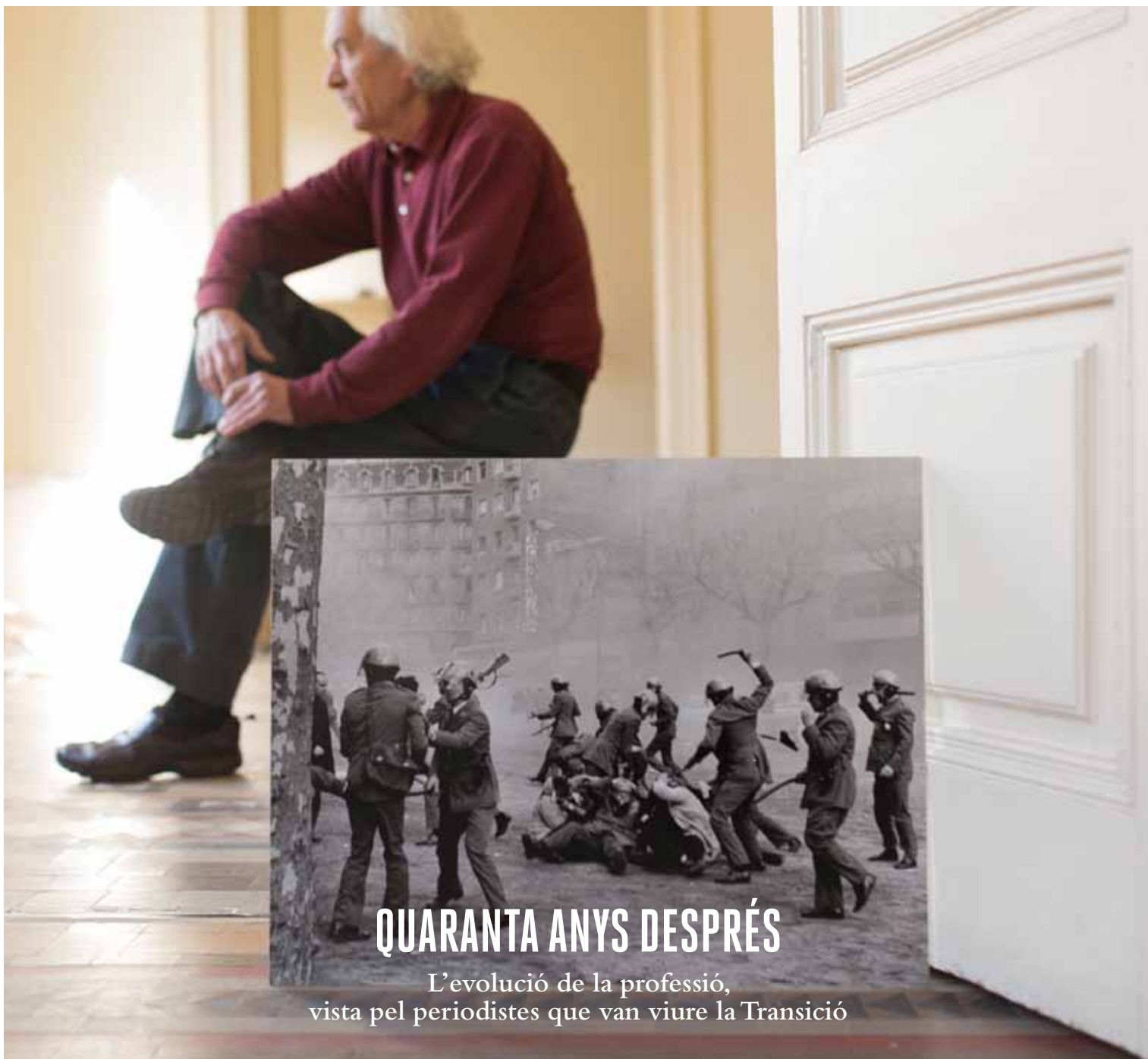

♦ CAPÇALERA ♦

REVISTA DEL COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

Març 2016 · Núm. 171 · 4 €

***Els valors signifiquen molt.
Sobretot, si tens el valor
de mantenir-los durant 110 anys.***

Des dels orígens, som una entitat financera orientada a promoure l'estalvi i el **benestar de les persones**.

Passa el temps, però l'essència no canvia. Vocació de **servei, lideratge i compromís social** són avui, com ahir, els valors que ens guien. I continuar rebent la **confiança** dels nostres prop de 14 milions de clients ens ha fet esdevenir el que som.

- El primer banc d'Espanya
- La xarxa d'oficines i caixers més extensa
- El banc més innovador del món, i líder en operativa multicanal (internet, mòbils, caixers, *smart TV*, xarxes socials...)
- La primera Obra Social del país i una de les principals del món, amb un pressupost anual de 500 milions d'euros

No som només un banc. Som CaixaBank.

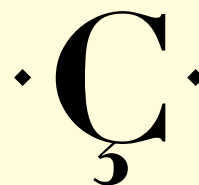
www.CaixaBank.com

Patrocinador de
l'Equip Olímpic

Millor Banc del Món
en Innovació Tecnològica
2013 i 2014

DOSSIER
EL PERIODISME DE LA TRANSICIÓ

05 CARTA DE LA DEGANA
EL RETRAT DE L'ÈXODE
TEXT Neus Bonet Bagant

06 ANÀLISI
LES IMATGES DE LA VERGONYA
TEXT Antonio Franco
SELECCIÓ IMATGES I COMENTARIS
Carlos Pérez de Rozas

14 REPORTATGE
INVESTIGACIÓ GLOBAL I EN XARXA
TEXT Karma Peiró
IL·LUSTRACIÓ Laia Guarro

18 ENTREVISTA
VICENT PARTAL
TEXT Jordi Rovira
FOTO Sergi Ruiz

22 REPORTATGE
AMB LA POR AL COS
TEXT Joaquim Elcacho
FOTOS Diversos autors

28 REPORTATGE
PERIODISME PAUSAT
TEXT Francesc Ponsa
FOTO Vicente Pruna

32 REPORTATGE
LES ALTRES XARXES
TEXT Nereida Carrillo
FOTO Pau Santanach

36 NOVETAT EDITORIAL
LA IL·LUSIÓ DE LES
AUDIÈNCIES MILIONÀRIES
TEXT Julia Cagé
FOTOS Vicente Pruna

40 DOSSIER
DE CÒMPLICES A ATRINXERATS
TEXT Maria Hornos
FOTOS Manel Armengol

46 DOSSIER
UN ADÉU ABANS D'HORA
TEXT Carme Escales
FOTOS Manel Armengol

52 DOSSIER
LA VIDA EN UNA IMATGE
TEXT Jordi Rovira
FOTOS Diversos Autors

58 REPORTATGE
CONFLICTES ÍNTIMS
TEXT Laura Saula
FOTO Sergi Ruiz

62 REPORTATGE
"EL PLA B"
TEXT Adrián Caballero
FOTO José Luis Gómez Galarzo

66 REPORTATGE
L'ÈXIT D'UN CROMOSOMA MÉS
TEXT Anna Galdon
FOTOS Sergi Ruiz

72 REPORTATGE
MIG SEGLE DE COMPROMÍS
TEXT Xavier Martí
FOTO Varis autors

76 REPORTATGE
VATILEAKS
TEXT Eduard Rubio
FOTOS Diversos autors

80 WEBS / LA XARXA
Àlex Barnet

84 LLIBRES
Elena Serrano

86 LA FOTO
Hirosi Sugimoto

88 OBITUARIS

90 DIA A DIA
Sara Masó

98 COM ENS VEU...
Oriol Malet

REVISTA CAPÇALERA
Núm. 171

EDITOR Col·legi de Periodistes de Catalunya
DIRECTOR Jordi Rovira
CONSELL EDITORIAL Neus Bonet, Francesc Canosa, Núria de José, Xavier Puig, Marc Vidal
CORRECTOR Jordi Sales
DOCUMENTACIÓ Carme Teixeiro
DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ Laia Guarro
SECRETÀRIA Alicia Llamazares
PUBLICITAT Xavier Fuertes
FOTO PORTADA Sergio Ruiz

REDACCIÓ
Col·legi de Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya 10, principal
08007 Barcelona
T 93 317 19 20
comunicacio@periodistes.org
www.periodistes.org

DEMARCACIONS
Nou del Teatre, 1, 1r, 1a · 17004 Girona,
T 972 209 162
Rbla. Ferran, 21, 8è A · 25007 Lleida,
T 973 240 044
August, 5, 1r, 1a · 43003 Tarragona,
T 977 245 454
Plaça Ramon Cabrera, 7, 1r · 43500 Tortosa,
Terres de l'Ebre T 690 753 038
Plana de l'Om, 6, 1r · 08241 Manresa
T 938 723 720

JUNTA DE GOVERN
DEGANA Neus Bonet
VICEDEGANS Marc Vidal, Sara Sans, Rafael Gimena, Sílvia Tejedor, Joan Ventura i Gonçal Mazcuñán
SECRETARI Jordi Navarro
TRESORER Josep Maria Martí
VOCALS Enric Badia, Jordi Basté, Juan Garcia Bausa, Ramon Besa, Francesc Canosa, Sílvia Cobo, Núria de José, Laura Fanals, Laia Forès, Teresa Turiera, Mònica López Ferrado, Ismael Nafria, Alicia Oliver, Carles Prats, Jesús Rive-rola, Raquel Sans, Jaume Serra i Esteve Giralt
GERENT Xavier Fuertes
DIPÒSIT LEGAL GI.358-89
ISSN 1135-1047
IMPRESSIÓ Ingoprint, SA

*REDIS-
SENYEM
EL
FUTUR*

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

EL RETRAT DE L'ÈXODE

Aquest any 2016, 110.000 refugiats han arribat a Europa pel Mediterrani. Més de 100.000 per la ruta marítima amb Grècia que està considerada la més mortífera. I Europa està fent un dels papers més lamentables en la gestió de la crisi dels refugiats.

En aquest número de CAPÇALERA que teniu a les mans, trobareu una anàlisi molt detallada del paper, de vegades cabdal, que ha tingut la premsa en la gestió d'aquest drama humanitari. Dos grans periodistes, Antonio Franco i Carlos Pérez de Rozas, desgranen les contradiccions polítiques que han envoltat la gestió d'aquest èxode massiu, com s'han multiplicat els discursos xenòfobs, com els mitjans han anat modulant les línies editorials i, sobretot, com les fotografies, el fotoperiodisme, ens ha incorporat sense concessions a una realitat brutal, desesperada. Com quan la foto de l'Aylan Kurdin, mort a la platja, sacsejava el món sencer.

Foto: Achnur

D'altra banda, el dossier aquest cop se centra en els periodistes que van viure la Transició. Un moment històric que, salvant les diferències, tenia similituds amb l'actual: canvis polítics importants, crisi econòmica, molts mitjans que apareixien i altres que tancaven... Abans per motius polítics, ara per motius econòmics. Hi trobareu què ha passat amb molts d'aquells periodistes i les seves reflexions, sobre aquell moment crucial per al país i per a la professió, i també el viatge al passat i el pont amb el present. I

EL FOTOPERIODISME ENS HA INCORPORAT SENSE CONCESSIONS A UNA REALITAT BRUTAL, DESESPERADA

hi recollim un testimoni molt especial. El de Manel Armengol, fotoperiodista, que com llegireu li ha tocat viure la cara i la creu del periodisme en quaranta anys dedicats a la fotografia. És l'autor d'una de les imatges icòniques de la Transició, la dels

grisos reprimint violentament una manifestació no autoritzada de l'Assemblea de Catalunya a favor de l'amnistia, un testimoni impagable que va donar la volta al món.

I en una època de dir les coses en 144 caràcters, bona és l'aparició de l'*Slow Journalism*. La filosofia de donar-se temps per llegir i escriure històries llargues. Assaborint l'escriptura i la lectura, delectant-s'hi. No tot a la vida s'entén o es resol en un titular, en un minut o en uns caràcters.

Amb aquest esperit de l'*Slow Journalism*, llegiu-vos l'entrevista a Vicent Partal, l'ànima de VilaWeb. Un dels mitjans digitals pioners a Europa. Compleix vint anys i manté el mateix esperit de lluita, de capacitat crítica i de perseverança que quan començaven. A l'entrevista que li fa en Jordi Rovira trobareu una anàlisi molt lúcida del moment que travessa el periodisme

a casa nostra, de com les empreses periodístiques estan fent front als rapidíssims canvis tecnològics o de com s'està transformant la manera de consumir els mitjans. Les velles fórmules no funcionen per als nous problemes.

Una bona estona de bona lectura. I com diu en Vicent Partal: "És mentida que a la gent no li agradi llegir".

Ben cordialment,

Neus Bonet Bagant

Degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya

degana@periodistes.org

LES IMATGES DE LA VERGONYA

Anàlisi del paper de la premsa en el drama humanitari dels refugiats

TEXT ANTONIO FRANCO

SELECCIÓ IMATGES I COMENTARIS CARLOS PÉREZ DE ROZAS

Igual que amb la crisi d'Ebola, en el drama dels refugiats els mitjans de comunicació han anat per darrere de les ONG, però per davant d'institucions, governs i polítics a l'hora de sensibilitzar l'opinió pública. Les portades en paper o en la primera pantalla d'Internet han estat eficaces. Amb cròniques, reportatges i comentaris editorials han colpejat consciències. Utilitzant especialment fotografies i imatges televisives, han estat decisius en una primera etapa per desemmascarar l'abúlia i les ganes de contemporitzar del món oficial.

Els països que podien pal·liar els problemes vitals de centenars de milers de persones que fugien de la guerra, van trigar molt a reaccionar. I si ho van fer, en bona part va ser per la pressió de la premsa. El muntatge fotogràfic del diari *Taz*, de Berlín, substituint els refugiats d'una barcassa pels líders europeus que havien estat plegats de braços o perduts en debats retòrics, representa aquesta fase.

Des del primer moment, els mitjans van fer molta pedagogia. Es tractava de diferenciar els refugiats en perill per la tendència actual dels conflictes a acarnissar-se més en la població civil que en els estrictes combatents, dels emigrants econòmics tradicionals. És indubtable que

La greu crisi dels refugiats, de què parlen, des de l'abril de l'any passat, els mitjans de comunicació de tot el món, ha suposat una cobertura de les principals capçaleres que, al mateix temps, ha permès despertar consciències però també, alimentar discursos xenòfobs. Una exhaustiva anàlisi sobre algunes de les millors imatges que il·lustren aquesta crisi social i humanitària permet adonar-nos de la força i el missatge que hi pot haver darrere d'una fotografia.

amb això els mitjans incorrien en certa injustícia col·lateral. Aquests altres emigrants, coneguts per les pasteres i les tanques de Ceuta i Melilla, moltes vegades –la majoria– fugen de situacions desesperades i perilloses; quedar-se als països d'origen equival gairebé sempre a renunciar a expectatives mínimament dignes de vida.

Però després de l'èxode puntual, massiu i accelerat per les dues interminables guerres intestines paral·leles de Síria i pels excessos violents sistemàtics als territoris conquerits per l'Estat Islàmic, una consideració d'urgència exigia al periodisme la doble tasca d'informar sobre el que succeïa i intentar mobilitzar a escala internacional solidaritats que fessin possible acolliments multitudinaris.

Encara que molts mitjans havien recollit amb atenció les aglomeracions inhumanes a les fronteres terrestres i la fugida multitudinària cap a Europa amb barcasses i embarcacions

inadequades, fins a l'impacte de la imatge de l'Aylan, ofegat, sobre la sorra, predominava una preocupació passiva. La fotografia, repro-

VA HAVER D'APARÈIXER LA IMATGE D'UN NEN BLANC OFEGAT I VESTIT A L'EUROPEA PERQUÈ HI HAGUÉS UNA REACCIÓ GENERALITZADA

duïda massivament i convertida en icona acusadora de la inhibició d'Europa, va crear un profund sentiment de vergonya i va provocar un clam exigint que la Unió Europea deixés d'embullar-se en els formalismes respecte a les fronteres i intentés resoldre el problema.

21.04.2015
FA GAIREBÉ UN ANY

El fotoperiodisme va començar a ensenyar amb imatges la dura realitat de les persones que emigraven cap a Europa. La foto d'Argiris Mantikos va ser publicada en molts diaris, com el prestigiós britànic *The Guardian*.

22.04.2015
CONTRA LA INHIBICIÓ DELS POLÍTICS
El diari alemany editat a Berlín *taz.die tageszeitung* va realitzar aquest fotomuntatge en la primera pàgina amb fotografies de les agències Associated Press i France Press.

08.08.2015
MORENATTI EN EL DRAMA DE CALAIS
El fotògraf espanyol Emilio Morenatti, de l'agència nord-americana Associated Press, va reflectir amb la càmera la situació desesperada de milers d'emigrants que pretenien entrar a la Gran Bretanya des de la ciutat francesa de Calais. Una de les fotos va ser portada al *New York Times*.

12.08.2015
FOTOGRAFIANT DES DE LA CRUA PROXIMITAT
 El fotoperiodista grec Yannis Behrakis, de l'agència Reuters, està cobrint les dues crisis del seu país, l'econòmica i l'emigració. Considerat el fotògraf de 2015 pel reconegut *The Guardian*, una de les seves fotografies més significatives va ser portada del *New York Times*.

19.08.2015
BAULUZ A UNA DE LAS FRONTERES
 Javier Bauluz, premi Pulitzer, el 1995, pel treball a Ruanda, també està present en l'actual crisi humanitària. Els seus reportatges han estat publicats al diari *El Mundo*.

El fill d'algú, va titular *The Independent*, de Londres. Amb aquesta frase va fer fallida la temptació de despersonalitzar el que estava succeint i es va impedir que continués sent un problema abstracte. La commoció per aquella imatge va produir una empenta col·lectiva que va obligar moralment la UE a actuar i els estats a sortir de les respectives inhibicions egoistes. Gràcies a això, Brussel·les va promoure alguns protocols —encara que insuficients, només duradors en el moment àlgid de la indignació ciutadana— per a la gestió dels acolliments. La premsa més compromesa va donar suport a la mobilització que va començar a gestar-se a Europa, però també va subratllar una gran paradoxa de fons: havia hagut d'aparèixer la imatge d'un nen blanc ofegat i vestit a l'europea perquè hi hagués la reacció generalitzada que ja no aconseguien provocar les dels nens de color nus, ofegats també en aventures migratòries de tipus econòmic de final infeliç.

MERKEL; DE SANTA A ODIADA

Vist amb perspectiva, els mitjans van reflectir bé, a partir d'aquell moment, la inconsistència europea i les contradiccions que van produint-se després en l'opinió pública al voltant d'aquest tema. Així, quan Angela Merkel va fer el pas endavant de reconèixer que Alemanya estava en condicions d'acollir un nombre important de refugiats de Síria, el pèndol situat en l'extrem bonista va portar al fet que l'influent setmanari *Der Spiegel* publicqués un fotomuntatge equiparant-la a Teresa de Calcuta.

Ara bé, quan l'extrema dreta xenòfoba alemanya i la d'altres països propers, com Dinamarca, van iniciar el contraatac, les portades van començar a canviar i a recollir hostilitats contra la cancellera. La van acusar de generar un "efecte crida" que seria aprofitat per refugiats polítics i emigrants econòmics, i que suposaria competència per als treballadors locals i dispararia el cost estatal de les prestacions socials. La imatge de Merkel va iniciar una sòlida caiguda, àmpliament recollida i també amb el suport de molts mitjans.

ELS GREUS INCIDENTS SEXISTES A COLÒNIA
 ES VAN CONVERTIR EN EL REVERS DE L'IMPACTE
 DE LA MORT DEL PETIT AYLAN

Els greus incidents sexistes a Colònia, protagonitzats per descontrolats que formaven part de l'allau migratori, es van convertir en el revers de l'impacte de la mort de l'Aylan. I van esdevenir en la bandera de la ultradreta per reclamar —i aconseguir, en bona part— aturar els aco-

23.08.2015

LLANCEN AL MAR LA ROBA XOPA

El periodista Guillermo Cervera va plasmar en aquesta fotografia el vestit d'una refugiada siriana llançat al mar després d'haver aconseguit arribar a l'illa de Samos. Va ser la portada de la secció d'Internacional de *La Vanguardia*.

03.09.2015

LA FOTO DEL NEN AYLAN KURDIN

La imatge de l'Aylan, captada en una platja turca per la periodista Nilücer Demir de l'agència Dogan, va commoionar tot el planeta. El titular de la portada del diari de Londres, *The Independent* és tot un editorial: *El fill d'algú*.

03.09.2015-05.11.2015-31.01.2016

TRES PRIMERES PÀGINES DE LA TRAGÈDIA

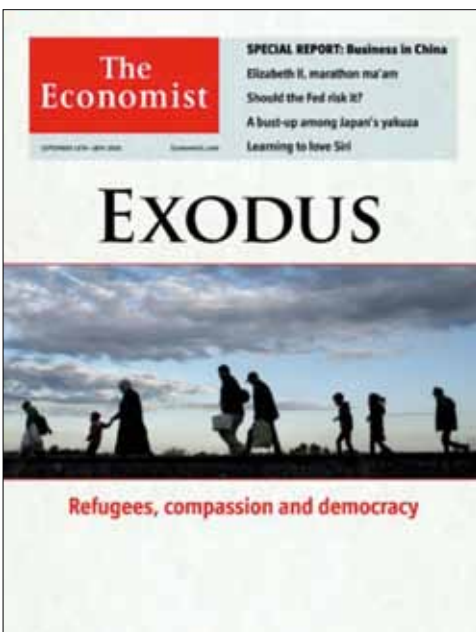
Dos mesos després de la foto de l'Aylan el diari francès *Libération* va recordar que havien mort almenys 108 nens més. La fotografia al *Libé* és de Kostis Ntantamis. A final de gener, cinc mesos més tard, tornava a aparèixer a la portada d'*El País* un altre jove mort a l'illa de Lesbos en una imatge de l'agència France Press del foterperiodista Ozan Kose. Les últimes dades afirmen que ja són més de tres-cents els nens que hi han perdut la vida.

06.09.2015-24.01.2016

L'EMIGRANT ECONÒMIC I EL REFUGIAT POLÍTIC

Dues portades de la revista del *New York Times*. La primera és obra de l'italià Paolo Pellegrin, de l'agència Magnum, un dels fotògrafs més rellevants. Són imatges per a un multimèdia i per a les pàgines del suplement sobre l'emigració econòmica des d'Àfrica a Europa. La segona, de Peter van Agtmael, també de Magnum, és sobre la història d'una família siriana després de fugir de la guerra.

12.09.2015-06.02.2016

DE L'“EXODUS” A UNA POSSIBLE RUPTURA

Dues portades de la revista britànica *The Economist* que analitzen els problemes tant per a Europa com per als protagonistes de l'emigració. En la primera, la fotografia és de Marko Djurica de l'agència Reuters. La segona, publica una il·lustració de Jon Berkeley.

19.09.2015
LA "MARE" MERKEL
 La revista d'informació general alemanya *Der Spiegel* va fer aquesta recreació gràfica de la cancellera Angela Merkel a partir de la coneguda imatge de la mare Teresa de Calcuta.

25.09.2015
UN CAMÍ PLE D'ESPINES
Libération va reflectir amb aquesta fotografia de Darko Vojonovic les dificultats dels emigrants en el recorregut per arribar al nord. La imatge està presa a la frontera serbo-hongaresa.

liments. Va ser quan la premsa ultra va llançar veritables càrregues de profunditat contra les arribades, com les que assenyalaven, sense proves, que camuflats amb els refugiats hi havia terroristes entrenats per atemptar. El ministre de l'Interior espanyol, Jorge Fernández Díaz, va tenir la feblesa de sumar-se a aquests missatges que van tenir ampli ressò mediàtic.

DES DELS MITJANS, ES VAN TRASLLADAR COM ASSUMIBLES PER L'OPINIÓ PÚBLICA ALGUNES VERGONYES COL·LECTIVES

16.10.2015
EN FILERA PER TERRES ALEMANYES
 El fotògraf Matthias Schrader de l'agència Associated Press va captar els emigrants al seu pas per terres alemanyes. El diari *Die Welt* la va incloure a la portada sota el titular *Un matí a Baviera*.

CANVI D'ACTITUD
 La mobilització va canviar de signe, i les actuacions dels governs contra els refugiats, que fins llavors s'havien produït especialment en països en què les conviccions profundes de la UE respecte als drets humans estaven poc assentades, es van generalitzar.

Hongria i Polònia havien cridat l'atenció pels seus desafiaments posant barreres en fronteres interiors de la Unió per impedir que els arribessin refugiats, tot i així, hi van haver contagis. Els mitjans van començar a reflectir l'auge del populisme xenòfob i els seus èxits en diluir l'aplicació de les escasses decisions integradores adoptades per Brussel·les. En aquesta fase, es va multiplicar

19.10.2015

NACHTWEY AL TIME

Un dels fotoperiodistes més influents, James Nachtwey, va cobrir per *Time* l'èxode de milers de ciutadans per Europa.

21.10.2015

LA MIRADA DE SAMUEL ARANDA

El fotoperiodista Samuel Aranda, guanyador del World Press Photo 2011, va reflectir tota la desesperació dels emigrants. Els seus reportatges van aparèixer al *New York Times* i a l'ARA. La fotografia d'aquesta portada, obtinguda a l'illa grega de Lesbos, va ser premiada amb la foto Nikon 2015 en la categoria Premsa.

06.12.2015

GERVASIO SÁNCHEZ: UN REFERENT

El periodista i fotògraf Gervasio Sánchez, sempre compromès, mostra les dures condicions en què viuen els emigrants durant el recorregut per Europa. *La geografia del èxodo* va ser el titular del seu reportatge (text i fotos) a doble pàgina a l'*Heraldo de Aragón* realitzat a Grècia, Eslovènia i Macedònia

l'incompliment dels contingents d'acolliment nacionals ja pactats rebaixant-los fins a xifres reals ridícules.

Molts mitjans, doncs, van retrocedir en les línies editorials desviant l'atenció cap a altres qüestions. Una d'aquestes, aprofitar la feblesa institucional grega per intentar que acceptessin refugiats poc menys que per la força. Una altra, donar credibilitat al Pla Samson: provar de convèncer els refugiats que ja eren a Europa que si tornaven als seus països d'origen retornarien a la UE amb plenes garanties de permanència.

Des dels mitjans es van traslladar com assumibles per l'opinió pública algunes vergonyes col·lectives, com els registres als refugiats per confiscar-los diners i joies perquè paguessin, per endavant, la seva futura estada, presentada com a temporal. Per aquesta via, la premsa i les televisions —amb excepcions— van acompanyar la marxa enrere de l'esperit d'acolliment. La manera més senzilla de fer-ho ha estat desplaçant la informació des les primeres pàgines a les interiors.

29.01.2016

LA VISIÓ DE SANTI PALACIOS

Portada del diari holandès *De Volkskrant* amb una instantània del fotoperiodista espanyol Santi Palacios. Guanyador del Premi Nacional de Periodisme 2015 concedit per l'Associació Nacional d'Informadors Gràfics de Premsa i Televisió (ANIGP) per les seves imatges sobre el drama de l'emigració, Palacios és un dels periodistes que més ha treballat els problemes relacionats amb els refugiats castigats per l'economia o la política al món.

És de justícia subratllar la important contribució de molts grans fotògrafs nascuts al nostre país al coneixement que tenen els ciutadans de tot el món del drama dels refugiats i emigrants. Una bona part de les imatges que han estat publicades als grans diaris internacionals es deuen a la seva sensibilitat i compromís. Les dures, és clar, i també les estèticament belles o simbòliques, com l'estranya fotografia del vestit submergit al mar després que,

LA PREMSA VA ACOMPANYAR LA MARXA ENRERE DE L'ESPERIT D'ACOLLIMENT DESPLAÇANT LES NOTÍCIES DE LES PRIMERES PÀGINES A LES INTERIORS

19.02.2016

L'EMIGRACIÓ, EL GRAN TEMA DEL WORLD PRESS PHOTO

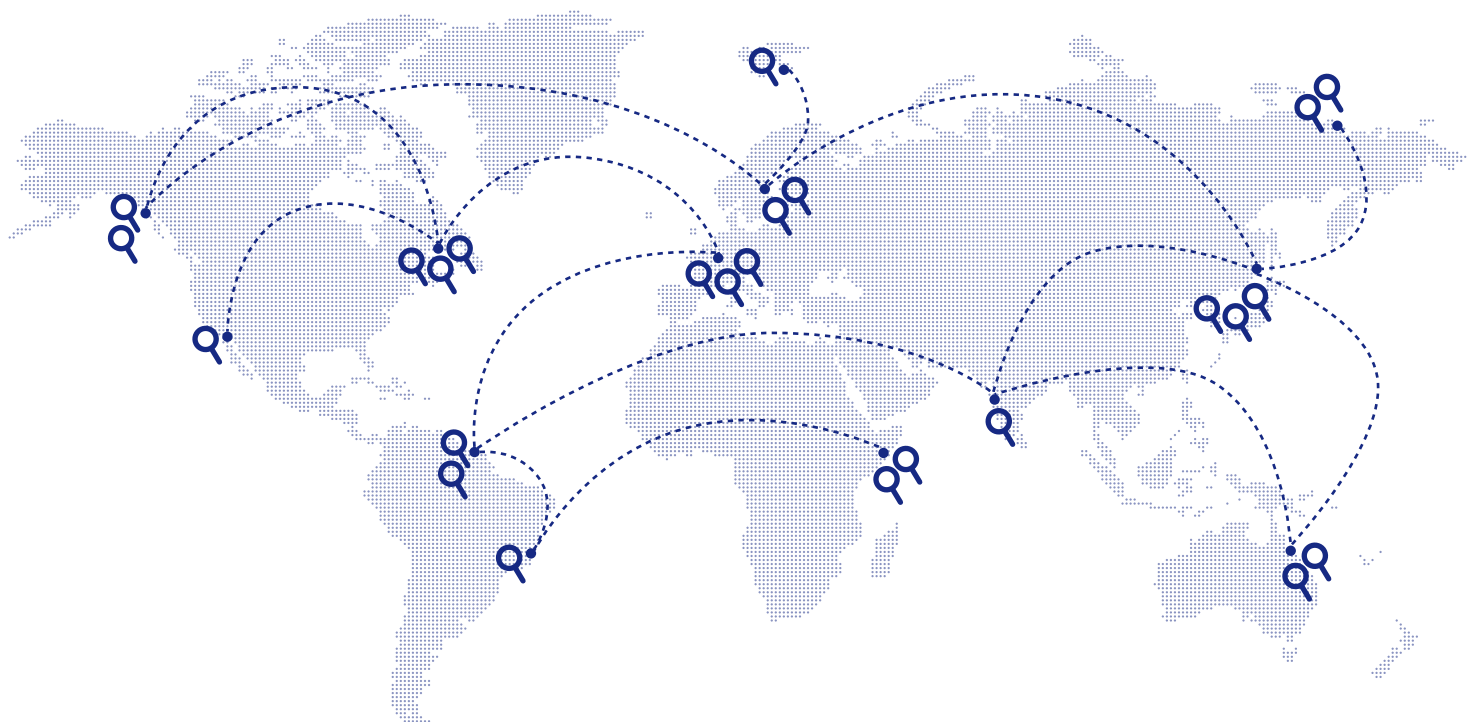
La imatge del fotògraf freelance australià Warren Richardson ("Esperança en una nova vida") realitzada a Röske, a la frontera entre Hongria i Sèrbia, ha estat considerada la Foto de l'Any dels World Press Photo 2016. En el seu dia no es va arribar a publicar. L'autor la va pujar al seu Facebook. Un cop premiada ha aparegut a molts mitjans del món, com en aquesta portada del diari italià de qualitat *La Stampa*.

final de la travessia, una refugiada es tragués el mullat per substituir-ho per roba seca que havia viatjat amb ella dins una bossa impermeable.

Enrolats en els principals mitjans de comunicació i agències o treballant pel seu compte, professionals de la talla de Samuel Aranda, Santi Palacios, Javier Bauluz, Gervasio Sánchez, Guillermo Cervera o Emilio Morenatti reflecteixen que encara que aquí patim una crisi del negoci de la vella premsa, hi ha especialitats sense cap crisi de periodistes. Però en molts casos –com la majoria dels citats– també han hagut de creuar fronteres, aquest signe dels temps problemàtics, per viure les vocacions i demostrar la seva vàlua. Ç

INVESTIGACIÓ GLOBAL I EN XARXA

TEXT KARMA PEIRÓ
IL·LUSTRACIÓ LAIA GUARRO

El periodisme entre fronteres o *cross-border*
elaborat per professionals de diferents països i mitjans,
permet realitzar investigacions ambicioses

Els experts coincideixen a dir que el periodisme d'investigació està passant per mals moments en els mitjans tradicionals. En canvi, fora d'aquestes redaccions, diferents professionals de la informació s'estan organitzant i gràcies a l'ajut d'organismes internacionals elaboren investigacions periodístiques en profunditat que necessiten de mesos de feina i que no entenen de fronteres. Un retorn als orígens que ja ha donat resultats més que notables.

Va haver-hi un temps que el *periodisme* anava lligat a la *investigació* i que la professió assumia que l'única manera d'explicar el que succeïa era indagant en la profunditat dels fets. Casos com el Watergate del *Washington Post*, o els reportatges d'en Xavier Vinader a *Interviú*, de final dels anys setanta, ens situen en aquella època daurada del periodisme a escala internacional i nacional.

Avui, en canvi, s'acusa la professió d'haver eradicat la investigació periodística, i motius del perquè no en falten: des dels que consideren que hi ha un servilisme als poders polítics i empresarials i que s'ha domesticat la professió fins als que veuen les causes en l'arribada d'Internet a les redaccions, amb l'acceleració en la

AQUESTA FÓRMULA PERMET COL·LABORAR EN UN MATEIX CAS MITJANS I PERIODISTES QUE INFORMEN DES DE DIFERENTS PAÏSOS

producció de la informació i de les fórmules agressives per captar audiències o bé ho atribueixen a la davallada estrepitosa de les vendes dels diaris de paper, la crisi econòmica, al tancament de redaccions i al degoteig de milers de periodistes enviats a l'atur.

No obstant això, a la Global Investigative Journalism Conference (#GIJC15), la cita internacional més destacada del periodisme d'investigació, que es va celebrar a l'octubre a Lillehammer (Noruega), es respirava optimisme. El *periodisme cross-border*, una fórmula que permet col·laborar en un mateix cas, mitjans i periodistes que informen des de diferents països, ha fet créixer les expectatives i la capacitat a l'hora de continuar investigant. Bona part dels exemples que es mencionen en aquest article van estar representats a la #GIJC15. En la majoria dels casos, el finançament de l'equip, necessari per investigar durant mesos, va sortir de les beques de centres internacionals que promouen un periodisme en profunditat elaborat a "foc lent".

MESOS DE FEINA

A la trobada de Lillehammer més de 900 periodistes, procedents de 129 països, es van trobar durant 4 dies per posar en comú investigacions sobre casos de corrupció perpetrats per líders polítics, presidents de bancs o empresaris de multinacionals, tràfic d'armes, blanqueig de diners, paradisos fiscals o morts silenciades per càrtels de la droga.

Molts d'ells participen en projectes *cross-border*, la fórmula de la qual beu cada cop més el periodisme d'investigació, basat en l'anàlisi i la verificació de dades que corren en obert per Internet i amb la col·laboració de periodistes de diferents països i mitjans.

El Consorci Internacional de Periodistes d'Investigació (ICIJ, sigles en anglès) és un clar exponent d'aquest periodisme "entre fronteres". Va ser conegut mundialment el 2012, per investigar els paradisos fiscals on operen personatges rellevants de la política i la societat de tot el món.

A la GIJC15, van presentar el nou treball, *Evited&Abandoned*, en què es va denunciar com en una dècada (2003-2014), més de 3,4 milions de persones van ser desplaçades de les seves llars i terres

FAST FOOD PSEUDOINFORMATIU

Una de les pèrdues de la professió que més es lamenta és la poca investigació que es practica actualment en els mitjans espanyols i catalans. Pepe Rodríguez, professor de la Facultat de Periodisme de la UAB, explica que l'inici d'aquesta mancança es podria situar a final dels anys vuitanta. “Es va començar una progressiva domesticació de la professió a base de bons sous i privilegis. Els mitjans van prioritzar els negocis diversificats i aliens al periodisme, fet que els va abocar al servilisme envers poders polítics, econòmics i financers buscant només el negoci publicitari i les audiències”, afirma Rodríguez.

Per la seva part, Francesc Viadel, professor de periodisme d'investigació a la Facultat de Comunicació Blanquerna, el periodisme actual està ple de mancances. “Hi ha un escàs interès per la investigació per part de les empreses periodístiques, tant per qüestions econòmiques com per qüestions relatives a l'acomodació en el poder. Sovint es limita a retrucar la informació judicial o a elaborar informes a partir de l'encreuament de dades. Això no impedeix que de tant en tant et trobis davant de peces importants”, afirma Viadel. Rodríguez encara va més lluny al considerar que no només els mitjans no tenen cap interès a fer un periodisme de qualitat, sinó que “l'audiència només consumeix *fast food* pseudoinformatiu”. Tot i així, aquests dos experts reconeixen que el periodisme entre fronteres pot ser una bona opció per fer una mica més d'investigació periodística. “El bon periodisme només pot ser *slow food*”, conclou Rodríguez.

perquè vivien en un terreny que interessava el World Bank, per a algun dels 969 projectes, establerts en més de 100 països.

Migrant Files n'és un altre exemple: el projecte va començar dos anys enrere, i ja hi participen periodistes de 15 països europeus, de 16 mitjans diferents que parlen fins a 13 idiomes. Durant aquest temps, s'han dedicat a comptabilitzar la quantitat d'immigrants i

ES TRACTA D'UN PERIODISME D'INVESTIGACIÓ, BASAT EN L'ANÀLISI I LA VERIFICACIÓ DE DADES QUE CORREN EN OBERT PER INTERNET

refugiats que han mort en l'intent de tenir una vida més digna. Ja són 30.000, des de l'any 2000. “Tot va començar per una pregunta molt simple: quantes persones –dones, homes i nens– moren diàriament en l'intent d'arribar a Europa? El 2013, no existia un cens real”, explica el periodista Danielle Grasso, un dels primers implicats en aquest macroreportatge de dades i d'investigació.

Per fer-lo, durant mesos van creuar milers de línies de bases de dades per extreure'n una xifra precisa. “La investigació va ser

complicada per les duplicitats que hi podia haver en les dades”, admet Grasso. *Migrant Files* explica amb mapes, vídeos, gràfics i text el patiment dels immigrants. Ara la investigació ha revelat que els refugiats es gasten a l'any prop de 1.000 milions d'euros a pagar a les màfies i els desplaçaments forçats. L'equip va rebre un finançament de 7.000 euros de la *Journalismfund.eu*, una organització sense ànim de lucre, que promou el periodisme “entre fronteres”.

MIRADES DIFERENTS

“El principal avantatge de treballar així és que la idea del reportatge guanya punts de vista a partir de la mirada de periodistes de diferents països”, explica Brigitte Alfter, responsable de *Journalismfund*. “Econòmicament surt a compte perquè es reparteixen les despeses. I a l'hora de difondre'l, es publica el mateix dia, a la mateixa hora, en diferents mitjans, països i idiomes”, explica.

Per a la periodista científica, Elisabetta Tola, el millor del *cross-border* és que les històries no es tracten únicament en un entorn local. A *Seedversity.org*, un treball presentat ara fa any i mig i finançat per l'European Journalism Center (EJC), relata les experiències dels agricultors i agrònoms de cinc països: Senegal, Etiòpia, França, Itàlia i l'Iran.

Tots ells estan reconsiderant tornar a les llavors de cultius emmagatzemats en bancs i col·leccions locals. “Molts dels assumptes que ens preocupen avui tenen al darrere organitzacions globals, ja sigui que parlem d'empreses, de corrupció, de producció agroalimentària, de medi ambient, etc. Tot passa per diferents fronteres”,

assegura Tola, que actualment prepara una segona investigació, en què vol denunciar que un 50% del mercat global de llavors es troba en mans de cinc multinacionals. “Una bogeria des del punt de vista de la seguretat alimentària al món. En els darrers anys, el mercat de les llavors s’ha vist afavorit per les directives europees i s’han anihilat les experiències petites i sostenibles locals, augmentant la pobresa entre els països amb menys recursos”, afirma. Una vegada més el finançament procedeix de l’EJC i les aliances, en aquesta ocasió, les ha establert amb mitjans d’Itàlia, Sudàfrica, França i Catalunya (*Naciódigital.cat*).

L’AJUT TECNOLÒGIC

Eva Simola, periodista freelance finlandesa, comenta que sempre ha obtingut bons resultats del treball amb col·legues internacionals. “En els darrers anys, he investigat des de casos com la producció de mòbils Nokia a la Xina fins a la prospecció de minerals a l’illa Sakhalin, o l’esclavitud dels nens a les mines de cassiterita de la República Democràtica del Congo. Les eines actuals de comunicació a distància (mòbils, skype, xats, whatsapp o correus electrònics) l’han fet possible. Sempre hi ha la complexitat de la coordinació, però res és impossible”, assegura.

“EL REPORTATGE GUANYA PUNTS DE VISTA A PARTIR DE LA MIRADA DE PERIODISTES DE DIFERENTS PAÏSOS”

Brigitte Alfter, Journalismfund

Tot i així, Brigitte Alfter assegura que el *cross-border* també té inconvenients. “El primer és trobar un idioma en el qual l’equip s’entengui, que normalment és l’anglès. Les factures de telèfon són molt cares, ja que les comunicacions per skype no sempre són la via més segura”, reconeix. El cost de viatjar a l’estranger per mantenir entrevistes amb experts o fonts és un altre inconvenient. I la coordinació de tots els membres –sobretot en situacions complicades quan s’investiguen màfies i governs corruptes, o quan s’han de tractar temes legals– no resulta senzill.

A final del 2011, els periodistes Antonio Villarreal i Anders Pederesen (Dinamarca) van destacar amb el reportatge “A la caça de l’or líquid”. Durant mesos, van investigar el mercat de l’oli d’oliva a Espanya i com les subvencions de la Política Agrària Comú

(PAC) havien contribuït a un creixement desmesurat amb conseqüències laborals, ambientals i econòmiques. Era de les primeres vegades que s’experimentava a Espanya amb el *cross-border*. El reportatge va ser publicat a la revista *Jot Down*. “Vam trigar molt de temps a coordinar-nos perquè érem novells. Aquella primera experiència ens va servir per aprendre. Ara sóc més concret, poso tasques clares i *deadlines* per a tots els membres de l’equip”, assegura Villarreal.

Un últim exemple interessant és Medicamentalia, el darrer projecte de la Fundació Ciutadana Civio, una organització sense ànim de lucre que investiga amb finalitats periodístiques. S’han dedicat a comparar els preus dels medicaments essencials de 60 països, a més dels sistemes sanitaris i copagaments. “Sense la fórmula *cross-border* i la beca que vam rebre no haguéssim pogut investigar durant quatre mesos. Recopilar les dades dels preus dels medicaments i els salaris és una tasca titànica per a un periodista que no és del país”, afirmen els autors.

Altres projectes locals els financen amb aportacions de socis o venent serveis d’anàlisi i tractament de dades, un terreny en el qual són els màxims referents d’Espanya des de fa cinc anys. “Aviat sortirà el nostre últim reportatge *Quien cobra la Obra*, que posa

LES DESPESES DE TELÈFON I DELS VIATGES A L’ESTRANGER O LA COORDINACIÓ DE L’EQUIP, NO SEMPRE FÀCILS, EN SÓN ALGUNS INCONVENIENTS

llum sobre les empreses que s’han adjudicat els principals contractes d’obra pública a Espanya i les possibles il·legalitats. L’empenta financera l’hem rebut, en aquest cas, del micromecenatge, gràcies a persones que han apostat per la nostra investigació i ha fet microdonacions”, expliquen.

És cert, doncs, que a Espanya i a Catalunya queda molt camí a fer per recuperar aquells anys mítics de la investigació periodística. Amb tot, eines, recursos i potencial no en falten. **Ç**

Més informació a:

<http://www.icij.org> → Consorci Internacional de Periodistes d’Investigació

<http://gijn.org/gijc15/> → Web de la Global Investigative Journalism Conference (#GIJC15)

<http://journalismfund.eu> → Web de la Journalismfund.eu

<http://ejc.net> → Web de l’European Journalism Center

+ info

Entrevista a *Vicent Partal*, director de *VilaWeb*

"ÉS MENTIDA QUE A LA GENT NO LI AGRADI LLEGIR"

Després de dues dècades al capdavant de VilaWeb –degà europeu de la premsa en línia–, Vicent Partal segueix amb les mateixes ganes d'adaptar-se a les novetats en una professió en constant transformació. Ell viu els canvis com una oportunitat d'aprendre i passar-s'ho bé, però té clar que certes solucions fàcils i ràpides no sempre beneficien el bon periodisme. Per això, recalca que els principis de la professió són la línia vermella, la frontera per no caure en temptacions a les quals altres ja fa temps que s'han rendit.

TEXT JORDI ROVIRA
FOTO SERGIO RUIZ

Vint anys de VilaWeb. En algun moment vàreu pensar que en lloc de ser pioners hauria estat millor ser segons, copiar el model i menys problemes?

En aquells moments no penses aquestes coses, però és veritat que és molt difícil aguantar. De fet, ara ho som, el primer diari europeu en línia, perquè els altres han anat morint. I això ja parla per si sol. El més difícil no és ser pioners, sinó haver aguantat vint anys i ser fidels a un model perquè és un món que va de banda a banda...

...amb uns canvis brutals. Si bé les empreses no són tan fàcils de canviar.

Hi ha moments desconcertants, com la irrupció de les xarxes socials. Facebook i Twitter ho han canviat tot. És, fins i tot,

un canvi més gran que l'aparició del web. De totes maneres, a VilaWeb tenim l'avantatge del nostre ADN, perquè vam néixer per fer periodisme, i Internet era l'instrument. Quan sorgeix una cosa nova, sempre pensem com adaptar-nos-hi com a periodistes. Hi ha alguns invents esplèndids que no farem servir i d'altres ens tornen bojós, com la càmera de 360 graus. A mi m'interessa tot el que sigui explicar històries de forma diferent. El que no fem és obsessionar-nos. No ho fem servir tot per explicar-ho tot. A mi això em manté molt viu. La part més fascinant d'aquests vint anys és tot el que he après. És *xullíssim*.

Internet no et permet d'avorrir-te.

No. A més, tinc dues filles –de divuit i vint-i-sis anys, la gran és periodista– i és un frontó constant. Pam, pam, pam! Que surten nove-

tats com l'Snapchat? Doncs m'hi apunto i m'hi poso! Tot això és molt refrescant.

Sí, però fas les entrevistes amb paper i bolígraf. És el teu reducte analògic?

Sempre vaig amb paper i bolígraf i sí, les entrevistes les faig així. Encara que no és cap reivindicació, senzillament m'hi sento còmode. La gent no acaba d'entendre que no sóc cap apòstol de la digitalització, ni m'agrada especialment. Jo sóc d'aquells que olora els llibres quan els destapo i m'agrada llegir el diari en paper. M'agradaria fer un diari en paper ben maquetat? És clar, però no té mercat.

A VilaWeb no accepteu comentaris als articles. Us heu penedit en cap moment pel trànsit que això us fa perdre?

PERFIL

Vicent Partal (Bétera, 1960) ha treballat en mitjans com *El Temps*, *El Punt*, *Diari de Barcelona*, *Catalunya Ràdio*, *La Vanguardia* i TVE. Director de *VilaWeb*, que va fundar el 1995 amb Assumpció Maresma, ha publicat llibres com *Catalunya en l'estratègia militar d'Occident* (1987), *La revolta nacionalista a l'URSS* (1991), *Atles de l'Europa futura* (1991), *Catalunya 3.0* (2001), *Periodisme quàntic* (2007), *Llibreta de Pequín* (2009), *A un pam de la independència* (2013) i *Desclassificat 9-N. Història secreta d'una votació revolucionària* (2015). Ha rebut el premi Ciutat de Barcelona de periodisme (1999), el Premi Nacional d'Internet de la Generalitat de Catalunya (2000) i el premi Nadal Batle i Nicolau sobre noves tecnologies de la informació (2004). És vicepresident de l'European Journalism Center.

No. És evident que això ens ha fet perdre molt de trànsit, ara bé, per principi, considerem que els comentaris als articles denigren la professió periodística. I, per tant, no els hi posem. En canvi, des del servei de subscripció, tenim una comunitat en què els usuaris poden fer comentaris que

"NO M'AGRADA ESPECIALMENT LA DIGITALITZACIÓ. JO SÓC DELS QUE OLORA ELS LLIBRES I M'AGRADA LLEGIR EL DIARI EN PAPER"

només veuen ells. I no diuen bestieses. Hi ha, tot i així, qui ha interpretat la participació obviant la participació real. Jo responc tots els correus. No es veu ni dona visites, en canvi, això sí que és participació. Per tant, si el preu de no acceptar comentaris és tenir menys visites, és un preu raonable.

Temps enrere vas dir que "les xarxes són un control de qualitat excel·lent".

Sí, és fantàstic. Si m'equivoco, als tres minuts ja ho sé i ho puc corregir.

Com quan vàreu anunciar la mort de Fidel Castro?

Sí. D'aquell cas, en vaig aprendre molt. Era a l'inici de Twitter i algú va fer una cosa que no sabíem que podia fer-se: crear

un perfil fals d'Olli Rhen, comissari europeu d'Economia. El vaig seguir durant gairebé dos mesos i va estar piulant com si fos Rhen. I, de sobte, anuncia la mort de Castro i hi caic de quatre potes. Reconec l'error i explico el que ha passat. En això les xarxes són magnífiques. A més, et

donen el pols del que interessa i del que no interessa. És bestial.

I són claus per ser líders en visites.

En aquest tema,

Internet encara ha de madurar. La gent encara dona importància en funció de les visites, i això està passat de moda. Als Estats Units, ja no mesuren per les visites sinó pel compromís, l'estona que la gent roman en un lloc.

El vostre sistema permet treballar des de casa. Les redaccions poden acabar sent prescindibles?

Tot VilaWeb es pot fer des de casa però, precisament, nosaltres posem un gran èmfasi en la redacció. La redacció és un intel·lectual col·lectiu i, per això, vam fer un gran esforç per tenir una redacció molt estable. La nostra és oberta. El lector hi pot entrar, no hi ha un arc de metalls a la porta. Ara tothom pot informar, no cal ser periodista. Amb tot, què diferencia un mitjà de l'altre? El treball de la redacció,

entre moltes coses, distingeix el periodisme del que no ho és. Per a nosaltres és vital.

Els veterans recorden aquelles redaccions sorolloses, amb whisky i gent fumant. Són inevitables les redaccions asèptiques amb gent bevent aigua?

Aquí tenim una ampolla de whisky en homenatge a les redaccions antigues. Que consti! A la nostra ja no hi ha el soroll de les màquines d'escriure, però és que, amb això, també hi ha un mite. Al principi, escrivíem a màquina i venia un senyor amb bata que ho portava a la linotípia. Ara bé, sacralitzar allò em sembla estúpid. Ja està superat. El que importa és l'esperit de la redacció, la discussió intel·lectual.

Parlant de sacralitzar, hem sacralitzat els articles breus a Internet?

No ho crec. De fet, a VilaWeb fem molta peça llarga. Però s'ha imposat el mite que a la gent no li agrada llegir, i és mentida. No entenc perquè hem de tractar el lector com un idiota. El lector decideix el que vol. De 8.30h a 9h hi ha un trànsit brutal i sabem que la gent és al metro i, per tant, vol píncoles per saber què està passant. I, al vespre, o el cap de setmana, ja tenen temps de llegir. Però hi ha una obsessió per fer les coses fàcils. M'emprenyava que, quan les meves filles eren petites, els

fessin llegir *bestsellers* en lloc de *La Plaça del Diamant*, perquè deien que era difícil. Què collons ha de ser difícil! Aquest paternalisme és una supèrbia.

Un director d'un mitjà privat líder a Catalunya m'admetia que la majoria dels seus periodistes admetrien estar en precari. Què dirien els de VilaWeb?

Pregunta'ls-ho tu mateix. És veritat que hi va haver una època que pagàvem menys que els mitjans en paper, però ara m'arriben *inputs* que em diuen que nosaltres paguem més. A VilaWeb no ens hem mogut, el problema és que els diaris ara paguen menys. Hi ha sous de 900 euros per a un redactor. Com pot ser això? Com treballarà aquesta persona? No té sentit.

Les subvencions a la premsa sempre generen controvèrsia. La vostra suposa un 5% del volum de negoci. Esteu cansats de sentir que sou un mitjà subvencionat?

Sí, però és una batalla política. En un moment determinat, la FAES dictamina que s'ha d'atacar l'escola i els mitjans de Catalunya perquè, segons ells, generen nacionalisme. La campanya ha estat eficaç, encara que és tant ridícula que fa riure. A tot Europa hi ha subvencions a la premsa.

"EL DIARI QUE ARA TOTHOM LLEGEIX ÉS FACEBOOK I TWITTER I TU HAS D'ASPIRAR A SER-NE UNA SECCIÓ"

I, a Catalunya, com a tots els països normals d'Europa, són públiques i reglades. Tu pots saber quan ens donen a VilaWeb.

Són 134.258 euros, el 2015.

I no me'ls dona el Govern sinó l'audiència. A tots els països europeus, hi ha dues regles molt clares: la transparència i uns criteris d'adjudicació. Tan sols hi ha una excepció: Espanya, on les subvencions, opaques, depenen de la política. Per tant, de què collons parlen? Hi ha diaris de Madrid que llegeixen quatre gats i reben

un munt de milions. I hi ha dades brutals de subvencions a través de la publicitat. Per exemple, en una campanya del Ministeri per prevenir accidents de trànsit la inversió a mitjans per cada mil lectors era: *La Razón* (264€), *La Gaceta* (206€),

"EL CANDIDAT DE LA VANGUARDIA A LES ELECCIONS ERA DURAN I LLEIDA. ZERO ESCONS! AIXÒ JA NO ÉS EL MÓN ON VIVÍEM ABANS"

ABC (89€), *El Periódico de Catalunya* (36€), *La Vanguardia* (22€), *20 Minutos* (5€)... El problema és que la FAES ha segrestat el debat. I els subvencionats som els catalans? Per l'amor de Déu! A Madrid sí que és un escàndol!

Arran d'Internet, els diaris no paren de perdre lectors i busquen un nou model de negoci, les versions digitals de les grans capçaleres no moneitzen la inversió i a molts mitjans digitals no els surten els números. Internet serà molt xulo, però per a les empreses periodístiques és un maldecap...

Sense cap mena de dubte, vivim la millor època de la història per al periodisme i tanmateix la pitjor per a les empreses de mitjans. L'abast de la revolució és tant bèstia que les empreses, sobretot les tradicionals, estan desconcertades i els

costa d'adaptar-s'hi. S'ha d'assumir que ja no té sentit el mitjà que ho té tot, des de la informació global a la local. Anem cap a un món amb petits mitjans, uns molt bons en internacional, d'altres en local, etc. i el lector es farà el menú al seu gust. De fet, el diari que ara tothom llegeix és Facebook i Twitter i tu has d'aspirar a ser-ne una secció. El model de *La Vanguardia* o de *TVE* s'ha acabat. El mercat no ho aguanta, sobretot en el cas del paper, en què el problema és el luxe que suposa la distribució.

Una despesa caríssima.

Un diari no pot costar tan sols 1,20€! Va en contra de les regles elementals del mercat. Tot i així, a alguns els costa d'entendre, així com un tema sobre el qual la gent no vol parlar: el poder. El diari en paper encara és un símbol de poder. És al·lucinant que, avui dia, els telenotícies de TV3 encara parlin de les portades de l'endemà dels diaris i no apa-

reguin els digitals! Això no té res a veure amb la realitat. I si Pedro J. o l'Antich fan un digital ja sembla una altra cosa, perquè provenen del món del poder. Però pel fet de ser un diari ara ja no tens ni la meitat del poder que tenies abans.

L'editorial de La Vanguardia ja no espanta tant?

No. Un exemple molt clar: el candidat de *La Vanguardia* a les passades eleccions era Duran i Lleida. Zero escons! Però és que, per sort o desgràcia, aquest ja no és el món on vivíem abans. A les cúpules dels mitjans, del poder mediàtic, els costa molt d'entendre que ja no són un *broker* de poder. Això s'ha acabat. I s'hi resisteixen, no entenen perquè està passant això. I aquest és el gran canvi que ho defineix tot.

Acabem parlant del procés sobirania. Hi ha qui creu que els periodistes en lloc de posicionats estem atrinxerats.

No tinc aquesta sensació. Sóc amic d'en Xavier Vidal-Folch i sabem que hi ha coses en les quals no ens posarem d'acord. I què? No passa res. El que sí hi ha és un cert estupor, i la premsa de Madrid és molt refractària. No vol veure la realitat i aquest és el seu problema. A la de Barcelona hi ha posicions dures, però és part del diàleg professional. La meua posició és clara: els fets són sagrats i les opinions, lliures. No he cregut mai en l'objectivitat, sinó en l'honestedat. Per a mi, la línia vermella és si tens una informació important i l'estàs amagant. Llavors no ets honest i estàs traient els principis de la professió. Ç

AMB LA POR AL COS

La gestió informativa de les crisis sanitàries sovint genera preocupació i desconcert en la ciutadania

TEXT JOAQUIM ELCACHO

Metges i infermers del Servei Nacional de Salut britànic durant un assaig amb equipament per tractar l'Ebola.

Foto: Simon Davis/DFID

Les vaques boges, la grip aviària, la grip A o el recent virus zika són alguns exemples de crisis sanitàries que van provocar una alarma potser innecessària. Algunes van quedar en res. D'altres, en canvi, estaven més que justificades, com és el cas de l'epidèmia d'Ebola. La gestió de la informació d'aquestes crisis va provocar un gran nombre d'errors, sobretot en aquest darrer cas. Les retallades a les redaccions en tenen part de culpa.

L'epidèmia d'Ebola –iniciada el 6 de desembre de 2013 i donada per finalitzada el passat 14 de gener– ha provocat arreu del món unes 12.000 morts i una de les crisis informatives més importants de l'última dècada en l'àmbit de la salut pública. Aquest brot epidèmic ha deixat en evidència els reptes i mancances dels periodistes, metges i institucions a l'hora d'informar de problemes que posen en perill milions de persones. Revisar el treball de cada una de les parts implicades pot ajudar a fer front a aquestes situacions de manera més efectiva.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) és un element clau en el coneixement i difusió d'informació i no s'ha pogut escapar a les crítiques en les crisis de la malaltia de les vaques boges, SARS, grip aviària, grip A

o l'Ebola; algunes vegades perquè controlar la informació es considera una falta de transparència i d'altres perquè facilitar una massa de dades i d'informes s'interpreta com a alarmisme.

En aquest sentit, Gema Revuelta, directora del Centre d'Estudis de Ciència, Comunicació i Societat de la Universitat Pompeu Fabra i directora de l'Informe Quiral, recorda que la crisi sanitària de la síndrome respiratòria aguda greu (SARS) va motivar, el 2003, un canvi important en la política informativa de l'OMS, que fins aquell moment s'havia mostrat molt cautelosa i discreta.

L'organisme sanitari de l'ONU va modificar la seva organització interna i va apostar per una comunicació molt més activa. “La nova política informativa de l'OMS es va tornar a fer evident el 2005 amb la grip aviària, el 2009 amb la grip A, el 2014 amb l'Ebola i més recentment amb la categorització de les carns processades en el grup de probables carcinògens, que va arribar al punt de ser considerada com a molt alarmista”, detalla Revuelta.

També, Cristina Ribas, periodista i presidenta de l'Associació Catalana de Comunicació Científica (ACCC), destaca que organismes com l'OMS tenen una feina informativa molt complicada en casos com l'Ebola o la grip A. “És fàcil criticar perquè al final la pandèmia de grip A no va ser tan mortal com es preveia però, què hagués passat si arriba a ser-ho?”. Potser cal que

L'EPIDÈMIA D'EBOLA, AMB 12.000 MORTS, VA SER UNA DE LES CRISIS INFORMATIVES EN LA SALUT PÚBLICA MÉS IMPORTANTS DE L'ÚLTIMA DÈCADA

A l'esquerra, Manuel García Viejo, metge espanyol que va morir després d'infectar-se d'Ebola, a l'hospital de Sierra Leona on treballava. Foto: Jordi Rovira.

EL 2003, LA CRISI DE LA SARS VA MOTIVAR UN CANVI EN LA POLÍTICA INFORMATIVA DE L'OMS, QUE FINS LLAVORS ERA CAUTELOSA I DISCRETA

organismes com l'OMS es passin de prudents —o alarmistes, segons com es miri— davant situacions de tant risc com la grip A, suggereix Ribas.

La grip A també va ser per a Marta Ciercoles, periodista especialitzada en sanitat d'*El Punt-Avui*, una crisi

que “va marcar un abans i un després en la política informativa dels organismes públics”. “L'OMS va ser acusada d'alarmista i de poc rigorosa en les comunicacions i això ha fet revisar una mica els missatges i ara potser es facilita informació de manera més sistemàtica i ordenada”, indica Ciercoles.

COMUNICACIÓ NEFASTA

En el cas de l'Ebola, la crítica a la gestió informativa es va centrar a casa nostra en altres institucions. Marta Ciercoles recorda el que va passar amb el cas del contagi de l'auxiliar d'infermeria Teresa Romero. “Vam assistir a exemples de polítiques comunicatives nefastes, com la del Ministeri de Sanitat espanyol i

"ÉS FÀCIL CRITICAR PERQUÈ AL FINAL LA PANDÈMIA DE GRIP A NO VA SER TAN MORTAL COM ES PREVEIA PERÒ, I SI ARRIBA A SER-HO?" Cristina Ribas, ACCC

de la Conselleria de Sanitat i Govern autonòmic de Madrid". "Aquestes situacions –prosegueix– són les que realment poden acabar generant alarma: quan s'amaga informació, es tergiversa, es donen versions contradictòries o es genera un intercanvi d'acusacions amb la finalitat d'eludir responsabilitats".

Antoni Trilla, director de Qualitat i Seguretat Assistencial de l'Hospital Clínic de Barcelona, detalla que en el cas Ebola es va perdre el control per totes bandes, "amb tot tipus d'interpretacions, informacions i desinformacions, situacions que vorejaven l'ètica

"AMB EL CAS DEL CONTAGI DE TERESA ROMERO VAM ASSISTIR A POLÍTIQUES COMUNICATIVES NEFASTES" Marta Ciércoles, *El Punt-Avui*

professional periodística i un paper molt lamentable de la política informativa –més aviat 'desinformativa'– del Ministeri de Sanitat". "La famosa roda de premsa de la ministra Ana Mato crec que es farà servir força en les escoles de Periodisme com a mal exemple de comunicació", ironitza el doctor Trilla.

En casos com l'Ebola, Cristina Ribas destaca la necessitat d'autocrítica: "Els mitjans de comunicació van actuar de manera sensacionalista de la mateixa manera que la població rebia les notícies, amb alarma". La presidenta de l'ACCC conclou que aquesta crisi sanitària marca una tendència que serà molt difícil de capgirar: cada vegada hi ha menys periodistes especialitzats amb capacitat d'elaborar informació contrastada i ponderada, "mentre que la gran massa de mitjans dona dades simples via agències i 'refregits'".

MENYS ESPECIALISTES

Els problemes econòmics que afecten els mitjans de comunicació han provocat la reducció de personal, incloent-hi els especialistes en ciència i salut. "Amb

menys personal i menys recursos, molts mitjans deixen temes importants com la salut pública en mans de periodistes no especialitzats o col·laboradors en condicions laborals precàries", recorda Gema Revuelta.

"Si una informació sobre l'Ebola l'ha de redactar un periodista que no ha fet mai informació sanitària, que a més a més no disposa de temps ni mitjans per contrastar les notes de premsa i els teletips d'agència, és evident que el resultat que tindrem no serà de màxima qualitat", conclou Gema Revuelta referint-se en especial als mitjans digitals.

En aquest sentit, Cristina Ribas coincideix en el balanç negatiu de la situació. "Els periodistes especialitzats són cada cop més escassos als mitjans de comunicació; com també ho és la cura que tenen les empreses per la qualitat i la responsabilitat del que es publica en casos com la crisi de l'Ebola. Fer periodisme de qualitat és car i no es valora prou en un moment en el qual el negoci ja no dona els rèdits de fa unes dècades", conclou.

La presidenta de l'ACCC recorda que davant la crisi econòmica, les empreses propietàries dels mitjans no han apostat pels periodistes amb més experiència i *background*, sinó que aquests especialistes han estat els més afectats per les prejubilacions i els acomiada-

ments perquè formaven part del personal amb més antiguitat i sous més alts. A canvi, ara s'ha apostat per persones sense experiència que treballen en condicions laborals precàries.

DESCONFIANÇA MÈDICA

L'absència de periodistes especialitzats és una de les raons de la desconfiança dels metges davant alguns mitjans de comunicació. "Molts científics es malfien

força dels periodistes en general perquè veuen com els mitjans tracten aquests temes però, en canvi, fan cas a periodistes especialitzats i rigorosos que ja coneixen i que saben que fan bé la feina", explica Ribas.

Des de la banda dels científics, la valoració és molt coincident. Antoni Trilla considera que davant una crisi sanitària com l'Ebola, els metges es troben amb "dos grups de mitjans/periodistes. Per una banda els que estan ben preparats i coneixen els aspectes bàsics de la malaltia i, d'altra banda, els que s'apunten (o els apunten) a seguir la notícia sense saber quasi res del tema". "Els primers són clarament els nostres aliats: hi ha contacte regular previ, podem comentar la situació i ens comuniquem habitualment fluidament", indica el doctor, referint-se als periodistes especialitzats.

"LA RODA DE PREMSA D'ANA MATO ES FARÀ SERVIR EN LES ESCOLES DE PERIODISME COM A MAL EXEMPLE DE COMUNICACIÓ", Antoni Trilla, Hospital Clínic

ÈTICA PROFESSIONAL EN QÜESTIÓ

L'anàlisi més detallada sobre la crisi de l'Ebola a casa nostra la trobem a l'*Informe Quiral 2014*, en què a més es recorden algunes de les actuacions protagonitzades per periodistes i mitjans de comunicació.

Un conflicte ètic inicial va ser la publicació en alguns diaris d'una fotografia de la infermera Teresa Romero, agafada sense permís del seu perfil de Facebook. "El dret a la privacitat i la dignitat forma part de la deontologia periodística. Per exemple, segons el Codi deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya, els periodistes han de "respectar el dret de les persones a la pròpia intimitat i imatge, especialment en situacions de vulnerabilitat i malaltia, i en casos o esdeveniments que generin situacions d'afflicció o dolor", recorda l'informe.

Diferents mitjans es van acusar mútuament de vulnerar la privacitat i dignitat de Romero per la publicació d'aquesta fotografia i de les imatges de l'habitació en la qual estava ingressada.

"Un intercanvi d'acusacions que deixa en evidència que els mateixos periodistes alguns cops dubten entre el que és ètic i el que no ho és, i que aquests dubtes encara són majors quan la pressió externa per publicar és més gran que mai", indiquen els autors de l'informe.

Un dels exemples més representatius el van protagonitzar dos periodistes d'*El País*, que es van colar en una planta de l'hospital en el qual estava ingressada l'auxiliar contagiada i va posar en perill tot el sistema de seguretat, per poder explicar l'anècdota. "La responsabilitat va ser de les periodistes, encara que també del mitjà per haver publicat l'article. Un diari com *El País*, probablement, no hauria tingut aquesta relliscada en altres temps i, de fet, dies després es va disculpar per haver-ho fet", destaca l'informe.

El mosquit *Aedes aegypti*, que transmet el virus del Zika, l'última crisi sanitària. Foto: James Gathany / Centers for Disease Control and Prevention's Public Health.

LA CRISI ECONÒMICA HA PROVOCAT QUE HI HAGI MENYS PERIODISTES ESPECIALITZATS AMB CAPACITAT D'ELABORAR INFORMACIÓ CONTRASTADA

“El segon grup, al qual també s’ha d’atendre, resulta de més difícil gestió. Moltes vegades cal invertir temps a explicar aspectes bàsics que aquests periodistes desconeixen, i moltes vegades descobreixes que l’únic que busquen és una resposta concreta –blanc o negre– en un tema que té molts matisos de gris”, explica Trilla, un dels especialistes amb més experiència a Catalunya en crisis sanitàries. El resultat d’aquesta relació entre metges i periodistes no especialitzats és molt sovint negativa i provoca entre els científics una reacció de desconfiança i prudència.

Finalment, el doctor Antoni Trilla recorda que “la salut pública i les crisis sanitàries són punts molt importants en la vida dels ciutadans i mereixen el millor tractament periodístic”. “És difícil gestionar la informació en situacions d’incertesa, però segur que entre tots ho podem fer millor”, conclou. **Ç**

Més informació a:

Reuelta G., De semir V., Armengou C., Cots E., Gonzalo C., Saladié N., Sarukhan A.

Informe Quiral 2014: La comunicació pública sobre la enfermedad del Ébola.

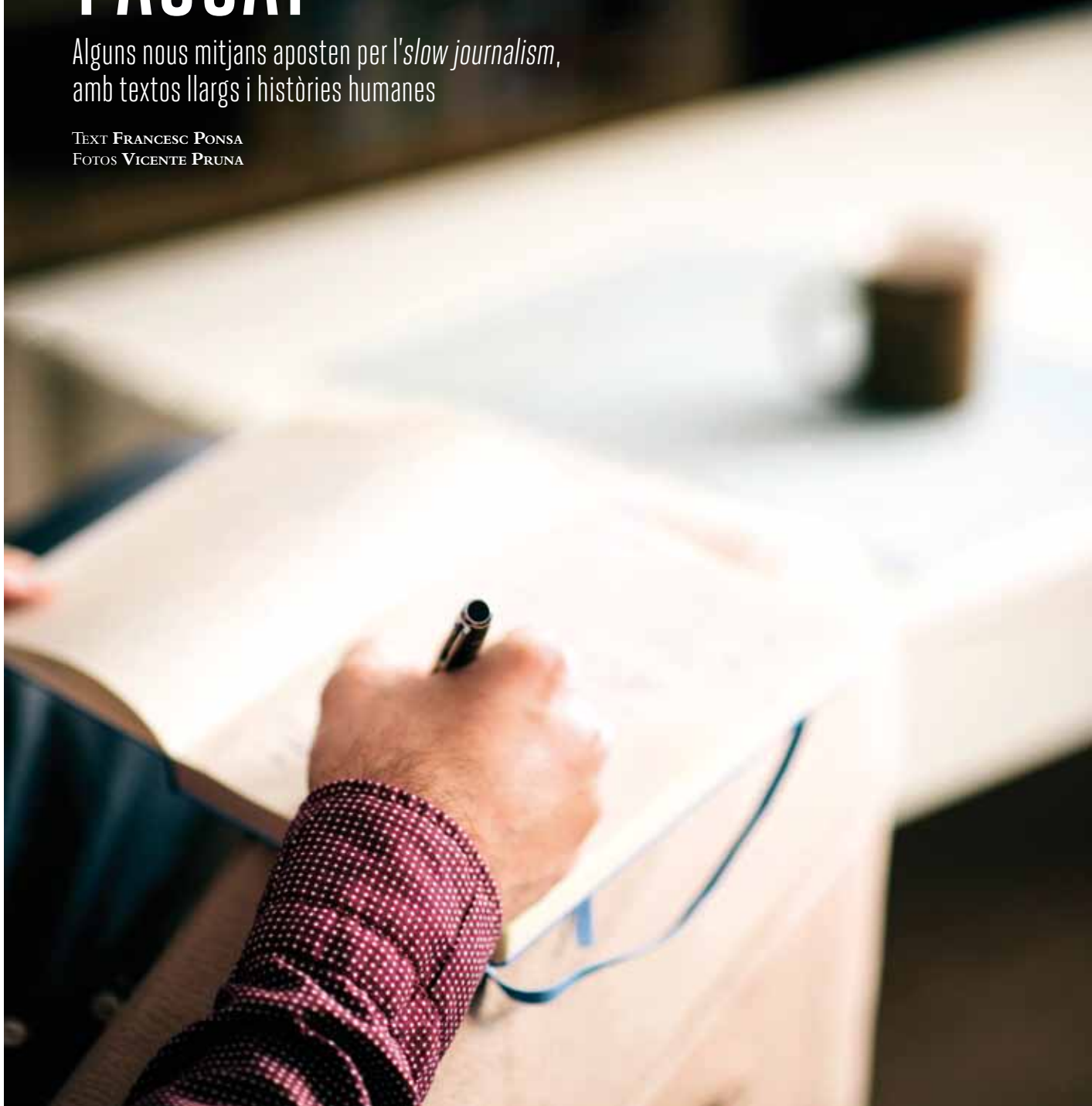
Fundación Vila Casas y Centro de Estudios de Ciencia, Comunicación y Sociedad (Universitat Pompeu Fabra). Barcelona, 2015.

+ info

PERIODISME PAUSAT

Alguns nous mitjans aposten per l'*slow journalism*,
amb textos llargs i històries humanes

TEXT FRANCESC PONSÀ
FOTOS VICENTE PRUNA

En els darrers anys, s'ha generat una demanda de continguts de qualitat i especialitzats davant la immediatesa, la vida efímera i la viralitat d'Internet. El periodisme de gran format, amb històries llargues, de molta qualitat i elaborades a foc lent, s'ha consolidat com una de les tendències del nou periodisme. *Ditro, Monocle, Jot Down* o *Narratively* són exemples de nous mitjans que aposten per aquest tipus de continguts.

Vivim submergits en l'era de la immediatesa. Ens arriben les notícies per correu electrònic, repassem els titulars mitjançant les xarxes socials i podem consultar l'actualitat minut a minut amb els nostres mòbils. En molts casos, la rapidesa a l'hora d'informar ha prioritzat la immediatesa per sobre del rigor.

Per tot això, des d'alguns sectors, s'equiparen les redaccions amb establiments de menjar ràpid. “Amb les redaccions *precaritzades i junioritzades*, bona part del periodisme que es fa avui dia és al bon periodisme el mateix que el *fast food* és a l'alta gastronomia. No ens hauria de sorprendre, doncs, que alguns professionals hagin premut el fre en l'esbojarrada cursa per la primícia i hagin apostat per un periodisme menys apressat, més seré, més reflexiu, més profund, més sòlid i, sobretot, més perdurable”, afirma Ferran Lalueza, director dels estudis de Ciències de la Informació i la Comunicació de la UOC, referint-se a iniciatives que neden a contracorrent i aposten pel periodisme fet a foc lent i de digestió pausada.

Aquest nou tipus de periodisme anomenat *slow journalism*, s'inspira en el moviment *slow food* nascut a final del segle xx al Piemont italià per combatre el menjar ràpid i preservar la cuina cultural i la qualitat alimentària. Traslladat a l'àmbit

de la comunicació, el periodisme lent ha optat per diferenciar-se i atreure el lector que vol endinsar-se en la notícia més enllà del titular. En paraules de Josep Lluís Micó, director del grau de Periodisme de la Universitat Ramon Llull, “el periodis-

S'INSPIRA EN EL MOVIMENT *SLOW FOOD* I VOL ATRAURE EL LECTOR QUE BUSCA ENDINSAR-SE EN LA NOTÍCIA MÉS ENLLÀ DEL TITULAR

me lent és una tendència que tracta de reivindicar, enmig de la velocitat i el tràfec en què vivim, una manera més essencial i pausada de fer periodisme”. Per fer-ho, presenta continguts molt ben elaborats, amb temps, ponderació, reflexió i anàlisi.

INVESTIGAR A FONDS

Principalment, el periodisme lent presenta tres orientacions: el periodisme d'investigació, l'exhaustiu i el narratiu. El primer fa referència a la necessitat de seguir els temes més enllà de la mera actualitat. “Vivim més de pressa que mai i els mitjans de

comunicació no destaquen pel rigor. Precisament per això, el lector es fa preguntes i té a l'abast més instruments per entendre la realitat”, assegura Micó. “Rebem molta més informació que la que podem digerir, encara que no anem gens sobrats d'històries realment rellevants, contrastades, documentades o fins i tot viscudes per professionals disposats a arribar fins al fons quan aborden

un tema. En un context de saturació informativa en què el periodisme sovint contribueix al soroll, l'*slow journalism* és música. És el focus més potent orientat a àmbits on habitualment regna la foscor mediàtica”, afegeix Lalueza.

En aquest sentit, el Grup de periodistes Ramon Barnils, amb la publicació de l'anuari *Mèdia.cat*, reivindica el periodisme lent; un concepte que s'associa al periodisme d'investigació, rigorós, veraç, contextualitzat, contrastat i no subjecte a les dinàmiques del poder. De la mateixa manera, els impulsors de *Crític* van mani-

UN NOU FENOMEN CATÒDIC

La televisió lenta representa un dels nous formats audiovisuals que es poden veure a la petita pantalla. Des del 2009, la cadena televisiva noruega NRK ha emès diverses maratons televisives de llarga durada com viatges en tren o vaixell, la pesca del salmó, una llar de foc cremant o una dona teixint.

Encara que pugui semblar avorrit, les audiències aconseguides demostren tot el contrari: milions d'espectadors i fins a un 40% de la quota de pantalla. En aquest context, el nou programa de la cadena, *Piip-show* —una espècie de *Gran germà* amb ocells— emet 14 hores (des de les 6 fins les 20h) en dies especials. A falta del programa televisiu, els espectadors poden consultar en línia els avanços dels ocells amb una mitjana de 50.000 visitants únics. “Davant de la televisió normal, això és quasi com una meditació”, afirma el productor del programa. Un dels moments de màxima audiència va ser l'entrada d'un esquiu que va arrasar amb totes les llavors i va deixar les aus sense berenar. Un nou fenomen catòdic a contracorrent de la televisió espectacle.

festar durant la seva presentació pública que apostaven pel periodisme lent, els

“ÉS UNA TENDÈNCIA QUE TRACTA DE REIVINDICAR UNA MANERA MÉS ESSENCIAL I PAUSADA DE FER PERIODISME” Josep Lluís Micó, URL

temes en profunditat i per explicar l'arrel dels problemes: “Apostem pel periodisme reposat o *slow journalism*: menjar poc i pair bé. Volem defugir el *fast food* informatiu i el *periodisme de tuits*. També volem visualitzar i potenciar veus crítiques en l'àmbit de l'anàlisi i l'opinió, amb l'objectiu de trencar amb l'univers autoreferencial dels 'opinòlegs' i tertulians. Creiem que un millor periodisme vol dir uns millors ciutadans, més ben informats i més lliures a l'hora de prendre decisions”.

GRAN FORMAT

La segona orientació posa l'accent en l'exhaustivitat dels textos i es coneix com a *longform journalism* o periodisme de gran format. Des que, el desembre de 2012, el web del *New York Times* publicà el famós reportatge “*Snow Fall*”, cada vegada

“EN UN CONTEXT DE SATURACIÓ INFORMATIVA EN QUÈ EL PERIODISME CONTRIBUEIX AL SOROLL, L'SLOW JOURNALISM ÉS MÚSICA” Ferran Lalueza, UOC

més mitjans s'han apuntat a la tendència de crear informacions amb calma i espais generosos.

L'any següent, aquest tipus de continguts multimèdia es van multiplicar amb reportatges com els arxius de l'Agència de Seguretat Nord-americana del *The Guardian*. Mitjans com *Jot Down*, *Panenka* o *Yorokobu*, entre altres, han fet bandera d'aquest estil lent d'entendre el periodisme.

Així, *Jot Down* —revista cultural considerada un dels màxims exponents del periodisme lent que es publica en castellà— va

en contra de les directrius que recomanen que a Internet els textos han de ser curts

per poder ser llegits ràpid. “Nosaltres fem tot el contrari. En broma, la gent ens diu que s'han de demanar dos dies lliures a la feina per poder

llegir les nostres entrevistes”, explica Carles Foguet, editor de *Jot Down*.

HISTÒRIES ELABORADES

La narratologia —explicar històries humanes de manera llarga i elaborada— és la característica de la tercera orientació del periodisme lent. En un article publicat l'any 2007 a *Prospect Magazine*, Susan Greenberg, professora de la Universitat de Roehampton el va definir com “assaigs, reportatges i altres textos de no ficció que prenen el temps per trobar notícies i històries que altres passen per alt i es comuniquen amb els més alts estàndards”. *The Altavist* o *Narratively* són exemples d'aquesta tendència.

Narratively és un mitjà digital basat en informacions locals de la ciutat de Nova York que va ser creat per Noah Rosenberg, un jove col·laborador del *The New York Times*, l'any 2012, a partir d'una campanya de micro-

mecenatge. *Narratively* aborda temes que no tracten altres mitjans més importants i ho fa amb una extensió poc habitual: tots els articles tenen prop de 5.000 paraules i fomenten el diàleg amb els lectors a través de les xarxes socials.

A més, les peces sempre adjunten elements multimèdia i una selecció de les millors fotos. Aquest mitjà digital publica històries humanes positives i de qualitat narrativa i aposta per un disseny elaborat. “Crec que totes les ciutats tenen una història per explicar; cada persona a cada ciutat té una història a contar, i volem

capturar-les”, explicava Rosenberg en una entrevista a *Journalism*.

MODEL DE NEGOCI

El fet de seguir els cànons del periodisme lent també implica apostar per un model de negoci en l'àmbit del periodisme que busca diferenciar-se mitjançant la profunditat i l'especialització dels continguts.

PARADOXALMENT, INTERNET LI PROPORCIONA AUDIÈNCIES GLOBALES QUE PODEN GARANTIR-NE LA VIABILITAT I LA PERVIVÈNCIA

“En el context que estem vivint, les grans empreses periodístiques obliguen molts periodistes a articular nous projectes més modestos, però que opten per aquest model per ser més competitius”, afirma Micó.

Paradoxalment, Internet -la principal responsable de la voràgine informativa que ens envolta- pot acabar donant ales a l'*slow journalism*, malgrat ser l'antítesi del periodisme digital més habitual. “D'una banda, Internet proporciona a l'*slow journalism* audiències globals que poden garantir-ne la viabilitat i la consegüent pervivència. De l'altra, la Xarxa posa a l'abast dels *slow*

journalists plataformes que els permeten anar explicant una història al seu propi ritme, respectant, així, el *tempo* en què els fets es van produint o se'ls van desvelant mentre dibuixen un primer esbós que després reblaran amb una peça més elaborada i aprofundida”, reflexiona Lalueza.

En relació amb això, el professor Micó creu que el periodisme lent és un model compatible amb els tradicionals. “Després de plantejar-ho en termes de substitució (o Internet o res, o l'exclusiva o res...) comencem a entendre una cosa evident: que hi ha espai per a tota mena de periodisme”, apunta. Tot i així, malgrat les especificitats, aquest model pausat de periodisme ha de fer front a amenaces. Segons Lalueza, essencialment

n'afronta dues: “La primera és que l'*slow journalism* és un periodisme comparativament car, ni que sigui en termes de dedicació requerida. Ens hem acostumat a consumir informació de franc i no tothom està disposat a rascar-se la butxaca per saber què està passant de veritat al món, per anar més enllà de la superficialitat apressada amb què habitualment els mitjans ens mostren la realitat. La segona amenaça és el caràcter eminentment complementari. Ja no podem ni volem renunciar a conèixer les notícies en temps real i aquesta no és la vocació de l'*slow journalism*, ni ho serà mai”. Ç

Més informació a:

www.media.cat/anuari → Web de l'Anuari *Mèdia.cat* del Grup de periodistes Ramon Barnils

www.elcritic.cat → Web de *Crític*

www.jotdown.es → Web de *Jot Down*

www.narrative.ly → Web de *Narratively*

+ info

LES ALTRES XARXES

Instagram, Periscope, Pinterest o Snapchat ofereixen als mitjans la possibilitat d'arribar a nous públics.

TEXT NEREIDA CARRILLO
IL·LUSTRACIÓ PAU SANTANACH

Els perfils consolidats dels mitjans de comunicació a Facebook, Twitter i YouTube conviuen amb provatures amb altres eines, com ara Instagram, WhatsApp o Pinterest. Les finestres noves –algunes són força recents, d’altres ja tenen uns anys– potser no els aporten tants seguidors, però sí que els generen nous públics i imatge de marca. El procés d’experimentació del món 2.0, constantment en transformació, no s’atura. I entre els periodistes, tampoc.

Van aparèixer més tard, però intenten fer-s’hi un lloc. I els mitjans, s’aboquen a trobar-los una utilitat periodística i explotar-la. Són les altres xarxes socials i eines d’Internet: Pinterest, Instagram, WhatsApp, Google+, Snapchat, Periscope... La bossa de seguidors dels mitjans de comunicació en aquestes xarxes acostuma a ser menys voluminosa que el seguici que tenen a Twitter i Facebook, si bé no per això, descuiden uns espais que els permeten accedir a un tipus d’usuaris diferent o crear marca. Alguns mitjans, però, encara no han fet el pas; experimenten i valoren els pros i els contres. No descarten capbus-sar-s’hi, encara que reconeixen que la xarxa de l’ocellet i l’eina dels M’agrada o *likes* continuen sent les reines de l’espai 2.0.

La periodista Ana Isabel Bernal, autora del llibre *Herramientas digitales para periodistas* (Editorial UOC, 2015), anima els mitjans a ser presents arreu: “És bo que els mitjans estiguin en altres xarxes socials. Qualsevol espai que conquereixin a les xarxes és positiu, perquè constitueix un aparador més”. Per a Bernal, les noves finestres comporten fer arribar la informació a més

gent i generar trànsit: “Proporcionen més trànsit, més interès i una millor imatge de l’empresa”.

Ara bé, no totes les xarxes generen trànsit directe. És el cas d’Instagram, una xarxa social basada en imatges, nascuda el 2010, i que el setembre de 2015 ja havia aconseguit teixir una comunitat de més de 400 milions d’usuaris, i va superar Twitter. Instagram, a diferència de Twitter o Facebook, no permet incloure enllaços i això fa que generi visites només indirectament.

Malgrat això, hi ha mitjans que hi aposten, com el diari *ARA* que, a final de gener, hi

ELS SEGUIDORS DELS MITJANS EN AQUESTES NOVES FINESTRES SÓN MOLT MENYS QUE TWITTER I FACEBOOK, DOMINADORS DEL 2.0

tenia més de 8.000 seguidors. “No ens permet derivar trànsit directe cap al nostre web, així que bàsicament el que estem creant allà és marca editorial en l’àmbit del fotoperiodisme”, afirma Oriol Co-

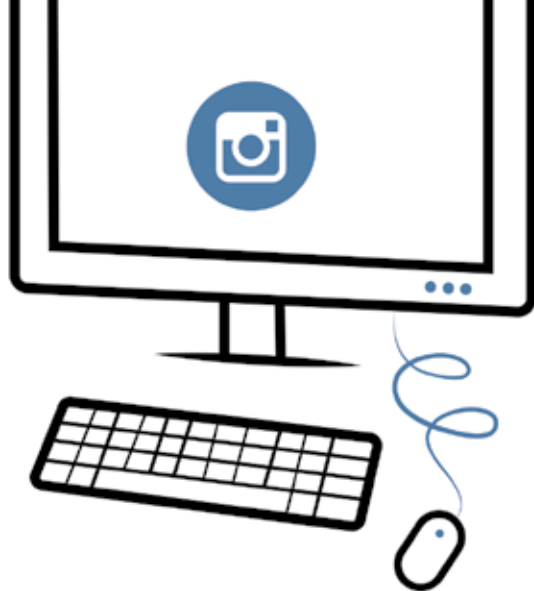
lomines, responsable de xarxes d’aquesta capçalera. El compte, afegeix, és gestionat per l’equip de fotografia. A més de crear marca, també permet al diari connectar amb “públics que van més enllà del nostre mercat català”.

INCONVENIENTS D’INSTAGRAM

A *El Periódico* també han obert compte en aquesta xarxa social puixant. En castellà, tenen més de 6.000 seguidors i, al compte en català, més de 2.000. L’activitat, però, és baixa i el gener del 2016 les darreres fotos que es podien contemplar feien referència a la Diada de l’any anterior i a imatges

de l’estiu. “Fem un esforç en xarxes que ens porten trànsit”, explica Saül Gordillo, responsable digital del diari en el moment de l’entrevista

per a aquest reportatge, abans de ser nomenat director de Catalunya Ràdio. En aquest sentit, Karma Peiró, directora de *Nació Digital*, Instagram té alguns inconvenients. “No et deixa posar enlla-

LA CNN POSA A INSTAGRAM IMATGES DELS PERIODISTES SOBRE EL TERRENY I L'NBC I LA CNN PENGEN VÍDEOS DE NOTÍCIES DE DARRERA HORA

ços. No pots controlar el *copyright* i això, per a nosaltres, és un problema”, admet. També, Bernal recalca que sí que s’hi poden trobar usos periodístics: “Instagram serveix per enganxar al mateix temps que és una manera d’oferir dades”. Al seu llibre, aquesta doctora en Comunicació documenta algunes experiències de mitjans internacionals, com la CNN, que, amb l’espai “Behind the scenes” mostra imatges fetes pels seus periodistes sobre el terreny. L’NBC i la CNN empren els vídeos a Instagram per mostrar les notícies de darrera hora o un resum de l’actualitat més rellevant del dia.

MÉS ENLLÀ DE YOUTUBE

La xarxa social del vídeo per excel·lència era YouTube. L’eina, que l’any passat va celebrar una dècada i que segueix tenint un elevat nivell de consum —un 95% dels usuaris de xarxes l’empra, segons el VII Observatori de Xarxes Socials de Cocktail Analysis—, tanmateix, ara té competidores. A més d’Instagram, també

PERISCOPE, QUE RETRANSMET VÍDEO EN DIRECTE, ÉS DE COMENÇAMENT DE 2015 I EL PANORAMA MEDIÀTIC CATALÀ ENCARA NO L’HA EXPLORAT GAIRE

s’han introduït com a eines de vídeo Vine i Periscope. Una de les experiències amb Vine és la del diari argentí *La Nación*, que va usar l’eina en la cobertura del Mundial del Brasil ara fa dos anys.

La segona, Periscope, és coneguda per un episodi vergonyós, el comentari (“nos van a dar pero bien”) dels presentadors de l’informatiu d’Antena 3, arran d’una

PINTEREST HA SUPERAT ELS 100 MILIONS D’USUARIS AL MÓN, TOT I QUE ELS SEGUIDORS ALS MITJANS CATALANS ENCARA SÓN POCOS

suposada exclusiva —que no era tal— sobre la CUP i Podemos. Periscope és una aplicació per a mòbils i tauletes amb la qual es pot retransmetre vídeo en directe. Antena 3 l’empra per mostrar imatges inèdites, com ara les dels instants abans de l’informatiu en directe. També pot servir per a la premsa escrita. Alguns periodistes de *The Guardian* han experimentat fent en directe i per Internet les entrevistes que necessiten per a preparar les seves peces al paper.

Periscope és una eina novíssima, va sortir al mercat a principi de 2015 i el panorama mediàtic català encara no l’ha explorat gaire. En canvi, una altra xarxa amb la qual alguns mitjans de casa nostra sí que s’han atrevit és Pin-

terest. Igual que Instagram, aquesta eina va néixer el 2010 i ja ha superat els 100 milions d’usuaris actius. El *Periódico* hi està present amb un compte que segueixen un miler de persones. L’ARA també hi aposta

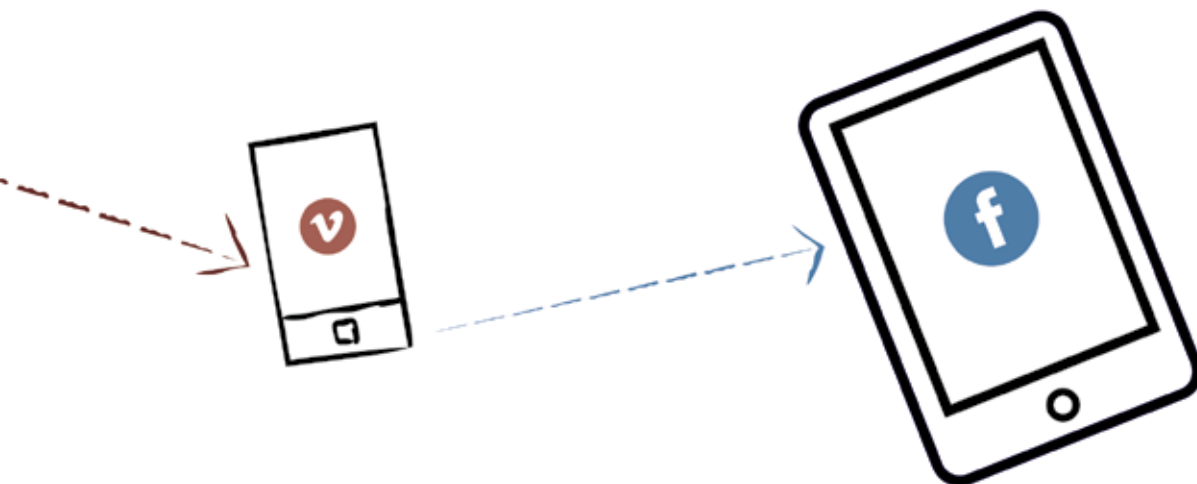
malgrat que la xifra de seguidors en aquest espai és més aviat modesta, no arriba a 400. “Hi estem com a aposta de futur”, reconeix Colomines, que explica que no és una xarxa predominant en el mercat català i, en canvi, sí que ho és als Estats Units. I afegeix: “En el món digital, hi ha una tendència

bastant clara que tot allò que funciona als Estats Units, al cap d’un o dos anys acaba funcionant a Europa”.

EXPERIMENTS A WHATSAPP

D’altra banda, les eines de missatgeria instantània també estan sent objecte de desig per part dels mitjans. Segons l’estudi de The Cocktail Analysis, WhatsApp és l’eina preferida d’un 48% d’usuaris de xarxes socials, i superen fins i tot Facebook. Aquesta implantació ha portat molts mitjans, com l’ARA o *Nació Digital*, a possibilitar que les notícies de les aplicacions i web mòbil es puguin compartir per WhatsApp.

Alguns mitjans de comunicació, com *El Periódico*, han anat més enllà i han experimentat amb servir les notícies per WhatsApp i Telegram. La capçalera del grup Zeta va introduir WhatsApp al setembre per a les eleccions del 27S i, segons Gordillo, van aconseguir atreure 15.000 usuaris. Van servir notícies i articles d’opinió. L’objectiu és fer servir l’eina també per a la participació dels lectors, tot i que

aquesta qüestió, confessa Gordillo, encara no s'ha posat en marxa.

Nació Digital també va impulsar una primera prova de servir notícies per WhatsApp per a la campanya de les darreres eleccions catalanes. Peiró es mostra escèptica i remarca que encara estan valorant els resultats de l'experiment. “És problemàtic, perquè només es poden fer grups de 50 persones”, admet aquesta periodista. La directora de *Nació Digital* considera que l'eina no està preparada per al periodisme, sobretot pels problemes tècnics: “És complex d'administrar i tampoc arriba al segon”. Si bé aquest ús de WhatsApp no convenç, a *Nació Digital* en treuen molt suc per coordinar internament les redaccions de Barcelona i Vic i les 16 edicions distribuïdes pel territori. Fa temps que l'eina s'ha introduït en les rutines periodístiques a moltes redaccions, tant per a la coordinació interna com per al contacte amb les fonts.

Bernal també documenta diversos usos de WhatsApp als mitjans. La investigadora no veu gaire amb bons ulls que s'empri

WHATSAPP ÉS COMPLEX D'ADMINISTRAR I NO ÉS PROU RÀPID, PERÒ ÉS IDEAL PER VEHICULAR LA PARTICIPACIÓ DE L'AUDIÈNCIA

per difondre continguts. “Ho considero una opció invasiva”, afirma. En canvi, ho aplaudeix en el cas de mitjans que vehicu-

len a través d'aquesta eina la participació de l'audiència. A més de WhatsApp i Telegram, una altra eina de missatgeria instantània que els mitjans tantegen és Snapchat. Al setembre del 2015, la BBC publicava a Snapchat un documental curt, només per a mòbils, sobre el periple dels

A MÉS DE WHATSAPP I TELEGRAM, UNA ALTRA EINA DE MISSATGERIA INSTANTÀNIA QUE ELS MITJANS TANTEGEN ÉS SNAPCHAT, ENFOCADA ALS JOVES

refugiats per Europa. “És una xarxa enfocada al públic juvenil. Paga la pena ser-hi mostrant la informació més atractiva”, puntualitza Bernal.

LES DE SEMPRE

Malgrat que els mitjans de comunicació obren el ventall de les xarxes en què són presents, busquen usos diferenciats i creen marca, són conscients que Twitter i, sobretot Facebook, continuen sent les més populars. “Més d'un 60% del nostre trànsit arriba per Facebook”, explica

Peiró, que afegeix que, mentre Twitter concentra un públic restringit sobretot al “món periodístic, polític i acadèmic”, Facebook és una eina

més transversal. *Nació Digital* compta amb més de 170.000 seguidors a Facebook, una xifra que supera, de molt, els

74.500 que li segueixen la pista a la xarxa de l'ocellet.

A l'ARA, en canvi, la balança està més equilibrada: més de 200.000 persones al compte principal de Facebook i més de 262.000 fidels a Twitter, només al princi-

pal, sense considerar la vintena de comptes de les seccions i els suplementos.

Diversos estudis com l'elaborat per The Cocktail Analysis ja

assenyalen també un estancament de la xarxa de l'ocellet, “posicionada en l'actualitat immediata”, mentre que l'eina creada per Zuckerberg manté l'hegemonia i, per tant, també concentra els recursos dels mitjans. “Tenim tendència a intentar buscar noves xarxes, però al final, quan analitzes el trànsit, t'adones que Twitter i Facebook segueixen tenint un pes molt important”, assegura Colomines, que afegeix que un 40% del trànsit del diari arriba a través de xarxes socials, sobretot Twitter i Facebook.

“No hem d'abandonar cap trinxera”, assegura Gordillo, que reconeix, però, que prioritzen les xarxes de sempre. “Has de mesurar molt bé els recursos i els temps —comenta Peiró—. El que va pitjor a una marca és tenir una eina a mitges”. Així doncs, mentre els mitjans tenen un ull posat en les noves tendències, saben que han de mimar les xarxes que permeten pescar més lectors. Ç

LA IL·LUSIÓ DE LES AUDIÈNCIES MILIONÀRIES

L'economista Julia Cagé
analitza les empreses periodístiques
amb una mirada crítica

TEXT JULIA CAGÉ
FOTO VICENTE PRUNA

Potser el més sorprenent, en l'actual context de crisi, és l'optimisme del qual de vegades fan gala els directors de diaris, amb un únic i idèntic argument: mai no hi ha hagut tants lectors de diaris. A França, per exemple, es presumeix de l'explosió de la xifra de visites totals als web dels diaris. Certament, entre 2008 i 2013, aquestes visites van passar de 50 milions a prop de 180 milions anuals en un sol web, cosa que suposa una multiplicació per més de tres en cinc anys.

Evidentment és un èxit del qual cal alegrar-se. I més encara tenint en compte que hi ha una gran disparitat entre els rotatius i, per a alguns d'aquests, com *Le Monde* o *Le Figaro*, aquesta xifra pot superar els 600 milions anuals. Són xifres de vertigen, comparades amb els tiratges en paper, que s'expressen treballosament en centenars de milers. Al juliol de 2014, el nombre de visites total al web *LeMonde.fr* va depassar per primera vegada els 66 milions. Al gener de 2015, en el context particular dels fets de *Charlie Hebdo*, va ultrapassar la barrera de 100 milions. Va ser una consagració? Sí i no.

NO TANT DISTANTS

Reprenquem-ne el càlcul. En primer lloc, per tenir una idea de la veritable penetració dels webs dels diaris, és preferible considerar el nombre de visitants únics en lloc del nombre de visites totals (un visitant pot efectuar diverses visites a un mateix web al llarg del mateix dia). En el cas de *Le Monde*, el nombre de visitants únics mensuals s'eleva a més de vuit milions i cada visitant efectua una mitjana de vuit visites al mes. La xifra mitjana de visitants

Al llibre *Salvar los medios de comunicación* (Anagrama, 2015), Julia Cagé – economista especialitzada en mitjans de comunicació– reflexiona sobre les empreses periodístiques, sobretot de la premsa escrita, enmig de la crisi i la revolució tecnològica. Cagé proposa un nou model de mitjans basat en el repartiment del poder i en un finançament corporatiu. A més, també analitza les tendències de consum i l'oferta periodística i comercial de les capçaleres. A continuació, reproduïm la reflexió que fa sobre les grans audiències de les versions en línia dels diaris. Unes xifres que, segons aquesta experta, estan sobrevalorades.

quotidians es veu així reduïda a prop d'1,5 milions. Als Estats Units, el nombre de visitants únics del web del *New York Times* (*NYTimes.com*) va ser proper a 54 milions, al gener de 2015, cosa que suposa sens dubte menys de set milions de visitants diaris.

I què passa amb els lectors en paper? Si només tenim en compte les xifres de difusió en paper (300.000 en el cas de *Le Monde* i 650.000 en el del *New York Times*), cal reconèixer que són

SI TENIM EN COMPTE ELS VISITANTS ÚNICS DEL WEB I ES MULTIPLICA LA DIFUSIÓ PER LA MITJANA DE LECTORS EN PAPER, LES DISTÀNCIES ES REDUEIXEN

inferiors a les del web. Però cal tenir en compte diverses coses. En primer lloc, per passar de la difusió al nombre de lectors en paper, cal multiplicar la difusió pel nombre mitjà de lectors per exemplar en paper, 6 en el cas de *Le Monde*, segons les enquestes disponibles i 6,5 en el del *New York Times*. En altres paraules, el públic lector diari mitjà de *Le Monde* en paper és de 1,8 milions,

UNA ANÀLISI DE LA PROFESSIÓ

Al llibre *Salvar los medios de comunicación* –editat per Anagrama i presentat a casa nostra a final de gener–, Julia Cagé ofereix en poc més de cent trenta pàgines una reflexió lúcida i documentada al voltant de les empreses periodístiques editores dels diaris en paper i de les versions digitals. L'assaig compta amb una presentació de Thomas Piketty, reconegut economista francès i marit de Cagé.

i el del *New York Times* de 4,2 milions. El volum de les xifres és molt més similar i les distàncies abismals sovint esgrimides s'han reduït.

EL VALOR DELS LECTORS

A més, el temps que es consagra a la lectura en paper és molt més gran. Al web de *Le Monde*, per posar-ne un exemple, la mitjana de pàgines vistes per visita és de només quatre i, així mateix, les notícies d'actualitat en línia només es llegeixen per sobre.

Els internautes passen de mitjana menys de cinc minuts al dia en un web de premsa i consagren menys d'un minut per pàgina.

ELS INTERNAUTES PASSEN DE MITJANA MENYS DE CINC MINUTS AL DIA AL WEB MENTRE DEDIQUEN ENTRE 25 I 35 MINUTS AL DIARI IMPRÈS

Així doncs, el temps mensual passat per persona en els webs d'actualitat és de 54 minuts (20 minuts en el cas de *Le Monde*), tot això representa simplement uns minuts diaris. Només 4,6 minuts en el web del *New York Times*. Per contra, la consulta quotidiana d'un diari imprès dura entre 25 i 35 minuts.

Així es comprèn millor que, malgrat aquestes xifres milionàries, els ingressos digitals dels editors siguin encara modestos. El 2012, Internet encara representava menys d'un 5% dels ingressos totals dels diaris en paper a França, perquè els diaris no aconsegueixen monetitzar-ne el públic digital, ni tan sols quan aquest és de pagament (els "subscriptors digitals"). Un lector en paper genera vint vegades més ingressos publicitaris que un lector en línia.

Les enormes diferències en les tarifes dels anunciants il·lustren la menor atenció i el menor temps dedicat pels internautes i, en general, la manca de perspectiva existent encara davant els públics digitals.

Una prova del menor "valor" dels lectors digitals és que, en l'actualitat, hi ha diaris que han decidit cobrar més barata la subscripció en paper que la subscripció en línia (tot i

que per a un diari és molt més costós lliurar un exemplar a domicili que connectar amb un usuari en línia o deixar-descarregar el PDF a la seva tauleta). És el cas del *Greensboro News & Record* (un diari de Carolina del Nord propietat de Berkshire Hathaway, l'holding de Warren Buffet), en què la subscripció en paper costa un 10% menys que la subscripció digital. Igualment, l'*Orange County Register*, diari de Califòrnia, cobra més car l'accés digital que l'accés digital més el diari en paper de diumenge, això voldria dir

subvencionar els lectors perquè llegeixin en paper! Fins i tot el *New York Times* sembla haver pres aquest camí: la subscripció a l'edició en paper el diumenge dóna dret al conjunt dels serveis digitals i a un preu inferior al d'únicament l'accés digital.

Per descomptat, hi ha la temptació d'explicar aquest fenomen per la voluntat dels diaris de forçar els lectors a tornar al paper. Però això denota sobretot que el "cost" real d'un lector digital és més elevat, per a un diari, que el d'un lector en paper, ja que un lector en paper suposa per al diari una "subvenció" —els ingressos publicitaris— a la qual el lector en línia no dóna dret.

POTENCIAR-NE LA QUALITAT

La gratuïtat completa pot ser que sigui només cants de sirena. Els diaris no sortiran de la crisi multiplicant el nombre de visitants en línia (que no paguen) ja que no aconseguiran monetitzar aquests lectors davant els publicistes. Caldria posar l'accent en la qualitat per incitar els lectors a pagar pel contingut (que se subscriguin a l'edició en paper o a l'oferta digital), ja que en el futur la major part dels ingressos dels diaris procedirà de les subscripcions (i

ELS DIARIS NO ACONSEGUEIXEN MONETITZAR EL SEU PÚBLIC DIGITAL, NI TAN SOLS QUAN AQUEST ÉS DE PAGAMENT

de les vendes en quiosc), i no del saqueig de milions d'internautes precipitats.

Cal objectar que avui ja ningú està disposat a pagar per obtenir informació, ja que tothom pot accedir a aquesta informació de manera gratuïta. No obstant això, en els últims anys, les estratègies de monetització de l'oferta a través de la creació de "murs de pagament" (*pay-*

walls) —començant pel del *New York Times*— han conegut un èxit notable. Tot i que és obligat reconèixer que aquesta creació de murs de pagament pot ser costosa, tant en temps com en diners, que requereix un capital suficient per provar els diferents models i adaptar-se a les especificitats dels lectors i que obliga, finalment,

a assumir un risc financer en lloc de perseguir una rendibilitat a curt termini, no és menys cert que els continguts de pagament són el futur d'una indústria de la qual està fugint la publicitat. A més, als Estats Units un 41% dels diaris ja han adoptat un mur de pagament. I, en els pròxims anys, assistirem a un desplegament encara més massiu dels models basats en continguts de pagament.

Perquè, naturalment, els mitjans de comunicació viuen del contingut de pagament. Dels seus propis ingressos. Dels imports de les subscripcions, en paper o digitals, i de la publicitat, encara que cada vegada menys d'aquesta. I no de l'impost de tots aquests francesos "que desembutxaquen per aquests païos", en paraules de Bruno Ledoux, empresari, accionista i president del consell de vigilància de *Libération*, sobre els periodistes als quals pretenia salvar. Ç

UN LECTOR DEL DIARI EN PAPER GENERA VINT VEGADES MÉS INGRESSOS PUBLICITARIS QUE UN LECTOR EN LÍNIA

Dossier
El periodisme de la Transició

DE CÒMPLICES A ATRINXERATS

El periodisme des de la Transició fins avui vist
pels professionals que han exercit abans i ara

Nous reptes tecnològics, inseguretat laboral, agitació política... Aquesta podria ser una radiografia del periodisme actual. Però, també ho eren els aspectes principals que van enterbolir la professió entre 1975 i 1981. Tot plegat, es podria copsar en una paraula: *transformació*. Ara bé, es poden establir realment una sèrie de paral·lelismes entre aquestes dues èpoques? Els periodistes que les han viscudes des de la feina n'opinen en aquestes línies.

TEXT **MARIA HORNOS**
FOTOS **MANEL ARMENGOL**

Hem parlat amb un grapat de periodistes que van afrontar els convulsos anys de la Transició amb un desig de llibertat d'expressió que sovint ensopegava amb el romanent franquista. Des de la complicitat fins al control dels mitjans, com ha evolucionat la nostra feina i cap a on es dirigeix?

“Hi ha molta hipocresia, perquè és mentida això que s’ha expandit sobre el fet que el conjunt de la professió es va arriscar per complir amb les seves obligacions, tot i que hi va haver una franja considerable que va fer-ho.” Això és el primer que recorda Antonio Franco, que el 1978 va posar en marxa un nou diari,

"EXISTIA UNA COMPLICITAT EN DETERMINATS SECTORS DE LA SOCIETAT QUE AVUI NO ES VEU ENLLOC" Màrius Carol

El Periódico de Catalunya. “I també por. Es van produir moltes agressions. Jo era dins de la redacció d’*El Popus* quan va esclatar la bomba que va matar un treballador. A *El Brusi* també vam patir violència, moltes amenaces personals. Acompanyàvem el director, Josep Pernau, fins a casa seva a les nits. Però, de manera especial, recordo

que existia molta complicitat entre els mitjans”, afegeix.

De la complicitat, també en fa memòria en Màrius Carol, actualment director de *La Vanguardia* que, el 1981, era cap de secció d’*El Periódico*. “Existia una complicitat en determinats sectors de la societat que avui no es veu enlloc. L’únic paral·lelisme que hi veig és que una bona part de la societat vol que les coses es facin i es gestionin d’una altra manera”, afirma.

Que no tingués aficions polítiques, és el que li van exigir a Rosario Fontova, quan va començar com a becària a *El Noticiero Universal*, una manera de suggerir-li “que fos bona nena en un context on les dones érem minoria i ens havíem d’obrir camí a cops de colze”. Fontova, que després se’n va anar a *El Periódico*, evoca “la gran efervescència política” de l’època.

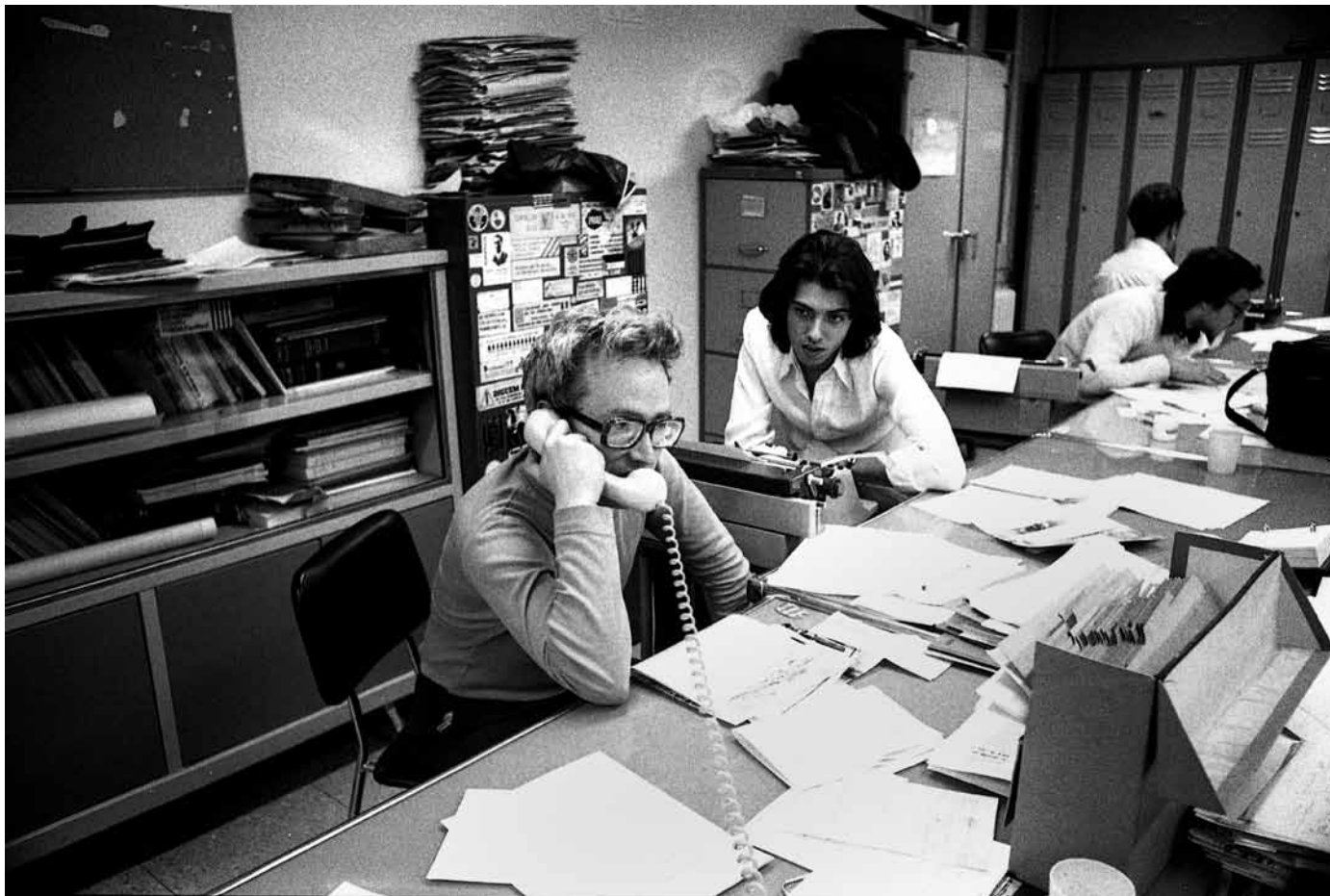
L’emoció manifesta d’aquells temps és el que subratlla Manuel Campo Vidal, periodista durant molts anys de TVE i, actualment, president de l’Acadèmia de les Ciències i les Arts de Televisió

d’Espanya. “Van ser uns anys apassionants per a la premsa, ja que la ràdio s’havia de connectar als informatius obligatòriament amb RNE i TVE en règim de monopoli, tenia un control polític total”, recorda Campo Vidal, que considera que va ser entusiasmador per als qui, com ell, van tenir un doble paper, ja que era redactor de *Tele/Exprés* i representant de l’Assemblea de Catalunya al Baix Llobregat.

NOVES CAPÇALERES

Durant aquells anys, es van destruir molts llocs de treball (de 3.400 periodistes empleats el 1978 es va passar a 1.750 el 1986), però aquesta inseguretat laboral no va afectar la televisió ni la ràdio, que creixien, tal com recordava Josep Maria Huertas a les memòries *El Plat de lleties. Periodisme i transició a Catalunya 1975-1985*.

Núria Ribó va viure la transició des de Ràdio Barcelona, on va començar el 1977. “Tot i els canvis que es van començar a produir en les institucions, l’ambient encara era molt fràgil, la vella guàrdia era arreu. Es palpava l’entusiasme a la redacció del carrer Casp, un lloc que curiosament es va transformar en punt de trobada de companys d’altres diaris. Trobades que acabaven en els bars dels voltants fins a

Una imatge de 1976 a la redacció de *Tele/eXprés* amb Josep Maria Huertas al telèfon i Ernest Callís, cronista musical, al costat. Al fons, Juanjo Caballero.

altes hores de la matinada. Hi havia moltes coses de què parlar”.

"TOT I ELS CANVIS EN LES INSTITUCIONS, L'AMBIENT ENCARA ERA MOLT FRÀGIL, LA VELLA GUÀRDIA ERA ARREU" Núria Ribó

A més, durant aquells anys brollaven noves capçaleres, com *El País*, el 1976, i *El Periódico* dos anys després. Antonio Franco rememora l'experiència de donar a llum un nou diari en aquell entorn d'innovació. "Va ser meravellós perquè *El Periódico* era un model nou de premsa popular de qualitat i progressista que no

tenia antecedents", recorda. Quatre anys més tard, Franco marxa a dirigir l'edició catalana d'*El País*.

"Mai abans la premsa madrilenya havia aconseguit ni difusió ni influència apreciables a Barcelona a causa de les grans

diferències de sensibilitat que existien entre totes dues ciutats", afirma.

LLIBERTAT D'EXPRESSIONÍ

Un altre artífex del nucli fundador de l'edició catalana d'*El País*, Lluís Bassets, del qual avui és director, considera que

aleshores es va originar una major llibertat d'expressió. I ara, en tenim més? "Sí, si parlem quantitativament, perquè amb Internet hi ha més opinions, si bé no qualitativament. La premsa, la ràdio i la televisió, en canvi, estan en un clar retrocés. En aquells temps, feia tres anys del Watergate en què es va posar de manifest el poder del periodisme", explica.

Ara, canvis polítics com el que vivim a Catalunya ja han afectat, segons Bassets, la professió periodística. "Avui en dia, la mateixa fragilitat dels mitjans i l'absència de models democràtics provoquen que, sobretot els mitjans públics com TV3 o TVE no puguin emetre judicis distanciat

sinó que, més que mai, són controlats estretament”.

D'aquest aspecte també en fa cinc cèntims Campo Vidal. “Continua havent-hi control polític, no només en els mitjans públics sinó també en els privats”, assegura. En aquest escenari, el repte que han d'encarar les televisions públiques és, per a Campo Vidal, “respondre als parlaments dels seus àmbits polítics, on està la ciutadania, però no als governs.”.

En aquesta línia, el 5 de novembre del 2015, el *New York Times* va publicar un arti-

cle de Raphael Minder molt crític amb la premsa espanyola. Minder —corresponsal a Madrid del rotatiu nord-americà— re-

la preocupació “sobre si els diaris més reconeguts d'Espanya han perdut la independència editorial enmig de la restricció financera”.

“SI EL QUE ESTEM VIVINT ARA ÉS UNA TRANSICIÓ, AQUESTA ÉS TOTALMENT DIFERENT I ANEM CAP A UNA ALTRA DIRECCIÓ” Lluís Bassets

cordava la reestructuració de les empreses periodístiques espanyoles així com els 11.000 periodistes que han perdut el lloc de feina en els darrers set anys, una situació econòmica delicada que ha augmentat

Segons Bassets, aquest és un fenomen que es repeteix en altres països occidentals. Antonio

Franco coincideix a assenyalar-ho com un fet global, tot i que considera que les interferències del poder a Espanya són superiors. Màrius Carol ho concreta amb l'exemple dels Estats Units on molts diaris

Molts periodistes es van implicar en diferents moviments socials de l'època. A la foto, Maruja Torres, en primer pla, el 1976 durant un judici per adulteri.

Molts dels professionals de la informació que van exercir durant la Transició segueixen en actiu. A dalt, alguns periodistes, com Xavier Vidal-Folch i Josep Ramoneda, el 15 de juny de 1977 amb Jordi Pujol durant la jornada de votació de les primeres eleccions després de la democràcia. A baix, un jove Quim Monzó en una imatge de 1979.

“han estat comprats a preu de ganga per milionaris que no sembla que ho facin

"CONTINUA HAVENT-HI CONTROL POLÍTIC, NO NOMÉS EN ELS MITJANS PÚBLICS SINÓ TAMBÉ EN ELS PRIVATS" Manuel Campo Vidal

precisament per defensar la llibertat de premsa”.

Malgrat tot, es podria olorar un rastre de llibertat a la Xarxa. Així ho ensuma en Manuel López, director de gràciamontv i *Telepirineus.cat* que, el 1975, escrivia a *La Prensa* i, el 1981, a *El Periódico*. “Ara Internet possibilita saltar-te els filtres dels propietaris i caps de secció de l’etapa monopolística del paper, fet que també passava a les ràdios i televisions. Ara, en tres minuts, tu i jo muntem un web per 30 euros, i podem incloure-hi text, fotos, veu i vídeo, sense més costos afegits”, destaca.

UN AMBIENT DIFERENT

Comparant el periodisme d’aleshores amb el d’ara, podríem establir paral·lelismes? Campo Vidal constata una gran diferència: “A final dels anys setanta i principi dels vuitanta, els mitjans estàvem alineats entre els que volíem afavorir la democràcia i els que eren més conservadors”. En canvi, avui, afegeix, “en els mitjans hi ha un atrinxerament més gran”.

Per a Bassets l’ambient que es respirava i les alteracions que van tenir lloc no tenen res a veure amb l’actualitat: “Si el temps que estem vivint ara és una transició, aquesta és totalment diferent i anem cap a una altra direcció”. Rosario Fontova tampoc considera que s’hi donen gaires semblances. “Els diaris es tancaven per motius polítics, mentre que ara la desaparició de les capçaleres té a veure amb la crisi econòmica”, apunta. Encara més taxatiu es mostra Manuel López: “Ha canviat tot, des de la producció fins a la presa de decisions i la manca de vocació de molts periodistes joves”.

Per a Salvador Aragonés, en aquells moments a Europa Press, agència de notícies que va dirigir durant trenta anys, l’evolució de la premsa al nostre país des de la Transició fins avui ens ha portat a “una informació de baixa

qualitat democràtica, controlada pels poderosos i en la qual els periodistes, malgrat els seus esforços, no poden controlar els fluxos informatius. Només alguns ‘veterans’ poden aconseguir fonts informatives de primera mà”.

RUMB AL FUTUR

Davant d’aquesta conjuntura, cap a on va la professió? Bassets identifica dos tipus d’evolució; una des de dalt, en què els mitjans de comunicació que funcionaran són els que anomena *mitjans sobirans* i que són empreses de països amb governs no democràtics (com la Xina o Qatar), molt professionals, amb periodisme competitiu, però esbiaixat (per exemple, Al Jazira)”. I un altre, des de baix, basat “en el periodis-

"ELS DIARIS ES TANCAVEN PER MOTIUS POLÍTICS. ARA TÉ A VEURE AMB LA CRISI ECONÒMICA" Rosario Fontova

ta individual, que pot guanyar-se la vida com a freelance”.

Per la seva part, Màrius Carol apunta que caldrà reordenar tot el sector: “Som

el segon país de la Unió Europea amb més capçaleres de diari i el tercer amb un menor nombre de lectors. Hem creat l’hàbit que la informació és gratuïta, quan la bona informació és molt cara”, critica. Per la seva banda, Antonio Franco confia que el veritable periodisme subsistirà, tot i que de manera més minoritària.

El desafiament està servit: recuperar la credibilitat que es va guanyar en la Transició en un context de metamorfosi diferent a la que llavors es va experimentar. Els mitjans públics s’han de deslligar dels governs i els privats han de trobar noves vies de finançament. Tot això, s’ha de traslladar als mitjans digitals, el nou oasi. I avançar cap a un escenari lluny de l’atrinxerament, on l’única certesa sigui un periodisme fiable que sigui un puntal essencial de les llibertats. **Ç**

Més informació a:

El plat de lleties. Periodisme i transició a Catalunya (1975- 1985) → Josep M. Huetas (Col·legi de Periodistes de Catalunya : Diputació de Barcelona, 2005)

Memòries de l'Associació de Premsa → (anys 1975 i 1981)

<http://tinyurl.com/zvdruzc> → *Spain's New Media are Squeezed by Government and Debt*. Raphael Minder, (*New York Times*, 5-11-2015)

+ info

Dossier
El periodisme de la Transició

UN ADÉU ABANS D'HORA

Els periodistes veterans que van ser apartats
de la professió prematurament

Teixidors de l'ofici des de la Transició, l'Àngela, el Jordi, el Carles, el Siscu, el Joan i la Maria Àngels van viure els millors anys de la professió periodística. Encara que també el declivi fins a topiar amb la crisi que els va convidar a sortir-ne. Documentals, llibres, fundacions, pinzells i olis, la família, i un restaurant són algunes ocupacions, des que van donar l'adéu prematur que va posar fi a llargs anys a la televisió, a la ràdio o al diari. A ells l'adéu els va escapar la carrera, però a l'ofici li va prendre els fruits que només una experiència com la seva poden donar.

TEXT **CARME ESCALES**
FOTOS **MANEL ARMENGOL**

El muntacàrregues s'enfila fins a la desena planta d'una sòbria estructura industrial del Poblenou. Els comensals comencen a arribar. Coneixen La Contrasenya per poder entrar i seure a taula. A dins, nervis, els mateixos nervis que l'Àngela Vinent tants vespres havia sentit a la redacció de l'*Avui*, a l'hora del tancament. Ella en va ser la sotsdirectora. La primera dona que va pujar a l'*staff* en la premsa catalana, ara els sent servint els seus plats.

Vinent (Barcelona, 1955) va veure néixer diaris com el *Catalunya Express*. L'any 1976 hi va entrar. "Era el primer diari sensacionalista de Catalunya. Arribava imitant exemples europeus i jo hi vaig muntar aquella eina tan fonamental per a la investigació periodística com és l'arxiu". Encara estaven a les acaballes del franquisme, "una època molt curiosa per tot plegat, l'exercici de la professió era una escola per a nosaltres". Després de treballar a la secció de Cultura i Espectacles del *Noticiero Universal*, Vinent va acceptar l'oferta de Jaume Serrats, per anar-se'n a l'*Avui*. "Hi havia molt moviment de feina,

"ELS QUE VAM TREBALLAR A LA TRANSICIÓ VAM TREPITJAR EL CARRER, VAM SER LLIURES PER FER LA FEINA" Maria Ángeles López

incomparable amb ara, que ningú es pot moure", diu qui va ser cap de premsa de Pasqual Maragall, just quan la ciutat rebia l'anunci dels Jocs Olímpics. "Era una oportunitat única per conèixer un altre món", expressa.

"Però allò que als països anglosaxons seria un valor afegit, com haver sortit a enriquir-se amb un màster, a Catalunya és un

problema, perquè després costa molt tornar als mitjans", explica. Encara que ella després va ser Cap d'Informatius a Barcelona Televisió, "en un moment d'ebullició que tenia la seva gràcia", la política la tornaria a cridar amb Maragall com a cap de llista de Ciutadans pel Canvi.

"Aleshores, ja estava massa estigmatitzada políticament i després d'un temps com a consellera a la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), vaig veure

"HI HAVIA MOLT MOVIMENT DE FEINA, INCOMPARABLE AMB ARA, QUE NINGÚ ES POT MOURE" Àngela Vinent

que havia de reinventar-me", recorda. Amb la crisi planant ja sobre el mercat i la marca política que el temps "a l'altre bàndol" li va enganxar, l'ofici la va deixar fora.

En aquell moment, ella que, abans de periodisme havia estudiat pintura a la Massana, va omplir amb els seus quadres un espai on, després d'estudiar dos anys de cuina, va posar-hi taules i cadires: és el seu restaurant La Contrasenya.

L'Àngela Vinent fa anys que no baixa al quiosc a comprar tots els diaris, com feia. "Ara em llevo i engego l'ordinador. El diari de paper ha quedat obsolet. Hauria de servir un altre contingut, però ningú no ho fa, hauria de ser interpretatiu, i no només en l'opinió, també en els reportatges. Les notícies del segon a segon ja les tenim, salten soles al mòbil", diu. Ara pinta, cuina i prepara un llibre de temàtica familiar. Es

va reinventar i considera que ara són els diaris els que ho haurien de fer. "Haurien de tornar a explicar històries, a investigar", conclou.

PROFESSIONALS INCÒMODES

"Les noves tecnologies van trastocar el funcionament de les redaccions. A partir dels noranta, hi va començar a haver més rutines i menys carrer. I allò que s'havia anunciat com a eina per cobrir més i millor informació, va acabar fent diaris cada cop més semblants en continguts. I les vendes van començar a baixar". És el resum dels darrers

anys de la premsa escrita que la Maria Ángeles López (Santa Coloma de Gramenet, 1950) va viure a *El Periódico de Catalunya*, fins que l'any 2009 un ERO va arribar a la seva cadira.

"La generació de periodistes que ja vam treballar durant la Transició vam trepitjar el carrer, vam ser lliures per desenvolupar la nostra feina com vam considerar oportú, i amb la percepció que, traslladant al paper les lluites i reivindicacions socials, vam contribuir a la recuperació de les llibertats i a l'avenç del país", rememora la periodista que va començar a treballar l'any 1972 al *Diario Femenino*, que tres anys després passaria a ser *Mundo Diario*, on redactaria informació laboral, abans de fer-ho a *El Noticiero Universal*.

L'any 1987 va entrar a *El Periódico*, de reportera, després fent temes d'educació i de comarques. "Amb l'ull posat en l'abaratiment de costos, va començar la sagnia d'acomiadaments i els expedients de

regulació d'ocupació", relata. "Vam caure els més grans, i els de més antiguitat. Per dos motius: teníem els sous més alts que les noves generacions incorporades —una precarietat i sobreexplotació sense miraments que repercuteix en els continguts—,

"HO HE PASSAT MOLT MALAMENT, HE ACUMULAT MOLTA RÀBIA. NO ENS VAN PREJUBILAR, ENS VAN FER FORA " Carles Bosch

i perquè també teníem memòria i experiència, i això ja feia temps que les empreses periodístiques —en mans ja d'entitats

financeres i grans grups de pressió— ho veiessin com un inconvenient i un destorb", sentència López.

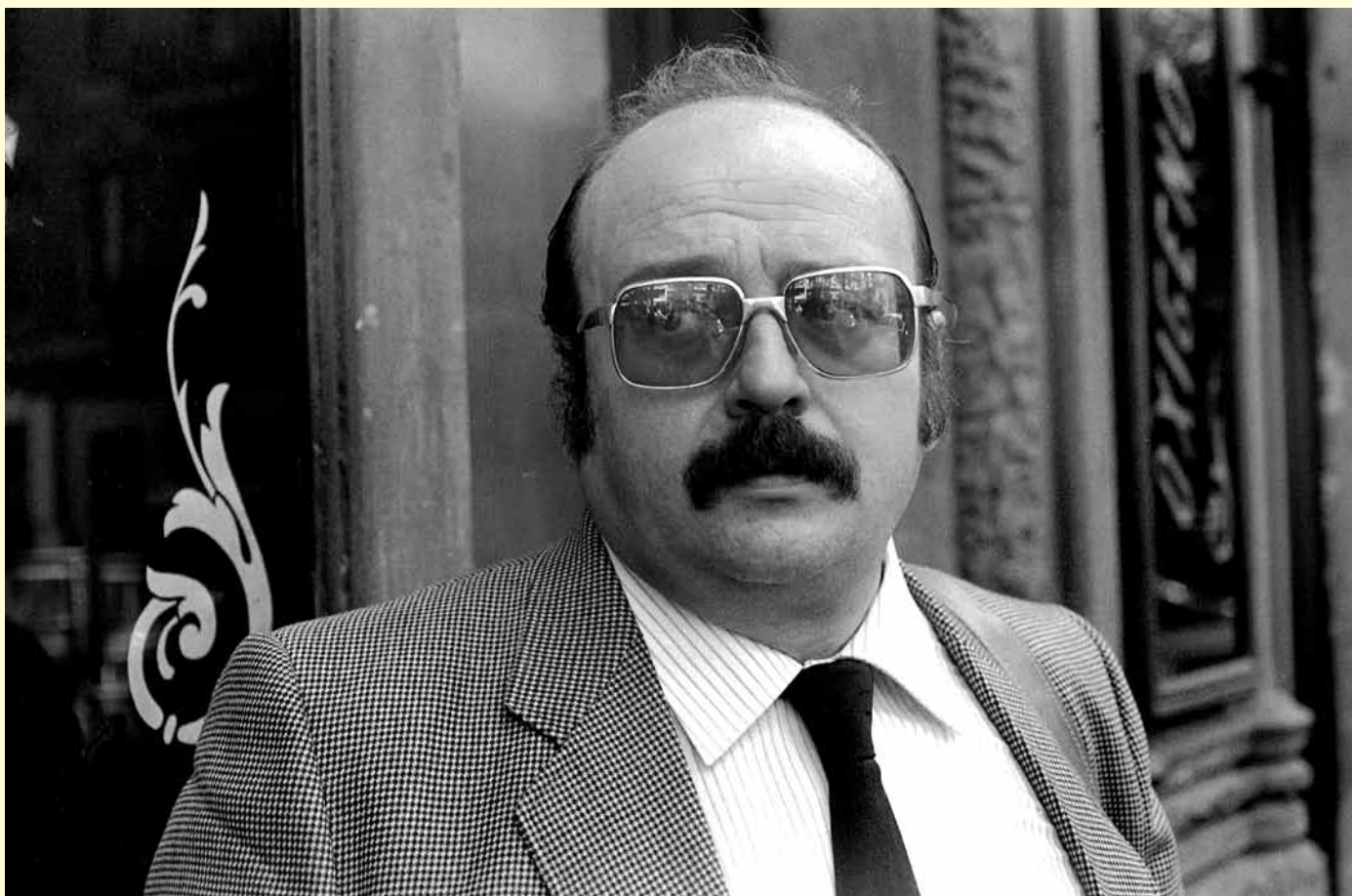
"Per això també van caure, amb independència de l'edat, professionals incòmodes o desafectes, fent servir una expressió del règim polític anterior", afegeix qui ara, ja jubilada, continua llegint cada dia *El Periódico*. Termes

com fonts informatives, trepitjar el carrer i temes propis sonen a prehistòria. Falta món real. "Hem deixat que la *cacarejada*

crisi, que no és una crisi, sinó una estafa, ens hagi arrabassat allò pel qual vam lluitar durant dècades", lamenta López.

VÍCTIMES DE LA NOVA LLEI LABORAL

"Jo mai havia pensat que hi havia un límit. Vaig pel món i veig gent de la professió més enllà dels 65 anys. Jo n'estava a punt de fer 61, i víctima de la nova llei laboral pactada pel PP i Convergència, l'acomiadament em va tocar de ple. Ho he passat molt malament, he acumulat molta ràbia. A la meua mare no li he dit mai. Perquè no ens van prejubilat, ens van fer fora a 200 persones".

Manuel Vázquez Montalbán, que a la Transició va exercir el periodisme en mitjans com *Triunfo*, fotografiat el 1977.

Aquells van ser anys de mobilitzacions. A la imatge, manifestació de periodistes davant de la delegació del Ministerio de Información y Turismo el 1976.

Les sentides paraules de Carles Bosch (Barcelona, 1952) sacsegen les maneres amb les quals Televisió de Catalunya, casa seva durant trenta llargs anys, el va incloure en la llista de nòmines feta per la Corporació amb Price Waterhouse. Bosch va fer el primer *30 Minuts* de la televisió autònoma, l'any 1984, i el 2002 va dur TV3 a Hollywood, amb el documental *Balseros*,

"ACTUALMENT, EL PERIODISME MÉS VALENT S'HA D'EXERCIR FORA DELS MITJANS CONVENCIONALS" Siscu Baiges

nominat a un Oscar. "Era collonut tenir una bona televisió pública amb bon nivell

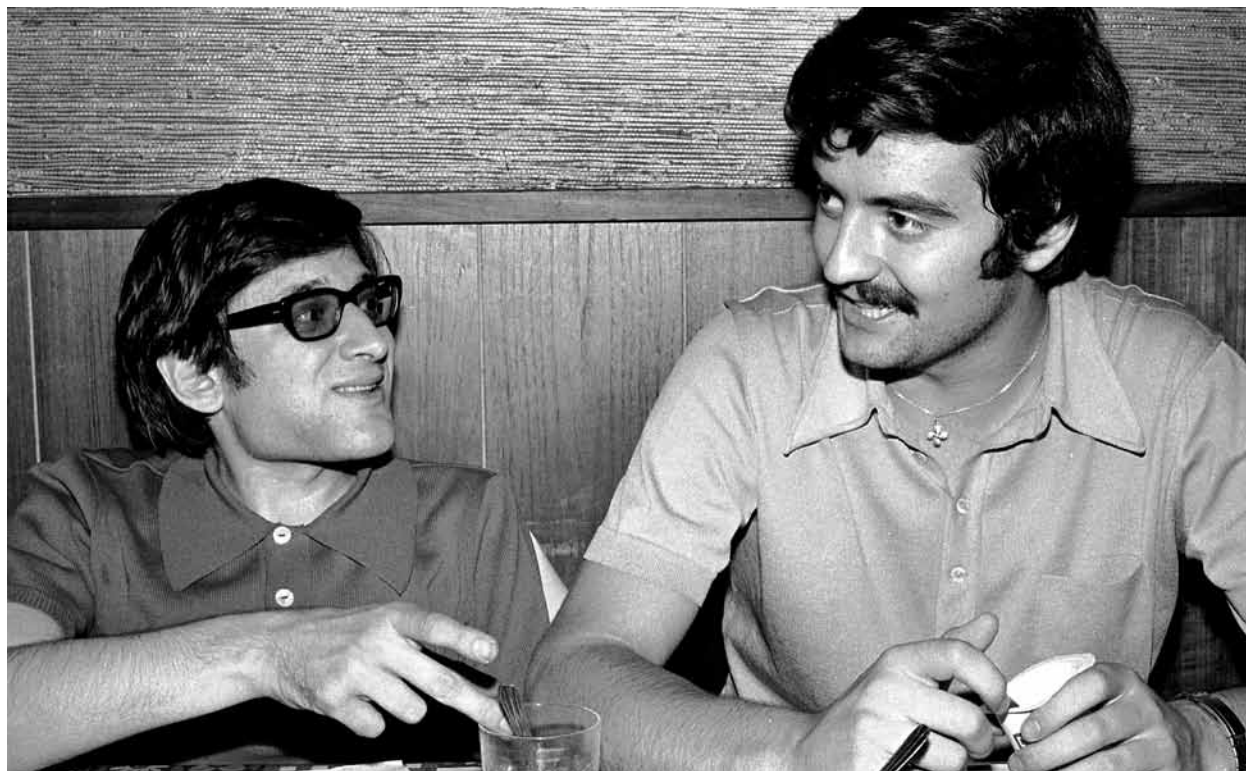
de català, però ara no la reconec", afirma Bosch, actualment al consell assessor de BTV, fent classes a l'ESCAC i tallers de cinema documental, i cercant finançament per fer-ne un sobre seguretat vial al món.

El periodista Jordi Viader (Barcelona, 1954) també hi era, als inicis de TV3. "Es deia que allò era un invent de Pujol i que duraria quatre dies.

Només es van equivocar en els dies", assegura. "Vam viure, primer, una etapa molt voluntariosa, amb molta il·lusió, donant temps i ganes. Ningú no comptava les hores. Després ja ens vam professio-

nalitzar", rememora. "Avui, TV3 encara és capaç de liderar unes eleccions o una crisi com els atemptats de París. Encara que, en el dia a dia, on abans es podia aprofundir, en això hi ha hagut un gran canvi. Fer les coses bé requereix bons professionals, temps i diners, i la televisió, filla del cine i de la ràdio, viu en la temptació constant de fer més ràdio que treure la càmera al carrer. Ara el poder i la capacitat d'anàlisi la té la taula, i no el carrer", lamenta.

La immediata –prosegueix– hi té molt a veure. "Ens vam trobar a sobre la imparabile competència del món digital", diu. Per això, els anys abans de ser inclòs a l'expedient de regulació, "ja no gaudia com quan sortia al carrer. I l'ambient a

A la fotografia de dalt, Xavier Vinader el 1977, a Marsella, durant una entrevista amb el dirigent d'ETA, Miguel Ángel Apalategi, *Apala*. A la imatge de baix, Josep Faulí i Josep Maria Cadena, director i sotsdirector de l'*Avui* el 1976, respectivament. El rotatiu s'havia començat a editar el 23 d'abril d'aquell any. Més endavant, van sorgir diferents capçaleres noves.

Un grup de periodistes el 1976 durant una visita a l'abocador del Garraf. En primer pla, a l'esquerra, Maria Favà, i a la dreta, Jaume Castells.

la televisió era cada cop més irrespirable. Amb la reforma laboral, ens van rebaixar la categoria professional perquè, després de trenta anys, l'acomiadament fos més barat. Mai hagués pensat que una empresa que en alguns moments havia sentit meva, ara faci prevaler el rendiment econòmic per sobre de la qualitat i el rigor", lamenta.

REPLANTEJAR-SE LES COSES

Una altra opinió ben crítica és la de Siscu Baiges (Barcelona, 1956), vicepresident de l'associació de periodistes Solidaritat i Comunicació (SICOM) i a qui un ERO, l'any 2013, va fer fora de La Xarxa.

"Actualment, els bancs decideixen a les redaccions, el periodisme més valent s'ha

d'exercir fora dels mitjans convencionals", critica Siscu Baiges La seva participació en els llibres *Banca Catalana, més que un banco, més que una crisi* (1985) i *Jordi Pujol, historia*

"ELS QUE HAVÍEM PRESERVAT LA MEMÒRIA DE L'OFICI, VAM PAGAR ELS PLATS TRENCATS DE LA BOMBOLLA PERIODÍSTICA" Joan Busquet

de una obsesión (1991), el van situar en el periodisme de combat i denúncia. "Amb mitjans precaris, però investigàvem", diu.

"En canvi, els grans mitjans avui viuen amb respiració assistida i ja no ens representen", afegeix Joan Busquet, coordinador de l'eix del Dret a la Informació i

la Comunicació de Barcelona en Comú. "La pèrdua de la llibertat és un fracàs dels periodistes i de la societat, i ens obliga a replantejar-nos la nostra feina en relació a

les estructures de poder", assegura qui va entrar a *El Periódico* al 1990, on va ocupar diferents càrrecs, i en va fer el llibre d'estil. "No em van

fer fora, però mentiria si diguéssim que me'n vaig anar content. Tenia la sensació que els periodistes veterans, que havíem preservat amb més o menys encert la memòria de l'ofici, vam pagar els plats trencats de la bombolla periodística", apunta Busquet, el més vell del rotatiu, quan el diari va executar el darrer ERO. Ç

Dossier
El periodisme de la Transició

LA VIDA, EN UNA IMATGE

Manel Armengol, autor de la fotografia icònica de la Transició, ha viscut la cara i la creu del periodisme

Quaranta anys després de la fotografia que millor simbolitza la Transició, l'autor, Manel Armengol, viu la duresa amb què la professió pot tractar els seus referents. Quatre dècades separen la imatge de la policia franquista carregant contra uns manifestants del desnonament que l'ha obligat a marxar del seu pis. El fotògraf, que s'ho pren amb resignació i serenor, repassa aquells anys analògics en blanc i negre i els compara amb el món digital actual. Un viatge que reflecteix l'evolució del periodisme.

TEXT JORDI ROVIRA

Hi ha una foto icònica de la Transició. El blanc i negre de la imatge immortalitza uns grisos –la policia Armada franquista– reprimint violentament una manifestació no autoritzada de l'Assemblea de Catalunya a favor de l'amnistia al Passeig de Sant Joan, a l'alçada de Provença. Era l'1 de febrer de 1976. Un diumenge al matí freds i un jove periodista de vint-i-sis anys que complementava els textos amb fotos i que no es podia ni imaginar com gràcies a la seva Canon de segona mà la vida estava a punt de fer-li un tomb.

Quan va revelar les fotografies –feia poc que n'havia après–, Manel Armengol, va entendre la força d'aquell instant que havia aconseguit immortalitzar. Aquella fotografia –“una de les primeres coses que feia en el fotoperiodisme”– deixaria en evidència un règim que esgotava els últims dies. Cap mitjà de Barcelona, però, s'atreveria a publicar la imatge de la repressió policial cap a uns ciutadans

QUATRE DÈCADES DESPRÉS, HA ESTAT DESNONAT DEL SEU PIS PER CULPA D'UNA CRISI QUE AFECTA A MOLTS PROFESSIONALS DE LA INFORMACIÓ

que, asseguts al terra, aguantaven els cops mentre esperaven una democràcia que tot just s'albirava.

Armengol no es va rendir. Va anar a un quiosc de les Rambles a comprar premsa estrangera, va copiar les adreces dels principals rotatius internacionals en uns sobres i hi va posar còpies de la imatge, junta-

ment amb una targeta amb el seu nom. En alguns casos, va enviar el sobre per correu, en d'altres se'n va anar a l'aeroport a lliurar-los a viatgers perquè, un cop arribessin al seu destí, l'introduïssin en alguna bústia. Setmanes després, Armengol va rebre un sobre amb una pàgina del *New York Times* amb la seva fotografia i un taló de 150 dòlars. La imatge també es publicaria a *Der Spiegel*, *Stern*, *Paris Match*, *Time*, *Le Nouvel Observateur*... La instantània s'havia convertit en tot un símbol. I la seva carrera va

LA IMATGE DELS GRISOS I ELS MANIFESTANTS VA CANVIAR-HO TOT. "EM VAIG DEDICAR A LA FOTOGRAFIA A CAUSA D'AQUELLA FOTO", RECONeix

disparar-se. “Em vaig dedicar a la fotografia a causa d'aquella foto”, reconeix.

Quaranta anys després, i amb una dilatada trajectòria a l'esquena, Armengol va acabar de posar les seves pertinences en caixes de cartró. Victima de la crisi –com tants periodistes–, era desnonat del pis a Pau Claris on hi residia

des de feia vint anys. “Des del 2012, no tinc encàrrecs de ningú”, admet. Es veia obligat a traslladar-se a una petita cabana de fusta que té a Tiana, un espai sense ni tan sols cèdula d'habitabilitat.

Però el 18 de gener a la nit un reportatge al *Report.cat* (*I ara, on deixo el meu arxiu?*), el portal del Col·legi de Periodistes

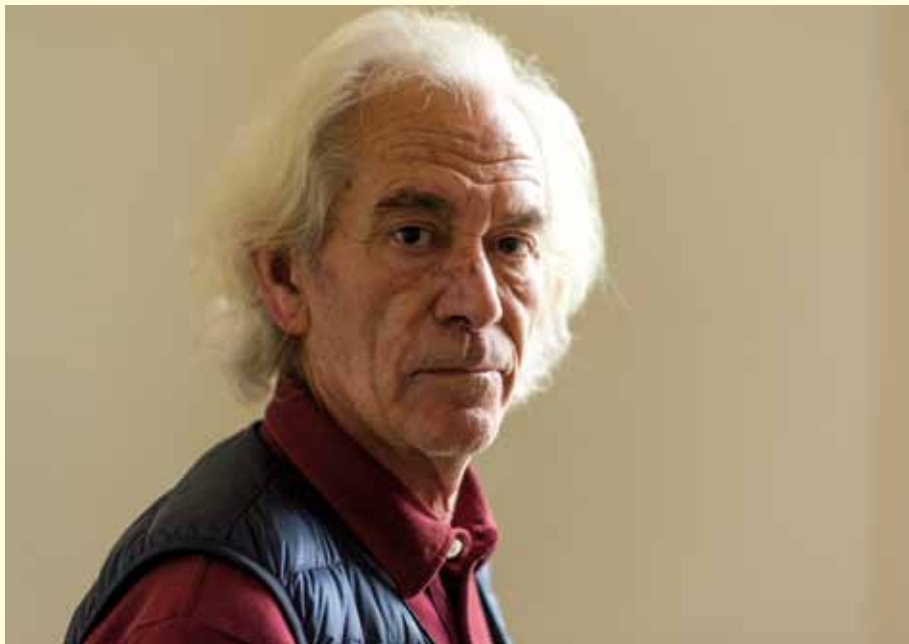
va alertar de la situació, així com de la preocupació del fotògraf pel destí del seu arxiu, 150.000 fotografies entre negatius i diapositives. Les converses amb l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona i l'Arxiu Nacional de Catalunya –a Armengol l'interessava especialment aquest últim, ja que era l'únic que havia proposat adquirir l'obra a canvi d'una compensació econòmica– no es concretaven i cada cop faltava menys per abandonar el pis. “Estic absolutament desorientat. No sé com me'n sortiré,

d'aquesta”, reconeixia el fotògraf a l'article. A primera hora del matí del 19 de gener, la notícia es va viralitzar molt ràpid per les xarxes socials i

els mitjans se'n feren ressò. La professió es mostrava indignada. La reacció fou ràpida. Poques hores després, l'Arxiu Nacional comunicava que es farien càrrec d'un dipòsit provisional i preventiu del seu llegat.

PERIODISME COMBATIU

Un llegat, el seu, que com el de tants fotògrafs de la Transició reflecteix els problemes socials d'uns anys de canvi que fins llavors restaven invisibles per als mitjans de comunicació. Armengol era un jove periodista que, a partir de les primeres col·laboracions des de la seva Badalona natal per a diaris de Barcelona, ja aprofitava per donar veu als més desfavorits. “Sempre eren temes de denúncia”, recorda. Una vegada va escriure per al *Tèle/eXprés* sobre unes barraques del barri de Sistrells, cosa que motivaria una rèplica airada de Felipe

Una imatge actual de Manel Armengol, que s'ha dedicat quaranta anys a la fotografia. Foto: Sergio Ruiz

Antoja Vigo, alcalde franquista de Badalona, negant-ne l'existència.

El director del diari, Manuel Ibáñez Escofet, va preguntar-li:

-Això que has escrit és veritat?

-Sí, i puc demostrar-ho. En tinc fotografies —va respondre Armengol.

-Doncs, porta-les, que ara li replicarem.

Les imatges de les barraques van ser la resposta inapel·lable a l'alcalde. "L'Ibáñez es va quadrar", admet Armengol, quatre dècades després, quan recorda aquells anys en què s'obrien un gran ventall de possibilitats i en què alguns periodistes van aprofitar aquelles esclatxes de llibertat. "Va ser una època memorable, excepcional. Hi havia una gran consciència. Tot el que feies tenia repercussió. Des de final del franquisme fins als anys 1977-78, la meva generació ens sentíem protagonistes d'una cosa que anàvem a canviar. Hi havia il·lusió i entusiasme", assegura.

Igual que la imatge dels grisos a la manifestació, les fotografies d'Armengol mostraven la part més fosca de la realitat. "Lavors, el valor del fotoperiodisme era molt alt. Abans, als anys seixanta i part dels setanta, gairebé mai havien aparegut fotografies de denúncia de cap tipus. Fins

"VA SER UNA ÈPOCA MEMORABLE, EXCEPCIONAL. TOT EL QUE FEIES TENIA REPERCUSSIÓ", ASSEGURA EN REFERÈNCIA A LA TRANSICIÓ

a la mort de Franco tan sols es mostrava la versió oficial", afirma.

Armengol publicava a *Tele/eXprés*, un diari vespertí que va apostar per un periodisme nou i modern. Sota la batuta d'Ibáñez Escofet (1968-76) i amb gent com Josep Maria Huertas, Joan Fuster, Manuel Vázquez Montalbán o Terenci Moix, el rotatiu va destacar pel caire progressista, liberal i catalanista. Molts dels que hi tre-

ballaven —com Armengol— formaven part del Grup Democràtic de Periodistes, on militaven els professionals de la informació que apostaven pels vents de canvi.

Quan va començar a *Tele/eXprés*, Armengol es va adonar que els fotògrafs veterans

no anaven mai pels barris. Ell, en canvi, era conscient del poder de mostrar el que fins llavors ningú havia ensenyat. I, de sobte, es trobava al

lloc ideal. "Vaig tenir la sort que estava al *Tele/eXprés* amb Huertas i companyia", afirma en referència al periodisme combatiu que van practicar des d'aquella redacció. Però no tothom feia igual. "Abans tan sols uns pocs mitjans denunciaven aquelles coses", admet.

Del *Tele/eXprés* va passar a *Interviú*. A la capçalera del Grup Zeta va seguir amb els temes de denúncia. "Però sempre com a

la/ Entenza/Con

1976
infestació massiva. Pensar de Març 1976 Gral. de
DATA 1976 de Cent

Els negatius d'algunes de les fotos que Armengol va fer l'1 de febrer de 1976, quan tot just tenia 26 anys i començava en el món de la fotografia. La seqüència mostra diferents moments entre els manifestants i la policia. En un dels negatius, la coneguda foto que va impulsar la seva carrera.

col·laborador per lliure”, puntualitza. La gran majoria de periodistes estaven contractats, en canvi, ell preferia ser freelance. “Sempre he defugit de lligams”, explica.

Un parell de cops va anar per aquesta publicació amb en Xavier Vinader al País Basc francès per trobar-se amb dirigents etarres. Un cop també van anar a Marsella per trobar-se amb José Miguel Beñarán Ordeñana, *Argala*, un dels ideòlegs d'ETA. “A mi en Xavier em semblava un incons-

"ELS DE LA MEVA GENERACIÓ QUE VAM OPTAR PER SER AUTÒNOMS, ARA ESTEM A LA INTEMPÈRIE, SENSE UN PARAIGUA ON AIXOPLUGAR-NOS"

cient”, admet Armengol amb un punt d'admiració. “Vivia en perill permanent i sempre se'n sortia. Tenia una sang freda impressionant”. El fotògraf recorda una

nit –“negra nit”– que els dos van anar a un bosc per trobar-se amb algú. “Vam estar-nos-hi un quart d'hora, però al final no va aparèixer ningú i vam tornar cap a l'hotel. Jo estava espantat i en Xavier, tranquil. No s'immuntava per res”, recorda.

UN TALL EN SEC

Interviú no seria l'única capçalera on les seves fotos veurien la llum. La trajectòria d'Armengol era ascendent. Arran de la fotografia dels grisos, va viatjar i treballar en països com els Estats Units o la Xina i va publicar en prestigioses capçaleres. Tot anava com una seda

fins que, al juliol de 1980, en el moment àlgid de la seva carrera, un accident de trànsit va tallar en sec la progressió professional. Cinc costelles trencades, perforació

del pulmó, fissura de pelvis... Un mes a l'Hospital Clínic –la primera setmana a l'UVI– i tres anys per recuperar-se d'unes seqüeles que l'obligarien a deixar el fotoperiodisme i dedicar-se a una fotografia més artística. També col·laboraria amb revistes especialitzades i experimentaria amb imatges de gran format. Als noranta, a més, treballaria com a professor universitari i més endavant participaria en una vintena d'exposicions.

Aquell accident, doncs, havia marcat un altre punt d'inflexió a la seva vida. Per això, el desnonament i tot el que suposa s'ho pren amb calma i serenor. “Després del dia de l'accident, tot el que em ve és de regal”, reconeix.

Un desnonament que ha provocat que el que podia ser una etapa plàcida de l'existència, s'hagi convertit en un període de trasbals. Sobretot els dies després de fer-se

Fotògrafs en una taula electoral a les primeres eleccions democràtiques del 15 de juny de 1977. Foto: Manel Armengol

pública la delicada situació personal que pateix. “Em va sorprendre la repercussió que va tenir la notícia”, admet.

Les xifres parlen per si soles. El reportatge del *Report.cat* va rebre 14.000 visites, el Flickr d’Armengol es va disparar –de les 2.000 o 3.000 entrades diàries habituals va arribar fins a les 24.000– i el seu telèfon no parava. Amics, periodistes i gent que li volien donar un cop de mà. “Era penjar el telèfon que ja tornava a sonar”, recorda. Al final, va haver de desconnectar l’aparell dos dies per aconseguir relaxar-se. “M’he sentit immensament estimat i acompanyat. Encara no m’ho acabo de creure”, reconeix. “La resposta dels companys de professió? “Millor impossible. No m’ho esperava”, afegeix.

Un cop fora del pis, Armengol s’ha traslladat a la petita de Tiana, conscient de la provisionalitat de la situació. “No puc estar-hi sempre perquè no és un domicili legal”, admet. Poc després de donar-se a conèixer la seva delicada situació,

"CADA COP ÉS MÉS DIFÍCIL POSAR UNA LÍNIA DIVISÒRIA ENTRE EL QUE ÉS PROFESSIONAL I EL QUE NO HO ÉS. ARA TOT HOM PORTA UNA CÀMERA"

l’Ajuntament de Barcelona es posaria en contacte amb ell per valorar la possibilitat d’atorgar-li un pis de lloguer social. Alguns mitjans van donar-ho per fet, si bé finalment no es va materialitzar.

Desnonat i amb l’arxiu provisionalment a l’Arxiu Nacional de Catalunya –més endavant ja negociaran com conservaran, salvaguardaran i difondran el fons–,

aquest fotògraf també pateix ara el fet de voler anar per lliure, ja que li ha quedat una minsa pensió de jubilació. “Els de la meva generació que vam optar per ser autònoms, ara ens trobem a la intempèrie, sense un paraigua on aixoplugar-nos”, critica.

ABANS I ARA

La precària jubilació coincideix amb una època en què el periodisme està més mal pagat que mai. Les comparacions, en molts sentits, entre dues èpoques de canvi, de crisi, són inevitables. “Aquella època vivíem una transformació de tipus polític i social i ara també, encara que actualment les xarxes socials són les que canalitzen la informació. I això és un canvi brutal”, explica.

Les diferències entre les dues èpoques, però, també són evidents. Tant pel que fa a la quantitat de professionals que s’hi dediquen (“abans érem molt pocs i ens coneixíem tots. Ara, en canvi, es compten per milers”) com pels efectes de les noves tecnologies. “Cada cop és més difícil posar una línia divisòria entre el que és professional i el que no ho és. Ara tothom porta una càmera. Abans, si no hi anava un fotògraf no hi anava ningú. Els recursos informatius eren poquíssims. En aquest sentit hi ha una diferència immensa”, explica.

I el periodisme de denúncia, com està quatre dècades després de la Transició? “Ara –afirma– hi ha més gent conscient que abans, sobretot entre els joves.

Hi ha gent que està fent uns treballs magnífics i compromesos, tot i així, no tenen lloc als mitjans de comunicació. Tanmateix, hi ha moltes més opcions que la premsa escrita, com els festivals”.

Enmig del marasme d’imatges que avui inunden tot el que ens envolta, Armengol lamenta la falta de respecte pels drets d’autor. “Veig fotos meves publicades i haig de ser jo que truqui als mitjans perquè me les paguin”, assegura.

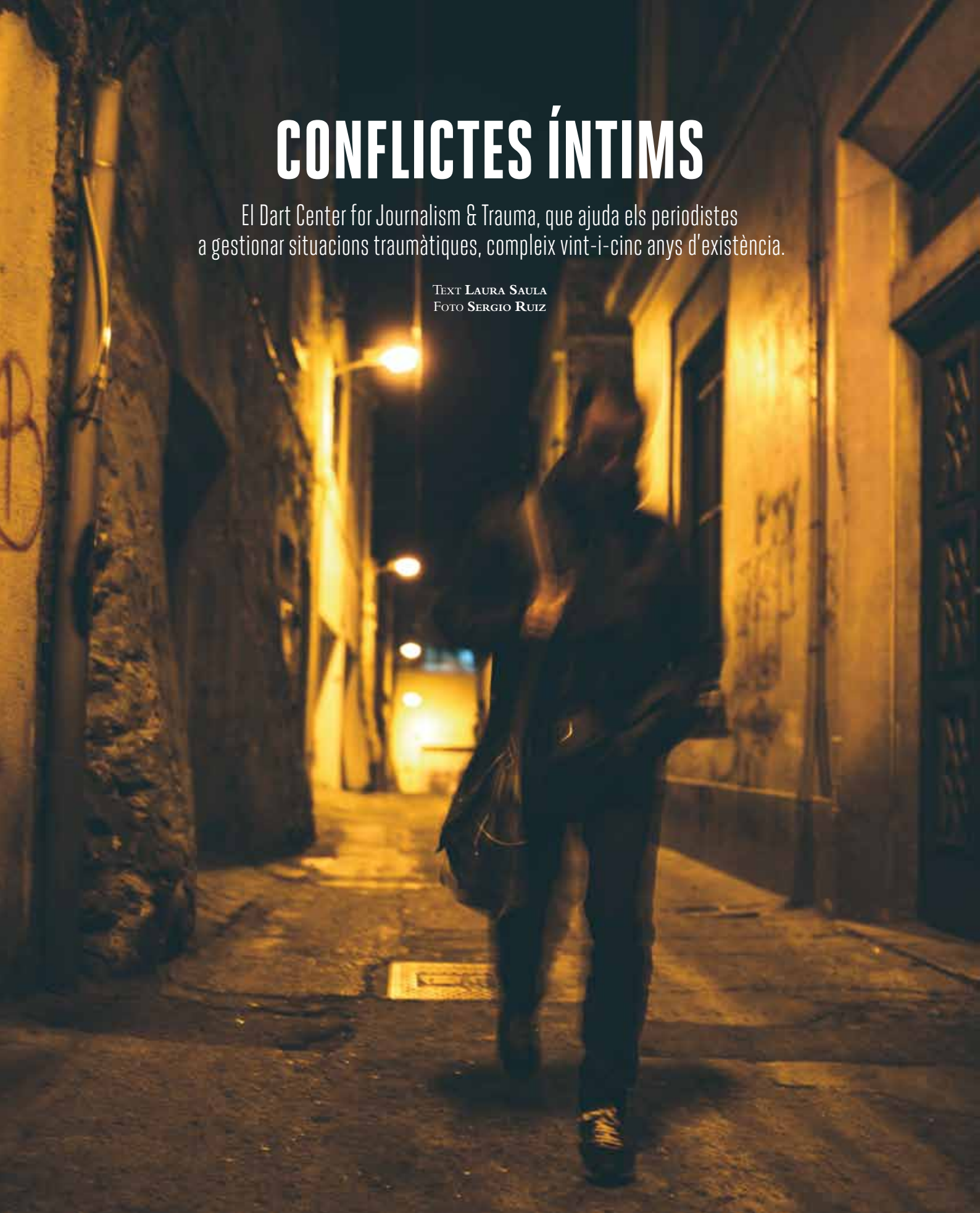
Malgrat tots aquests inconvenients i els problemes amb els quals ha topat al llarg de la vida, fa una valoració positiva de tot plegat: “Em sento molt afortunat perquè m’he trobat en llocs i circumstàncies que m’han permès fer una bona feina i que aquesta tingués una certa transcendència”.

Unes circumstàncies que s’inicien aquell llunyà i fredós 1 de febrer de 1976, quan una fotografia li canviaria la vida. “Sense aquella imatge, jo hauria desaparegut del mapa”, admet. I ara, un desnonament que coincideix amb l’aniversari de la instantània. “Al tancar la porta del meu pis, he tancat una etapa de quaranta anys rodons. Ha estat com la petita mort de tota una època, però estic tranquil perquè sé adaptar-me a les circumstàncies”, reconeix. I és que gràcies a aquell accident de cotxe va aprendre a relativitzar les coses i, sobretot, a reinventar-se. “És com si tornés a néixer”, conclou. Una etapa que, paradoxes de la història, comença i acaba amb la mateixa fotografia. La vida, en un clic. La vida, en una imatge. **Ç**

CONFLICTES ÍNTIMS

El Dart Center for Journalism & Trauma, que ajuda els periodistes a gestionar situacions traumàtiques, compleix vint-i-cinc anys d'existència.

TEXT LAURA SAULA
FOTO SERGIO RUIZ

El Dart Center for Journalism & Trauma és un espai d'entrenament i reflexió que ajuda els periodistes d'arreu del món a transmetre al públic les notícies de caràcter violent i, a més, aprendre a gestionar-les psicològicament. No es tracta tan sols de donar un cop de mà a informadors que han viscut els efectes dels conflictes bèl·lics, sinó també a aquells que cobreixen accidents de trànsit o casos de pederàstia, entre altres aspectes complicats d'abordar.

A les facultats de Periodisme sovint es posa èmfasi a encendre intensos debats sobre l'ètica periodística, la utopia de l'objectivitat o els drets de la informació. Però hi ha una assignatura pendent que sempre ha estat oblidada, com si no fos necessària o políticament incorrecta. Aquesta matèria tractaria un dels temes que més poden perjudicar els periodistes que treballen en redaccions i dels quals es parla menys: com els professionals gestionen les situacions traumàtiques que han de presenciar a l'hora de cobrir les notícies.

Una de les bases del periodisme és que, on hi ha conflicte, hi ha notícia. Sabent això, un es pot preguntar com és possible que no es formin els periodistes a saber gestionar les situacions traumàtiques que

A DIFERÈNCIA DE BOMBERS O POLICIES, PREPARATS PER A SITUACIONS TRAUMÀTIQUES, ELS PERIODISTES NO SOLEN REBRE FORMACIÓ

poden viure en el dia a dia laboral, ja sigui aprenent a tractar i entrevistar les possibles víctimes protagonistes de la notícia, així com saber gestionar les pròpies emocions perquè puguin fer la feina sense patir seqüeles internes. I amb això no només ens

referim als reporters que es desplacen a zones de conflicte, com ara Síria, o els que cobreixen l'arribada dels refugiats, sinó també als que diàriament tracten conflictes com els abusos sexuals, la violència

"CAL QUE LES EMPRESES INFORMATIVES ES PRENGUIN EL FET TRAUMÀTIC MÉS SERIOSAMENT" Gavin Rees, Dart Center

de gènere, les malalties, l'assetjament o el negoci de les armes, per citar-ne alguns exemples.

Amb aquesta filosofia, el 1991, va néixer a la Universitat de Michigan el Dart Center for Journalism & Trauma, una organització que ofereix un espai d'entrenament, suport i reflexió als periodistes d'arreu del món perquè aprenguin a treballar de manera correcta i

efectiva la informació de caràcter violent i, a la vegada, estar preparats psicològicament per a poder-la assimilar.

Al principi, col·laboraven amb una associació de víctimes de Michigan i el

psiquiatra Frank Ochberg, pioner en el tractament de l'estrès posttraumàtic, va establir-hi un programa d'assistència als estudiants de Periodisme perquè informessin sobre les víctimes de qualsevol tipus de violència amb sensibilitat, dignitat i respecte.

El 1999, es van traslladar a la Universitat de Washington. Dos

anys més tard, arran de l'11-S, l'entitat es va establir a Nova York amb un programa de suport i educació dirigit als periodistes d'aquesta ciutat. A part de l'11-S, també han donat resposta a situacions de gran violència com l'atemptat d'Oklahoma, la Guerra de l'Iraq, l'huracà *Katrina* o el tsunami d'Indonèsia. A inici de segle, es van començar a expandir a nivell internacional (Europa i Austràlia) i, el 2009, es van traslladar a la facultat de Periodisme de la Universitat de Columbia, on encara s'estan.

COMUNICAR UNA TRAGÈDIA

S'ha escrit molt sobre l'art de fer una bona entrevista i desemmascarar el polític de torn o extreure informació que l'entrevistat volia camuflar. Ara bé, que passa si

entrevistem, per exemple, la víctima d'un atemptat? El britànic Gavin Rees, director del Dart Center a Europa, amb seu a Londres, i autor de la recerca *The trauma factor: reporting on violence and tragedy*, creu que, abans de fer aquest tipus d'entrevista, el professional hauria de tenir amplis coneixements sobre l'estrès posttraumàtic i com afecta les persones.

“Si altres professions que també treballen amb situacions traumàtiques, com bom-

DES DE LA GUERRA DE L'IRAQ, ELS RESPONSABLES DELS MITJANS SÓN MÉS CONSCIENTS DELS PERJUDICIS PSICOLÒGICS DELS REPORTERS

bers o policies, reben formació sobre com treballar en aquest tipus d'ambient, per què no passa el mateix amb els periodistes?”, es pregunta Rees.

D'altra banda, els codis no escrits del periodisme parlen sobre que s'ha de ser sensible amb les víctimes que s'entrevisten. “Però ningú ens ha explicat mai com fer-ho”, afegeix Rees. Com entrevistar sense fer mal l'altre? “S'ha de partir de la base que una víctima es troba en un estat de màxima vulnerabilitat i sent que en qualsevol moment pot ser atacada”, expli-

NO ÉS TAN SOLS PELS CONFLICTES BÈL·LICS. TAMBÉ PER ALS QUE COBREIXEN ACCIDENTS DE TRÀNSIT, VIOLÈNCIA DOMÈSTICA O CASOS DE PEDERÀSTIA

ca el director del Dart Center a Europa. Per això, recomana que, abans d'iniciar l'entrevista, el periodista li preguntis si hi ha certes preguntes o temes que no vulgui tractar, o fins i tot si vol fer l'entrevista en un lloc en concret o amb algun amic o familiar a prop.

Un cop iniciada l'entrevista, un dels errors més comuns del reporter, segons Rees, “és l'obsessió per les preguntes”. “S'ha d'aprendre a escoltar i crear una atmosfera

segura i agradable on l'entrevistat pugui explicar tot el que es necessiti saber sense interrupcions”, afirma.

PROBLEMES PROPERS

Amb l'objectiu d'ensenyar als periodistes aquest tipus de coneixements i obrir un espai de debat i reflexió, des de 1999, el Dart Center organitza anualment a la facultat de Periodisme de la Universitat de Columbia el seminari Ochberg Fellows-hip, on, enguany –la darrera edició va tenir lloc entre el 18 i 23 de gener– hi han participat tretze periodistes internacionals amb una

àmplia experiència en el periodisme de conflictes que volen aprofundir més en aquesta temàtica.

Un dels participants d'aquesta edició va ser Beauregard Tromp, reporter multimèdia de Johannesburg, que ha cobert nombrosos conflictes en països com Burundi, Sudan, la República Democràtica del Congo o Egipte. Per a ell, una de les principals preocupacions a l'hora de difondre la informació és “aconseguir que les persones no ho vegin com a problemes que els queden massa lluny”. “Sovint

–afegeix– hi ha la imatge que l'Àfrica sempre està en guerra, però la realitat és molt diferent. Aquest fet provoca que a la resta del món

s'acabi minimitzant el conflicte i perdent l'interès”. Per això fa temps que opta per potenciar més les històries personals de la gent local que no pas “qui ha matat qui i amb quines armes”.

Una situació semblant li ha passat a Melissa del Bosque, reportera del *Texas Observer* i guanyadora, juntament amb el seu equip, del 2015 Dart Award pel reportatge “Beyond the border”, una llarga investigació sobre el conflicte de

NO ENS OBLIGUEN A ANAR-HI

A la guerra, cap periodista no hi va obligat. O, almenys, això és el que he vist en el meu entorn –català i espanyol– en tres dècades de professió. I allà comença la responsabilitat: en un mateix, no en el mitjà per al qual es treballa. Ser conscients del fet que és una guerra, del nostre propi límit físic i psíquic. Ser conscients que l'experiència no és garantia que tornarem tal com hi vam anar (Julio Fuentes o Miguel Gil feia molts anys que hi treballaven) i que els periodistes moren com moren els nens, les dones o els soldats abatuts per error des de les seves pròpies files. S'hi pot anar més o menys preparat. L'Exèrcit espanyol organitza regularment jornades per a corresponsals de guerra, assequibles. En el cas de *La Vanguardia*, el mitjà en el qual treballa, l'eventual atenció mèdica o psicològica posterior està inclosa en l'assegurança privada que paga als treballadors. No crec que a la resta de mitjans “clàssics” sigui massa diferent.

El problema és que, avui, hi ha més professionals freelance que de plantilla cobrint guerres. La majoria joves. La majoria bons. I són ells, els que les cobreixen del tot descoberts, els que defensen la nostra trinxera.

Plàcid Garcia-Planas

Reporter de guerra de *La Vanguardia*.

Més informació a:

<http://dartcenter.org> → Web del Dart Center

<http://dartcenter.org/europe> → Web del Dart Center a Europa

<http://dartcenter.org/sites/default/files/Gavin%20Chapter.pdf>

Estudi The trauma factor: reporting on violence and tragedy.

+ info

la frontera entre Mèxic i els Estats Units. “Mentre la resta del món veia un conflicte militar, nosaltres observàvem els efectes en la població, com les massacres, el conflictes d’armes, el desplaçaments de famílies o les desaparicions”, explica.

EFFECTES PSICOLÒGICS

Quan se li pregunta a Gavin Rees fins a quin punt estan preparats els periodistes de conflictes a l’hora d’assimilar les experiències que poden presenciar, ell capgira la pregunta: “El que ens hauríem de preguntar és fins a quin punt estan els caps de redacció preparats per enviar als seus reporters en zones de conflicte?”. “Cal que les empreses informatives es prenguin el fet traumàtic més seriosament”, afirma.

Segons Rees, actualment els responsables dels mitjans són molt més conscients que els seus reporters poden sortir perjudicats psicològicament quan estan exposats a fets traumàtics. Un canvi que s’ha donat, segons Rees, a partir de la guerra de l’Iraq. De la mateixa manera, incideix en el fet que no només s’ha de pensar en els efectes psicològics de les guerres, sinó també als periodistes d’un diari local que cobreixen accidents de trànsit, violència domèstica o casos de pederàstia, per exemple.

MOLTS PROFESSIONALS CREUEN QUE ELS DUBTES O TEMORS PODRIEN PROVOCAR QUE ELS CONSIDERESSIN NO APTES PER A LA FEINA

“Sovint els caps de redacció senten que tenen poques eines per mantenir converses de caràcter emocional amb la plantilla,

de manera que els periodistes es veuen obligats a traslladar les seves sensacions fora de l’àmbit professional, quan no hauria de ser així”, explica Rees.

“La primera línia de suport —afegeix— hauria de ser la mateixa redacció, si bé molts professionals creuen que els dubtes o temors podrien tenir conseqüències en la seva carrera i ser considerats no aptes per la feina. El que no saben és que aïllar-se i no explicar com se senten davant de

"DURANT MOLT DE TEMPS M'EMPORTAVA TOTS AQUESTS CONFLICTES A LA MEVA VIDA PRIVADA"

Melissa del Bosque, *Texas Observer*

l’elaboració d’un determinat tipus d’informació pot ser molt més perillós a llarg termini que compartir-lo”.

Melissa del Bosque és un exemple de com encara està intentant buscar la manera de trobar un equilibri amb aquesta situació. “Durant molt de temps m’emportava tots aquests conflictes a la meva vida privada —explica—. No podia parar de pensar en totes les morts que hi havia a poques hores de casa i el meu marit es va cansar d’escoltar cada nit a l’hora de sopar

històries de segrestos i assassinats”.

Finalment, ha començat el procés d’intentar desconectar al final de la

jornada centrant-se amb elements més positius i trobant companys de professió amb experiències similars a qui poder

explicar-los els conflictes i dubtes interns, abans d’haver de traslladar-los a casa. “Parlar, parlar i parlar”, aconsella Beauregard Tromp. Per a ell aquest és l’únic secret que li serveix a l’hora de lidiar amb tota la llarga llista d’assassinats públics i conflictes armats que ha presenciat en directe. Per a Tromp, aquestes escenes són habituals i confessa ja estar-hi acostumat.

Amb tot, el que més l’ha afectat en tot aquest temps ha estat el comentari d’un

responsable de la redacció després d’un dia molt dur per al reporter. “Amb el fotògraf vam presenciar com cremaven viu i colpejaven un home

enmig del carrer. Sense pensar-nos-ho, el vam pujar al cotxe de l’empresa i el vam portar a l’hospital, on no va sobreviure”, recorda. Per a Tromp, els dies després d’aquest incident va intentar minimitzar els pensaments per tal de no sentir-se massa afectat, tot i així la situació va canviar quan un dia un dels seus caps li va demanar que no tornés a fer servir el cotxe d’empresa “com a ambulància”, ja que els seients havien quedat plens de sang. “Aquell dia vaig explotar”, confessa.

Cada dia més mitjans de comunicació de renom, com la BBC o la nord-americana ABC, facultats de Periodisme i associacions de periodistes d’arreu del món es comencen a sumar als programes d’entrenament i reflexió del Dart Center. Tot i que al nostre país encara no han arribat, Gavin Rees afirma que sí que tenen interès a fer-hi col·laboracions i ampliar fronteres. “Estem oberts a idees”, afirma. **Ç**

"EL PLA B"

Molts joves periodistes
s'endinsen en la comunicació corporativa
davant la precarietat que troben als mitjans

TEXT ADRIÁN CABALLERO
FOTOS JOSÉ LUIS GÓMEZ GALARZO

David Felipe, tot i ser un apassionat de la ràdio, al final es va decidir per impulsar un projecte personal de màrqueting.

L'actual situació de precarietat i la reducció de plantilles als mitjans de comunicació han obligat molts joves periodistes a enfocar la carrera professional cap a la comunicació corporativa i els nous nínxols laborals, com el gestor de comunitats o *community management* i el màrqueting de continguts. Els experts veuen en la comunicació de gabinets, considerada per molts joves com el seu “pla B”, un sector a l'alça que, des de fa anys, genera bona part dels nous llocs de treball.

A final d'octubre, *Report.cat*, la plataforma digital del Col·legi de Periodistes, feia pública una enquesta entre col·legiats en què, entre altres dades, mostrava que un 65,4% dels professionals treballa en la comunicació corporativa, ja sigui combinant-ho amb feines a mitjans de comunicació o no. Aquesta mateixa enquesta, però, xifrava només en un 16% els professionals que treballen a gabinets i agències que admet estar fent el periodisme que li agrada. Finalment, l'enquesta exposava que més de la meitat dels professionals que treballen a gabinets (53%) tenen entre 25 i 30 anys.

Malgrat que la crisi als mitjans de comunicació ha afectat periodistes de totes les edats, la franja més jove dels professionals

ALGUNS ES VAN INCORPORAR A AQUEST TIPUS DE FEINA AMB RESIGNACIÓ, PERÒ ACTUALMENT JA LA VEUEN AMB UNS ALTRES ULLS

ha entès que, ara per ara, no hi ha lloc als mitjans tradicionals i que, per tant, els ha calgut reorientar-se. “La vocació periodística em podia, però els números deien el contrari”, admet Alba Casanovas, de vint-

i-set anys en recordar l'època en la qual acabava les pràctiques. Segons explica, va ser durant aquells dies quan ja es va adonar que guanyar-se la vida com a periodista de mitjans seria difícil. “El diari tirava de redactors en pràctiques per fer peces de

"LA VOCACIÓ PERIODÍSTICA EM PODIA, PERÒ ELS NÚMEROS DEIEN EL CONTRARI"

Alba Casanovas, executiva de comptes

redactors sèniors i, malgrat que admetien que necessitaven mans, el contracte mai va arribar”, lamenta Casanovas.

Una situació semblant és la que va viure el periodista David Felipe, exdirector de

programació de SOM FM. Confessa que, malgrat que la seva passió ha estat sempre treballar al mitjà radiofònic fa anys que porta un

projecte personal de màrqueting perquè, segons explica Felipe, tot i treballar a diferents emissores i televisions, “tot plegat seguia el mateix rumb: col·laboració gratuïta o porta”.

Sense gaires opcions —més enllà de les col·laboracions ocasionals— dins els mitjans, molts periodistes han vist en els darrers temps que s'obre una opció de feina seriosa a la comunicació corporativa. Alguns, fins i tot s'hi han incorporat quasi

amb resignació en un primer moment (“no hi havia més remei que fer-ho si volia seguir relacionada amb el periodisme”, diu Alba Casanovas).

Finalment, però, han acabat veient aquesta vessant de la professió “amb uns altres ulls”, com admet aquesta jove periodista, actualment executiva de comptes amb una àmplia cartera de clients.

Altres joves periodistes, en canvi, reconeixen que des del principi el periodisme de mitjans no era el que més els atreïa de la comunicació. Tot i no ser tants com els primers, aquest és el cas de la Mar Coma, consultora de comunicació, que confessa que en el moment d'iniciar els estudis “no sentia una vocació innata pel periodisme en el sentit més idíl·lic, de servei públic, de quart poder”. Coma admet que durant les pràctiques tampoc no es va despertar en ella “l'essència del periodisme” per-

què, segons explica, les tasques que se li assignaven als mitjans on va treballar eren adaptar teletips d'agència o redactar continguts per a empreses.

ESTABILITAT SALARIAL

El futur de la comunicació corporativa sembla tenir molta força, i més per als periodistes de formació. Segons el darrer *Anuari de la Comunicació* de l'Associació de Directius de Comunicació (DirCom), un

UN 49,35% DE LES EMPRESES ESCULLEN LLICENCIATS EN PERIODISME PER OCUPAR EL CÀRREC DE DIRECTOR DE COMUNICACIÓ

49,35% de les empreses escullen un llicenciat en Periodisme per ocupar la posició de director de Comunicació, xifra bastant superior al 35% que es donava el 2010. A més, un 85% de les empreses admeten, segons l'*Anuari*, que acostumen a contractar agències de comunicació i publicitat per campanyes concretes i estratègies, el que també pot animar bona part del sector, que es concentra en aquestes agències i empreses de comunicació i màrqueting.

D'altra banda, l'estabilitat salarial està més garantida a la comunicació corporativa. Mentre l'enquesta de *Report.cat* exposava que un 71% dels periodistes que treballen als mitjans de comunicació són autònoms, la xifra baixa fins a un 37% en el cas de la comunicació a gabinets i agències. A més, segons l'*Anuari* de DirCom, un 53% dels directors de comunicació admeten tenir un sou superior a 50.000 euros bruts anuals.

Potser per aquests motius els joves professionals, que no veuen un futur estable en els mitjans, comencen a mirar amb millors ulls aquella branca de la comunicació en la qual no tenien pensat treballar en iniciar els estudis, "el pla B", tal com ho defineix Alba Casanovas, que admet que en un principi va escollir la comunicació corporativa com alternativa a la seva

principal vocació. "No em quedava més remei si volia seguir relacionada amb el periodisme", reconeix i afirma també que, un cop va realitzar un màster de Direcció de Comunicació i Comunicació Corporativa, es va adonar que "la comunicació és vital per a les empreses i les institucions".

Mar Coma comparteix aquesta visió, quan argumenta que, actualment, "les empreses necessiten mostrar el millor de si mateixes". Això passa, segons ella, "per un clar protagonisme de les funcions de comunicació".

En favor dels periodistes també estan les últimes tendències

en el món de la comunicació corporativa i el màrqueting, que passen pel que es coneix com a *màrqueting de continguts*, que genera contingut d'interès per als usuaris i els atrau cap a la marca en comptes d'atabalar-lo amb missatges persuasius. "Això requereix la construcció de relats informatius, rellevants i de qualitat. El que els periodistes fem millor", opina Coma, que es mostra totalment optimista sobre el futur dels periodistes en aquest sector: "El potencial per a nosaltres és enorme".

Josep Salvat, periodista de formació i consultor en comunicació de professió, també es mostra esperançador respecte

EL SECTOR TÉ MENYS PROBLEMES DE PRECARIETAT. UN 53% DELS CAPS DE COMUNICACIÓ D'EMPRESES GUANYEN MÉS DE 50.000 EUROS BRUTS ANUALS

del sector. "La formació d'un periodista és molt útil en el món en què vivim" explica en el curs que imparteix en el Col·legi de Periodistes de Catalunya ("De periodista a consultor en comunicació"), que ja és a la segona edició a la seu de Barcelona. Salvat considera que "les organitzacions no saben comunicar-se amb l'entorn i és aquí on els periodistes poden trobar un nínxol de feina ampli".

ESPECIALITZACIÓ I INNOVACIÓ

Però hi ha feina per a tots? "Primer de tot, hem de saber quin sector és el nostre i especialitzar-nos", aconsella Salvat, qui argumenta que només així pot haver feina per a la majoria d'aquells que s'ho plantegen. I així ho va entendre Casanovas que, una vegada va finalitzar el màster en comunicació corporativa, va especialitzar-se en comunicació digital. Ara, amb vint-i-set anys, presumeix d'haver sigut directora de comunicació d'un equip de futbol de Segona Divisió i executiva de comptes en una agència de comunicació.

També hi ha més espai per experimentar i innovar en aquest àmbit que en el dels mitjans. Almenys així ho veu Mar Coma, especialitzada també en Administració i Direcció d'Empreses. "Quan es fan les coses bé, els resultats són molt gratificants", argumenta respecte a la innovació i l'originalitat que pot aportar un periodista al departament de comunicació i màrqueting d'una empresa.

PERFIL COMERCIAL

Malgrat que treballar en el departament de comunicació d'una empresa o com executiu de comptes en una agència són dues possibilitats amb futur per als periodistes que no troben feina als mitjans, la veritat és que molts professionals inicien l'activitat de consultors o tècnics de comunicació empresarial com a freelance, de manera autònoma. Segons explica Josep Salvat, per començar "cal trobar el sector en el

qual ens sentirem més còmodes treballant i rastrejar les necessitats que hi ha" i definir allò que podem aportar.

David Felipe creu encertat aquest consell. "Vaig veure un nínxol de mercat important a nivell internacional: el vídeo màrqueting. Després d'una exhaustiva anàlisi em vaig tirar a la piscina", explica el fundador i director de Sense Permis, una

Alba Casanovas té 27 anys i després de veure que no trobaria feina als mitjans de comunicació, va decidir treballar en l'àmbit de la comunicació corporativa.

agència especialitzada en comunicació en línia i màrqueting.

“Tots podem aportar alguna cosa”, reconeix Salvat pensant en aquells periodistes

“LES ORGANITZACIONS NO SABEN COMUNICAR-SE AMB L'ENTORN I ELS PERIODISTES HI PODEN TROBAR UN NÍNIXOL DE FEINA” Josep Salvat, consultor

que no s'atreveixen a ficar-se en el món de la comunicació corporativa creient que no hi ha espai per a ells. “Podem aportar proximitat i confiança, i tot a un preu inferior al d'una agència”, afegeix aquest consultor.

Per fer-ho, cal posar el que aquest professor de la UAB i d'ESIC—escola de negocis, màrqueting i direcció empresarial—anomena “mentalitat de comercial”. “Si no som capaços de canviar el xip i anar adquirint habilitats comercials, serà impossible”, adverteix Salvat, que recomana “parar de buscar hores i hores la feina a LinkedIn” i sortir

al carrer a buscar clients. El seu missatge és clar: “aixeca el cul de la cadira i omple l'agenda de coses. A mi els clients em van trobar treballant”. Salvat també recomana presentar-se a aquelles empreses que poden necessitar l'ajuda d'un professional,

fer cinc cèntims del que podem millorar en comunicació i quins beneficis els aportarà. “Tenir targetes de visita, anar a conferències i cursos i ser molt persistent” són els seus principals consells. Salvat també confirma el que mostren l'experiència de molts joves periodistes i les estadístiques: la comunicació corporativa està a l'alça. No només el pes que aquesta ocupa dins l'estratègia de les empreses, sinó també com a nínxol laboral per a molts professionals que esperen una oportunitat als mitjans, si bé es deixen seduir per aquest sector del qual molts afirmaven no tenir com a primera prioritat quan eren a la facultat. Ç

L'ÈXIT D'UN CROMOSOMA MÉS

El portal Èxit 21 és el primer projecte de comunicació gestionat per persones amb discapacitat intel·lectual

TEXT ANNA GALDON
FOTOS SERGIO RUIZ

En Francisco Marín, redactor d'Esports, llegeix la premsa abans del consell de redacció d'Èxit 21.

Èxit 21 és el primer mitjà digital que serveix d'altaveu a les persones amb discapacitat intel·lectual i té per objectiu donar un canal a aquells a qui la societat nega la paraula i, sobretot, incidir directament en la manera en què els mitjans generalistes representen la discapacitat i la síndrome de Down. Un debat que l'Institut d'Estudis Catalans i la seva obsoleta definició dels termes ha tornat a posar sobre la taula.

Es fa el silenci. Beatriz Ruiz comença a llegir una de les tres poesies que té per proposar al consell de redacció. Les paraules s'encadenen i la sala queda muda, escoltant les reflexions de la redactora. Els companys, asseguts al voltant d'una enorme taula rectangular, aplaudeixen quan acaba la lectura en veu alta. Tothom hi està d'acord, la secció de poesia i filosofia està coberta aquesta setmana.

“Què fem amb les entrevistes? –pregunta el cap de redacció, Francesc Ponsa– publicuem la d'en Cesc Gay, ara que són els Goya?” La cap de comunicació, Joana Castro, assenteix i prepara el vídeo amb els nou minuts d'entrevista que Jordi Riu (o

la setmana i, a les xarxes, el reportatge de Clara Hervás sobre la vida independent d'una parella amb síndrome de Down no para d'acumular bones crítiques. En unes hores ha arribat a set mil persones, i s'espera que al llarg dels pròxims dies la xifra augmenti.

"PUC EXPLICAR QUÈ EM PASSA, QUÈ SENTO. TENIM UNA DISCAPACITAT, PERÒ PODEM PENSAR, ARGUMENTAR I RAONAR" Anna Caralt, redactora

Jordipèdia, com el coneixen els companys, atesa la gran facilitat que té per retenir dades) ha realitzat al director de cinema de moda, que aquesta mateixa setmana recull tota mena d'elogis per *Thuman*. D'altra banda, els esports estan coberts: Francisco Marín ha portat la crònica futbolística de

Catalana Síndrome de Down de Barcelona el consell de redacció d'Èxit 21, el primer projecte de comunicació gestionat per persones amb discapacitat que busca fer sentir la veu d'un col·lectiu poc visible als mitjans. “Fa temps vaig fer un article explicant la meua pròpia experiència, la de tenir

una lesió cerebral”, explica en una pausa del consell la redactora Ana Caralt. “Podré tenir limitacions –afegeix–, però que en cap cas suposen un obstacle. Puc escriure les meves vivències i explicar què em passa, què sento. Tenim una discapacitat, però podem pensar, argumentar i raonar”.

LÒGIC I NATURAL

Amb l'objectiu de trencar esquemes i donar el dret de paraula a persones a qui es proporcionen pocs mitjans per fer-ho, el 2011 naixia Èxit 21, una nova finestra comunicativa. Jugant amb la paraula *èxit* ('sortida' en anglès però també 'triomf' en català) i amb el número vint-i-u (en referència al nou segle i, a la vegada, al fet que la síndrome de Down sigui un trastorn

genètic causat per la presència d'una còpia extra del cromosoma 21) començava a caminar un bloc que ràpidament es convertiria en portal i que pretenia, sobretot, trencar amb la infravaloració constant que la societat projecta als qui tenen “un cromosoma extra”, com resa un dels eslògans de l'entitat que tira endavant el projecte.

Per a Katy Trias Trueta, directora general de la Fundació Catalana Síndrome de Down i impulsora de la iniciativa, el portal suposa la continuació natural de tot el que es fa des de la institució: “Els acompanyem des que neixen fins que són grans, així que era natural que acabéssim creant un espai perquè poguessin desenvolupar les seves inquietuds en un espai professionalitzat. Estem parlant de persones que fan vides independents, que surten, que tenen amics, parella, que formen part de la societat... I no tenen dret a dir res? Tocava, per lògica, crear aquest altaveu”.

I és que un dels problemes més grans que afronten les persones amb discapacitat és que l'entorn els converteix en invisibles. S'acostuma a parlar per ells. La seva veu no compta, i l'anul·lació social és constant. S'assumeix, doncs, que no tenen opinió pròpia. “Se'ls considera com subjectes passius rebedors de serveis”, explica la responsable de la fundació. “Els diem què els ha d'agradar i què no. No vulguis estar a la seva pell. No per la discapacitat en si, sinó per la vida que et toca”, sentència. Per aquest motiu, la majoria de redactors d'Èxit 21 asseguren escriure per expressar-se però, sobretot, per demostrar que poden fer molt més del que la societat espera d'ells.

CONSCIENCIAR LA PREMSA

Es considera que a Espanya –no hi ha dades exactes–, hi ha unes 34.000 persones amb Síndrome de Down. Partint d'aquesta xifra es calcula que a Catalunya hi ha uns 5.400. I, tot i que en els últims anys s'ha fet molt per aconseguir una millor integració del col·lectiu, s'avança molt a poc a poc. “La Marató va fer molta

En Francesc Ponsa, cap de redacció, i la Beatriz Ruiz repassen un text abans de publicar-lo.

LA VISIBILITAT ALS MITJANS TRADICIONALS

Si alguna cosa ha canviat la concepció de la societat envers la síndrome de Down, aquesta és la presència d'experiències personals als mitjans generalistes. La Marató de TV3, La Contra de *La Vanguardia* o els reportatges d'*El País* han tingut un impacte en el subconscient col·lectiu.

Dos dels redactors d'Èxit 21 són alguns d'aquests rostres més mediàtics de la síndrome de Down. Un d'ells és Francisco Marín, qui precisament prepara durant el consell de redacció una entrevista amb Tino Soriano, el fotògraf que quinze anys enrere va il·lustrar per a *El País Semanal* el reportatge “Un día con Paco”, de Juan José Millás. Fotògraf i protagonista es retrobaran quinze anys després d'aquell especial que va posar la síndrome de Down en portada d'un dels suplementos més importants del país.

L'objectiu va ser en aquell moment acompanyar al Paco en el seu dia a dia, i plasmar en primera persona l'anul·lació que viuen les persones amb discapacitat. Entre molts altres, el reportatge mostrava com, quan entraven junts en una entitat bancària, els treballadors obviaven completament la presència d'en Paco i es dirigien al periodista per preguntar-li què necessitava. Un sentiment que també ha manifestat als mitjans un altre dels redactors d'Èxit 21, Andy Trias Trueta –fill del polític Ramon Trias Fargas i nét del doctor Josep Trueta–, el primer català a marxar de casa els pares ara fa dotze anys.

En aquest temps, ha protagonitzat la contraportada més coneguda dels mitjans catalans, ha concedit desenes d'entrevistes i ha tingut de “convidat” a casa seva l'Albert Om, per posar-ne alguns exemples. Programes que consciencien i donen (en hora punta) aquest altaveu tant necessari: “Encara recordo –explicava l'Andy durant l'entrevista amb Om– la reacció de la meua mare quan li vaig dir que em volia independitzar. Em va dir: ‘Andy, suposo que et recordaràs d'aixecar-te puntuat per anar a la feina’. Com si jo no sabés fer-ho!”.

feina, el 1993”, recorda Katy Trias, “si bé l’evolució és lenta”.

Per aquest motiu, el mitjà vol ser una eina perquè les persones amb discapacitat intel·lectual expressin les seves inquietuds, però també busca conscienciar tots els periodistes i mitjans generalistes de la necessitat de canviar el prisma des del qual es mira la discapacitat.

Durant aquests cinc anys d’Èxit 21 han estat molts els professionals que han passat per la redacció a explicar tècniques periodístiques, en canvi, ara es vol anar molt més enllà. “Hem creat un document perquè, quan vinguin aquests professionals,

els puguem explicar com s’ha de tractar la síndrome de Down als mitjans”, explica Ponsa mentre busca el powerpoint en el qual hi ha guardades les frases d’exemple que busquen conscienciar de la normalització i la bona explicació del concepte.

LA MAJORIA DE REDACTORS ESCRIUEN, SOBRETOT, PER DEMOSTRAR QUE PODEN FER MOLT MÉS DEL QUE LA SOCIETAT ESPERA D’ELLS

La conversa té més pes aquí que en qualsevol altre mitjà del món, i no podria estar més d’actualitat, ja que es produeix tan sols unes setmanes més tard de la polèmi-

ca amb l’Institut d’Estudis Catalans (IEC), el qual acaba de modificar la definició de Síndrome de Down. Fins a principi de 2016, aquesta encara incloïa termes com *raça mongòlica* i *deficiència mental*, i encara eren vigents les entrades ‘subnormal’ i ‘mongòlic’.

D’ara endavant, però, s’especificarà que es tracta de termes obsolets, tot i així, la Fundació Catalana

Síndrome de Down i Dincat, la federació que agrupa 300 entitats socials i representa els drets de més de 30.000 persones amb discapacitat intel·lectual o del desenvolup-

L’Andy Trias ha protagonitzat diverses entrevistes en les quals consciencia sobre la integració de les persones discapacitades.

TAMBÉ BUSQUEN CONSCIENCIAR PERIODISTES I MITJANS DE LA NECESSITAT DE CANVIAR EL PRISMA DES DEL QUAL ES MIRA LA DISCAPACITAT

pament a Catalunya, ja han anunciat que discrepen de les modificacions de l'IEC. “No és que no s’hagin de fer servir mots com *mongòlic* perquè estiguin obsolets. No s’han d’utilitzar perquè son ofensius”, exposa durant el consell la responsable de comunicació de la Fundació Catalana Síndrome de Down, Joana Castro.

LA INTEGRACIÓ LABORAL, CLAU

Un dels casos d’èxit més coneguts del portal digital és el del Martín Flores, periodista de 26 anys amb discapacitat intel·lectual que, avui en dia, treballa com a redactor a la secció esportiva de La Xarxa de Comunicació Local. A través d’un conveni de pràctiques, Flores va saltar d’Èxit 21 al conegut mitjà de comunicació, i s’hi ha quedat. “Hem perdut un dels bons –reconeix Trias– si bé això vol dir que la plataforma i la integració que busquem funcionen”.

Ara bé, com tot projecte, el model d’èxit necessita també finançament, i el prioritari aquest 2016 és trobar patrocinadors que assegurin la viabilitat del portal digital. El mitjà actualment es finança exclusivament a través de la fundació i no compta amb cap patrocinador, cosa que dificulta la professionalització. “Volem que els redactors que conformen Èxit 21 cobrin, i perquè això passi primer algú ha de veure que aquest mitjà té un sentit a la nostra societat i apostar-hi. L’objectiu ara és professionalitzar-ne l’equip”, explica Trias.

A la imatge de dalt, la redactora Clara Hervàs —un reportatge seu sobre la vida d’una parella amb síndrome de Down ha rebut bones crítiques— actua com a secretària del consell de redacció prenent nota dels articles que són publicables. A la fotografia de baix, un altre integrant de l’equip, Jordi Riu, actualitza el portal amb una nova entrevista.

Fotografia de grup d'Èxit 21 durant un consell de redacció del portal digital.

UN OBJECTIU PRIORITARI D'AQUEST ANY ÉS TROBAR PATROCINADORS QUE ASSEGURIN LA VIABILITAT D'AQUEST PORTAL DIGITAL

De moment, el projecte camina i espera fer-ho per molt de temps. De la mà del cap de redacció, Francesc Ponsa, i de la responsable de Comunicació, Joana Castro, redactors com Cristina Morales, Albert Díaz, Montse Vilarrassa o Francisco Marín ja estan canviant les coses.

A través dels seus escrits expliquen com és que ningú se'ls dirigeixi directament quan entren en una botiga, com és no tenir veu pública i estar constantment infravalorat.

Batallen per canviar conceptes, idees i expressions. Reivindiquen la normalitat. Aquesta normalitat tant difícil de definir i delimitar per a tothom i tant complicada de posar en paraules. Potser la dificultat

vingui del fet que, com deia el saxofonista Scott Hamilton, no hi hagi tantes diferències, i l'única verdadera discapacitat sigui la mala actitud. Ç

Més informació a:

www.exit21.org → Web d'Èxit 21

www.fcsd.org/ca → Web de la Fundació Catalana Síndrome de Down

+ info

MIG SEGLE DE COMPROMÍS

La capçalera gironina *Presència* celebra cinquanta anys de vida
després d'una agitada i combativa trajectòria

TEXT XAVIER MARTÍ

El 10 d'abril de 1965, sortia el primer número de *Presència*. El fundador, Manuel Bonmatí, va liderar la revista fins que les quantioses multes del Règim van obligar-lo a vendre-la. La nova etapa, sota la batuta de Narcís-Jordi Aragó, va mantenir-la com un símbol per la llibertat i la democràcia. Adquirida a inici dels vuitanta per l'empresa editora d'*El Punt* per evitar-ne la desaparició, la capçalera manté la cita amb els lectors, tot i que al gener va passar a ser mensual. Un canvi més en una dilatada existència.

Els Jocs Florals de Girona de 1906 van premiar el tríptic *Gerunda* de Josep Carner. És el primer vers d'un dels sonets (aquell que diu "*Girona grisa i fosca, solemne i afinada...*") el que més fortuna va fer amb els anys a causa de l'adaptació feta pels periodistes Narcís Jordi-Aragó, Just M. Casero, Jaume Guillamet i Pius Puja-des a l'hora de titular el famós llibre seu *Girona, grisa i negra*, editat el 1972.

Un llibre que, retratant la ciutat dels quatre rius, "vèiem totes les contradiccions i totes les misèries del règim que patíem... alguns dels seus mals endèmics: centralisme, especulació, repressió cultural i social", tal com deia anys després Aragó. Una ciutat que ja apareixia retratada com levítica, militar i burocràtica, en paraules de Josep Pla, a començament de segle XX, però de plena vigència sota el franquisme.

És en aquest context que sorgeix la revista *Presència* i, de retruc, emergeix la figura del fundador, Manuel Bonmatí i Romaguera (Girona, 1903-1981). Provenia d'una família de fondes arrels tradicionalistes en la qual tant el pare, Josep M., com l'oncle, també Manuel (fundador, aquest, de la

BONMATÍ VOLIA TORNAR A TREURE EL *DIARI DE GIRONA* I, A L'ESPERA QUE LES CIRCUMSTÀNCIES FOSSIN PROPÍCIES, VA PUBLICAR LA REVISTA

colònia industrial Bonmatí, a prop de Girona) havien transitat per la vida política d'aquestes comarques.

Bonmatí, en una entrevista publicada amb motiu del número 500 de *Presència*, parlava dels orígens de la capçalera. "Jo tenia la dèria de fer tornar a sortir el *Diari de Girona* quan les circumstàncies fossin propícies i vaig creure oportú publicar una revista com a preparació. Calia tenir un equip de gent a punt. (...) I aprofitant els meus antecedents polítics, netament conservadors, vaig obtenir que em donessin els permisos oportuns", afirmava. El projecte presentat al Ministeri explicava

A L'INICI, L'EQUIP DE REDACCIÓ ES REUNIA AL BAR L'ARC, PUNT DE TROBADA DE LA PROGRESSIA I DE LA INTEL·LECTUALITAT DEL MOMENT

que seria una revista escrita en castellà i que tractaria temes locals.

Segons les circumstàncies, Bonmatí apareixia com a "editor", "propietari", "director", "subdirector" o "redactor", junts o per separat. L'equip de redacció, encapçalat per Carmen Alcalde i Maria Rosa Prats, es reunia setmanalment al bar L'Arc, a tocar de les escales de la catedral gironina i que es va convertir en el lloc de trobada per "conspirar" de la progressia i de la intel·lectualitat del moment.

Amb un preu de vuit pessetes, el 10 d'abril de 1965 sortia el primer número de *Presència*: "Establezcamos el diálogo.

Queremos que *Presencia* llegue a ser el eco de la opinión de Gerona a la vez que un intercambio de ideas con España y el resto del mundo" es deia en un curt editorial. Era la necessitat que l'ambient franquista no condicionés un mitjà d'expressió. Com és sabut, però, res ni ningú se n'escapava.

EL PES DE LES SANCIONS

Així doncs, les sancions també els van arribar. En el número 100, el juny de

1967, Maria Aurèlia Campmany escrivia: "Els redactors de *Presència* tenen avui una estranya però respectable riquesa acumulada: dues-centes

cinquanta mil pessetes de multa, un quart de milió que ve a ser com el dors d'una medalla de mèrits ciutadans. Un quart de milió que, si us plau, ens ha de permetre de sentir-nos una mica solemnes".

Dos textos omplien la portada. Un exposava les pressions dels funcionaris de la dictadura. Deia així: "necesitamos con toda urgencia conquistar su continuidad [de *Presencia*] y destruir ese fantasma que con insistente frecuencia aparece en nuestro horizonte, ese fantasma en forma de amenaza de muerte". L'altre reproduïa una nota d'agència que feia referència al judici celebrat dies abans al Tribunal de Orden Público (TOP) contra onze membres del Sindicat d'Estudiants. Es reproduïen uns paràgrafs pel seu interès, atès que "en sanción a tres artículos con el

problema universitario como tema, uno de ellos escrito precisamente por uno de los acusados, el señor Fernández Buey, se nos han impuesto tres multas cuyo importe global asciende a ciento cincuenta mil pesetas”.

De manera que el combat que lliurava una modesta publicació “de provincias”, convertida en símbol de la lluita per la llibertat i la democràcia que comptava amb la col·laboració de prestigioses personalitats del país, era desigual. I així fou com esclatà la primera gran crisi de la capçalera. Set sancions i tres segrestos en

un any foren massa feixucs per a Manuel Bonmatí i per a l’equip de redacció. Car-

“NO PUC MÉS. CONTINUEU VOSALTRES, PETITES”, VA CONFESSAR BONMATÍ A LES SEVES PERIODISTES, ACLAPARAT PER LES MULTES

men Alcalde, la directora, escrivia en el número 102 de 17 de juny de 1967, “...he aquí que hoy, esa Administración todavía demasiado nueva para no ser inexorable, no ha entendido la precariedad [sic] de nuestro fondo económico, la escasez de

nuestras posibilidades, en su arremetimiento. Conocíamos todos la existencia de la sanción. Pero también es cierto que todos confiábamos en que el castigo nunca podría desbordar el alcance del castigado. Hoy, la crisis no es superada y quedan truncados la labor y el fruto de más de cien números”. Tot l’equip presentà la dimissió.

EL PES DEL BISBE

Fent memòria d’aquells primers anys de *Presència*, Alcalde explicava que, arran del darrer segrest, Bonmatí la va escriure a ella i a Maria Rosa Prats: “Petites, heu de venir a Girona. Ens hem de veure. Aquests van per vosaltres”. I els ho confessà: “Jo no puc més. Continueu vosaltres, petites”. Es veia venir i no només a causa d’haver d’aconterantar les autoritats de l’època.

A la Girona benpensant, burgesa i conservadora no li agradava el caire que havia pres la revista. I el propietari-editor, home d’ordre, exmilitant de la Lliga, president de l’Associació de la Premsa, aquell que “amalgama el reaccionarisme econòmic, el conservadorisme institucional, amb un sentit obert de la llibertat, dels drets civils i de progressisme en els costums i la moral”—en paraules de Lluís M. de Puig—també rebia pressions “dels seus”.

Paral·lelament, a Girona existia la revista *Vida Catòlica*, “portaveu oficial d’Acció Catòlica”. Minuts després de la processó de Corpus de 1967, el seu director i delegat dels mitjans del bisbat, Pere Madrenys, i els redactors Narcís J. Aragó, Joan Ribas, Jordi Dalmau i Francesc Ferrer, es reunien amb el bisbe, Narcís Jubany, i el rector del seminari, Dr. Estela, al palau episcopal. Madrenys recorda que a la trobada “Francesc Ferrer va comentar ‘no sé si dic una bestiesa, però sé que en Manuel Bonmatí està desesperat per les cinc multes que té pendents de *Presència* i potser si algú les pagués se la vendria’. ‘I quant sumen?’,

Manuel Bonmatí es va desprendre de la revista al no poder fer front a les multes. Foto: *Diari de Girona*.

va preguntar el bisbe. En respondre-li 172.000 pessetes va dir: 'Ja les hi podeu portar. Però que no se sàpiga. Digueu que és un donatiu a la Creu Roja polonesa'. L'endemà, jo ingressava el taló al compte que l'editor tenia a Banca Catalana”.

Al número 500, Alcalde recordava que Bonmatí “no va poder superar aquesta acumulació de deutes. Li hem d'agrair les mil gestions que va fer a nivell de partits i amb homes que ara s'averonyirien de no haver-nos ajudat. Vam haver de vendre la revista a l'equip que va proposar com a director en Narcís-Jordi Aragó”.

A banda de pal·liar el dèficit econòmic, l'entrada d'aquest grup de persones va suposar un canvi de rumb en els continguts. Així ho reconeixia el nou director en aquelles mateixes planes: “El nostre propòsit era sobretot convertir *Presència* en una revista més gironina que la feta per l'equip anterior [que] tenia un gran valor, encara que no responia ben bé a la intenció que va moure en Manuel Bonmatí a fundar la revista: Girona i comarques.”.

EL PES DE LA JUSTÍCIA

Una societat anònima assumia la propietat de l'empresa en el lloc de Bonmatí, com a propietari únic. La formaven vuitanta accionistes de la societat gironina. El consell d'administració el presidia Enric Bonmatí, fill de Manuel, i, entre altres, hi eren Narcís J. Aragó, Joan Ribas, Joan Vidal o Lluís Pla. Amb el nou equip, *Presència* deixava de ser més “esquerranosa” (un dels qualificatius que se li atribuïen) però no de defensar la llibertat, la democràcia i el catalanisme. Si bé en els inicis de la nova etapa es respiraven aires de tranquil·litat governativa, amb el pas del temps tornarien els expedients i les sancions. Una resolució del Ministerio de Informa-

A LA GIRONA BENSANT, BURGESA I CONSERVADORA NO LI AGRADAVA EL CAIRE QUE HAVIA PRES LA REVISTA

El periodista Narcís-Jordi Aragó va dirigir *Presència* després de l'etapa de Bonmatí. Foto: Arxiu *El Punt*.

ció y Turismo, del 13 de juliol de 1971, confirmada mesos més tard pel Consell

DURANT LA TRANSICIÓ, DEFENSAVA DES DE L'AMNISTIA A L'ESTATUT, EL CATALÀ A L'ESCOLA, EL DIVORCI O L'OBJECCIÓ DE CONSCIÈNCIA

de Ministres, cancel·lava la inscripció al Registre d'Empreses Periodístiques. Era el tancament de la revista. Fins que no va arribar la sentència del Tribunal Suprem, més de dos anys després, anul·lant ambdues decisions. I *Presència* va renéixer. Era el 20 d'abril de 1974.

A partir d'aleshores, va combatre amb més força que mai i es va convertir en un referent polític a Catalunya. Ho deia, deu anys enrere, l'actual director de la revista, Miquel Riera quan recorda que *Presència* va rebrotar “just per poder parlar i exigir l'amnistia, l'Estatut, la democràcia

als ajuntaments i el català a l'escola, o per erigir-se en paladí de la defensa del territori. Una *Presència* que no defuig tampoc els

temes socials conflictius (divorci, objecció de consciència) i per la qual passen, en

format d'entrevista, les principals personalitats de la cultura i la política del país.

El 26 de novembre de 1977, *Presència* pública el número 500 i

organitza una gran festa. La revista encara continuarà quatre anys més, tot i així, ben aviat les picabaralles polítiques i la crisi econòmica en forçaran la fi”.

Abans, però, el 1979 Pere Madrenys es fa càrrec de la direcció i, un any després, *Presència* passa a ser mensual. El 1982 ja només surten cinc números i, per salvar la capçalera, el *Punt Diari* se'n fa càrrec i la converteix en el suplement dominical del diari. Encara en l'any del cinquantenari i des del passat mes de gener, torna a ser mensual. Malgrat els nombrosos canvis de contingut, compaginació, paper i format que ha tingut, continua essent un suplement del diari i després del pas de diversos directors, Miquel Riera, que ha tornat a ser-ne designat màxim responsable, opina que “es conserva l'esperit de la *Presència* històrica, catalanista i combativa”. Ç

VATILEAKS

La premsa revela els escàndols
i els negocis obscurs del Vaticà

TEXT EDUARD RUBIÓ

L'Estat més petit del món és un niu d'escàndols i conspiracions. La cúria romana, al servei del govern papal, és escenari d'una intensa lluita pel poder, tal com revelen les darreres informacions aparegudes a la premsa italiana, que han estat batejades com Vatileaks. Unes filtracions que han destapat escàndols financers i despeses insultants que s'han d'emmarcar dins les tensions entre bàndols enfrontats a dins de les sempre complexes estances vaticanes.

El Papa Francesc ha de governar al Vaticà, un petit estat ple d'intrigues i grups de pressió. A la imatge, durant una visita a Rio de Janeiro. Foto: Tania Rego/ABr.

“*Homo homini lupus est*”

(L'home és un llop per a l'home)

Plaute

La cúria romana, al servei del govern papal, és un món tancat i barrat. Els papes passen, però la cúria i la maquinària burocràtica perduren, impertèrrites. Quan arriba un nou pontífex, la cúria en dirigeix els primers passos, li ensenya els secrets del regne i les regles del joc, però és reticent que el successor de la barca de Pere agiti massa les aigües, remant contracorrent i trencant els equilibris i els interessos interns d'aquesta institució bimil·lenària.

La cabina de comandaments manté el seu ADN gràcies a una trena de cordades de prelats de diferents corrents i famílies, i com en l'edat mitjana, les tres mil persones que treballen al Vaticà sovint passen l'ofici de pares a fills, o vénen recomanats. Aquesta

DES DE LA MORT DE JOAN PAU II, S'HA EXASPERAT LA LLUITA DE PODER EN EL REGNE DE TAIFES DEL VATICÀ

forma de nepotisme és important perquè garanteix una protecció contra els “virus” externs. L'estirp lleial d'eclesiàstics menors i laics, al règim del pontífex, és la veritable dinastia vaticana. La submissió i lleialtat al papa es basen en la complicitat i dependència psicològica al partit únic de la cúria, i això és fonamental per a la causa divina.

L'Estat més petit del món ha mantingut un statu quo permanent gràcies al fet que durant molts anys l'Església catòlica,

apostòlica i romana ha sigut poc universal, massa romana i els pontífexs, gairebé tots també italians. Dels 266 papes, 209 han sigut italians, un 78%. L'elecció del cardenal polonès Karol Wojtyła, el 1978, va trencar amb una tradició de gairebé cinc segles. L'encís exòtic ha prosseguit amb el seus successors, l'alemany Joseph Ratzinger (2005-2013) i l'argentí Jorge Mario Bergoglio (des del 13 març del 2013).

CONSPIRACIONS CONSTANTS

En aquests trenta-vuit anys sense guia italiana, la cúria ha hagut d'adaptar-se a una dieta progressiva de pèrdua de poder. Ha sigut sobretot en els últims deu anys, des de la mort de Joan Pau II, quan més s'ha

LES REVELACIONS DELS PERIODISTES GIANLUIGI NUZZI I EMILIANO FITTIPALDI JUGUEN UN PAPER CLAU EN AQUESTA NOVA GUERRA INTERNA

sentit l'udol dels llops famèlics i el grall dels corbs lladregots, que han desencadenat escàndols, conspiracions i han exasperat la lluita de poder en el regne de taifes del Vaticà. Durant el pontificat del “papa viatger”, la cúria va campar tranquil·la sota la supervisió del superpoderós Angelo Sodano (home de cúria), cardenal secretari d'Estat.

El poder de Sodano va créixer desmesuradament amb Tarçio Bertone (*outsider* salesià), mà dreta de

Ratzinger. El nou príncep, aprofitant la feblesa del papa alemany, feia i desfeia de manera maldestra, dins i fora del Vaticà. Va mantenir un duel d'anys amb Sodano, degà del col·legi cardenalici, per posar els seus homes en les palanques del poder i treure els de l'anterior secretari d'Estat.

Bertone també va topar amb el cardenal Angelo Bagnasco, president de la Conferència Episcopal Italiana (CEI). Volia allargar la *longa manus* a les 227 diòcesis

italianes, darrere de les quals s'amaguen una gran quantitat de societats, comptes accionarials, participacions bancàries i un imperi sanitari de clíniques privades i hospitals. Un mosaic de riquesa registrat parcialment al fisc italià i gestionat de manera opaca.

L'inexorable declivi de Bertone va començar el 2010, quan el Vaticà va ser obligat internacionalment a jugar amb “transparència” en la gestió de l'Institut d'Obres de Religió (IOR), el banc vaticà. Bertone era partidari de retardar la reforma d'aquell paradís fiscal que banquers i traficants havien utilitzat com a canal de trànsit per a capitals amb destinació secreta, o per a operacions il·legals de neteja i reciclatge.

La dimissió inesperada i sense precedents de Benet XVI, el 13 de febrer del 2013, oficialment per l'edat

avançada, però en realitat per la impotència davant el descontrol general, va ser el signe d'una crisi que en aparença era evident desde feia molt de temps.

RETICENTS A BERGOGLIO

El vell pontífex alemany es va veure incapaç d'exercir amb eficàcia el govern de l'Església i d'extirpar també el càncer de la pederàstia, l'escàndol que més ha desacreditat l'Església catòlica en els últims cent anys. Tancat en la seva torre d'ivori, el papa va ser traït pel seu fidel ajudant de càmera, Paolo Gabriele, que va robar documents personals i cartes privades del seu despatx, els va filtrar a la premsa i va fer pública la guerra de trons vaticana. El majordom segurament va ser induït per corbs de la cúria que ambicionaven acabar la dictadura de Bertone... O potser van ser els llops d'altres “lobbys”, com el dels homosexuals? O representants del progressisme catòlic contra un papa que creien massa reaccionari, que volia abolir l'esperit del Concili? Mai sabrem la veritat, que al Vaticà és anònima.

MALALTIES I DEBILITATS

El Nadal de 2014, Francesc felicitava els seus homes fent un llistat impietós de les “15 malalties i debilitats més freqüents en la vida de la cúria que afebleixen el seu servei al Senyor”. Pecats que mostren que el pontífex coneix bé el tarannà i el cor dels col·laboradors. “El “catàleg”, que va deixar els prelats bocabadats, és un retrat hiperrealista de la “patologia del poder”, del “complex d’elegits”, del “narcisisme que mira apassionadament la pròpia imatge i no veu la imatge de Déu” de molts buròcrates de la Cúria vaticana.

Jorge Mario Bergoglio, que ja tenia un any i mig de pontificat, parlava de “funcionaris amb el cor de pedra”, que “se sentien immortals”, “màquines insensibles de lligalls”; homes d’església amb “alzheimer espiritual”. “Pastors amb esquizofrènia existencial, amb doble vida”, “hipòcrites mediocres”, “covards terroristes d’enraonies”, “homicides a sang freda de germans i col·legues”. “Víctimes del *carrerisme*” laboral amb “la malaltia de divinitzar els caps i superiors, esperant obtenir-ne la benevolència”. “Mesquins, infeliços i inspirats només pel propi egoisme”. “Indiferents, amb cara de funeral”.

Els últims tres mals sintetitzen el perill d’“acumular béns materials”, (“no per necessitat, sinó per sentir-se més segur”); l’instint de manada de llops (“el mal dels cercles tancats, on la pertinença al grup es fa més forta que la pertinença al Cos de Crist”); i el risc del poder (“el mal del guany mundà i de l’exhibicionisme, quan es transforma el servei en poder, i el poder en mercaderia per obtenir beneficis mundans o més poder”).

En “la visita de control” a la Cúria el passat Nadal de 2015, Bergoglio va tornar a manifestar que les malalties hi són i que “encara requereixen prevenció, vigilància i cura”. I és per això, va afegir, que la reforma de la cúria “seguirà endavant amb determinació”. L’únic pecat de la Cúria que manca en el llarga llista de Francesc és el de la “corrupció”. Potser el Nadal de 2016 li dedicarà un tema monogràfic.

Amb el panorama desolador d’una Església assedegada de poder i riquesa, el conclave de cardenals va elegir Jorge Mario Bergoglio, un papa amb esperit franciscà. Des dels primers dies de pontificat, Francesc ha ordenat una anàlisi capil·lar del sistema curial i de les finances, i ha desencadenat una lluita incessant contra “els mercaders del temple” i la corrupció, si bé en tres anys encara no ha trobat un antídoto contra els verins de la Santa Seu.

El papa dins el Vaticà no té la popularitat que té a escala mundial. A molts sectors de la cúria no els agrada el seu mètode jesuític, el tarannà de papa pobre, i esperen que el seu pontificat sigui una tempesta d’estiu i que les aigües eclesials tornin al seu curs: que “l’església amb les portes

obertes” passi a ser una església-fortalesa. En l’aposta per l’austeritat, Bergoglio ha anat fent fora dirigents sota sospita, ha escombrat la vella guàrdia dels llocs clau, ha programat una sòbria *spending review*, ha instaurat la transparència... Al mateix temps, ha tornat a xocar amb els interessos i privilegis curials, contraris a cedir poder i diners. L’objectiu dels detractors és torpedinar-ne les dues grans reformes: posar ordre a les finances i reconduir la cúria.

FUGUES D’INFORMACIÓ

La premsa italiana, l’única que coneix bé l’entrellat del Vaticà, la vida opaca de l’Estat pontifici, no ha sigut profunda al explicar els escàndols. Els grans defectes són l’excés de vassallatge i la discreció desmesurada que dispensa a la Santa Seu.

Han estat les revelacions dels periodistes Gianluigi Nuzzi, amb el llibre *Via Crucis*, i Emiliano Fittipaldi, amb la publicació d’*Avarícia*, les que han jugat un paper important en aquesta nova guerra interna, com ho demostra l’escàndol *Vatileaks 2*, que és un retorn a la guerra bruta i a les filtracions de documents reservats com havia passat amb el *Vatileaks 1*.

Gianluigi Nuzzi —a l’esquerra— durant el Festival Internacional de Periodisme a Perugia el 2010. Foto: IJF.

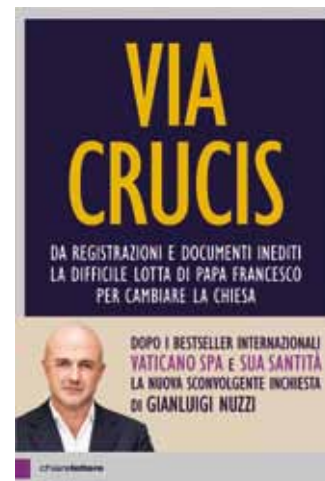
LA TRANSPARÈNCIA DEL PAPA FRANCESC

El papa Francesc té prou clar què vol, tant amb ell com amb la seva institució, quan ha apostat tan clarament per la transparència, adoptant un dels principis ètics del nostre temps: “El que no es pot explicar millor no fer-ho”, ni dir-ho, ni pensar-ho. Des de bon principi, fa tres anys, es mostra tal com és i filtra tot el que fa i pensa: vivint en una residència oberta (a Santa Marta) i no al Palau Apostòlic, menjant amb altres, passejant públicament, telefonant personalment, pensant en veu alta en l’homilia de cada matí, vestint com vol (amb els pantalons negres), amb les sabates velles, el seu cotxe de gama baixa, la seva cartera negra a la mà...

Ho fa amb valentia i sense apel·lar a cap principi d’autoritat. Es deixa preguntar pels periodistes, lliurement, i respon amb espontaneïtat. Això té els seus riscos, però comporta moltes més avantatges en un món en què “guanya el qui pot explicar el que fa”. I ell ho fa sense tenir cap equip que cuidi la seva imatge, movent-se en l’autenticitat que li dona ser el que ja era abans: una persona humil. Francesc utilitza les xarxes socials (Twitter) com una eina de transparència, per explicar el que pensa, el que prega. Prefereix l’horizontalitat de les xarxes quan es presenta més com “el bisbe de Roma” que no pas com el “Papa universal”, o més com un batejat entre els batejats o com un pecador entre els pecadors.

Francesc Romeu
Capellà i periodista

Els llibres dels periodistes Emiliano Fittipaldi i Gianluigi Nuzzi han destapat nombrosos escàndols i intrigues del Vaticà.

Per primer cop, hem sabut els desgavells econòmics i la Waterloo infinita pel poder al Vaticà. Els acusats de passar la documentació als dos periodistes, el sacerdot espanyol Lucio Vallejo Balda i la relacions públiques italiana Francesca Chaouqui, són peixos petits. Seran jutjats, condemnats i perdonats, però com el majordom Paolo Gabriele són caps de turc que carreguen culpes alienes.

TOTS CONTRA TOTS

La nova fuga d’informació reservada no fa referència a les enveges i odis entre

LES FILTRACIONS REVELEN EL COST MILIONARI DE LES BEATIFICACIONS O INVERSIONS BANCÀRIES QUE ACABEN EN FINANÇAMENTS D’ARMES

cardenals, com en el primer Vatileaks, sinó a documents econòmics que revelen escandalosos malbarataments dels fons vaticans, males pràctiques financeres, costos fora de control.

Les filtracions revelen negocis bruts, com la milionada que costen les beatificacions, o les inversions bancàries que acaben en finançaments d’armes, o que el Vaticà a Roma té cases pel valor de quatre mil milions d’euros. Dins no hi viuen els refugiats que voldria Francesc, sinó vips i recomanats que paguen lloguers ridículs.

Ha estat també aquesta premsa la que ha donat a conèixer les noves rivalitats, sobretot pel poder i el control de les finances. Si amb Benet XVI els conflictes es van generar al voltant de Bertone, ara al centre de les crítiques ferotges hi ha George Pell, el cardenal exbisbe de Melbourne. Francesc el va triar per dirigir la nova Secretaria d’Economia: un superministeri nascut per controlar i racionalitzar el tresor Vaticà, després de la cadena d’escàndols financers i les investigacions judicials. Bergoglio volia que posés pau i ordre al Vaticà. Ara bé, la cosa no ha anat com s’esperava. Pell ha dividit i ha deixat la cúria pitjor que en l’època de Bertone i Francesc ha hagut de rebaixar el poder a Pell, que en poc temps s’havia gastat mig milió d’euros en despeses personals.

Avui, malgrat l’aparença externa, l’atmosfera que es respira al Vaticà és semblant a l’època de Ratzinger, una lluita de tots contra tots que en lloc de quedar dins del petit estat es lliura a cops de revelacions, denúncies, acusacions i dossiers. La imatge d’una Església esquinçada per lluites intestines que Bergoglio no vol. Amb tot, el que el fereix més és la divulgació de les brutícies. Per això seran jutjats també els dos periodistes italians, però fins a quin punt Nuzzi i Fittipaldi han estat utilitzats com a caixa de ressonància? Ç

EXPLORA NOUS AMBITTS PROFESSIO- NALS

Consulta els cursos de formació que ofereix el Centre de Formació i Desenvolupament del Col·legi de Periodistes a:

www.periodistes.org

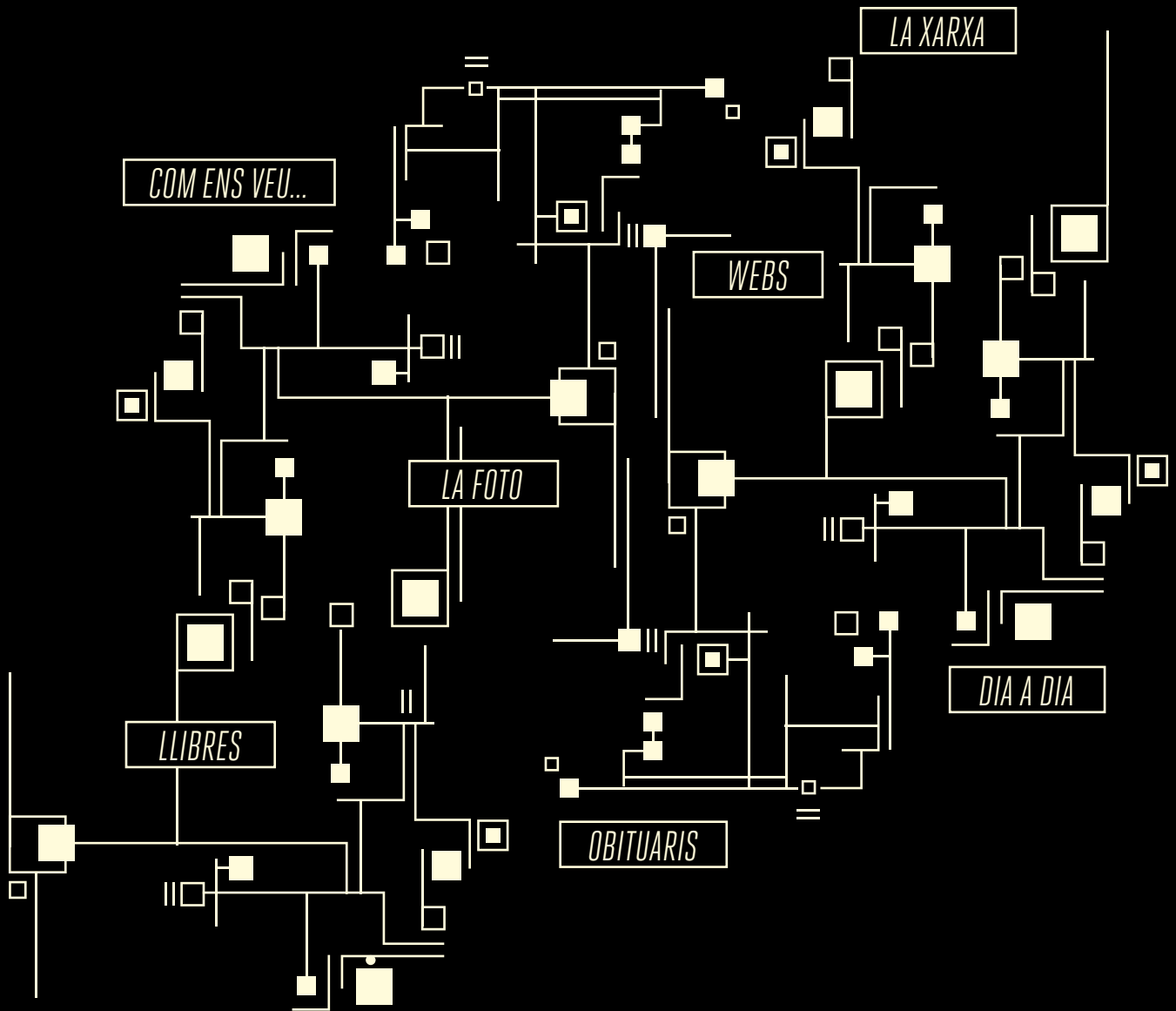

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

SECCIONS

RECOMANACIONS I NOTÍCIES AL VOLTANT DEL PERIODISME

MODEL ITUNES

<https://launch.blendle.com/>

Aquesta plataforma, creada a Holanda i amb vocació internacional, vol que els usuaris de la Xarxa paguin per les peces de continguts de diferents mitjans. La plataforma ara debuta als Estats Units amb la col·laboració d'importantes publicacions.

PERIODISME 2025

www.journalistiek2025.nl/

<http://ow.ly/YvDn1>

Una visió de com serà el periodisme l'any 2025. La Dutch Journalism Found imagina quatre escenaris: "Wisdom of the Crowd", en el qual dominen les noves *start-ups* periodístiques; "A handful of Apples", en el qual les companyies tecnològiques distribueixen la informació; "The Shire", amb preponderància de mitjans locals; i "Darwin's Game", els grans mitjans s'hi han adaptat i continuen dominant.

REALITATS EN 360 GRAUS

www.youtube.com/watch?v=YKPDUIH9-Y8

AP té en marxa una sèrie de documentals d'actualitat que s'enregistren amb càmeres de 360 graus i que es podran mirar utilitzant sistemes immersius de realitat virtual com els que fan servir un visor especial i un *smartphone* de pantalla. El primer documental és "Seeking Home: Life Inside the Calais Migrant Camp" i ensenya la vida dins del campament d'immigrants de Calais, al nord de França.

MALEÏDA HEMEROTECA

<https://twitter.com/mhemeroteca>

Les consultes a l'hemeroteca sobre el que han dit i desdit els polítics són un clàssic del periodisme. Clara Jiménez i Julio Montes han reconvertit aquest gènere a l'era Twitter amb Maldita Hemeroteca, un projecte independent guardonat en el XVII Congrés de Periodisme Digital d'Osca.

SECRETS POLÈMICS DEL FUTBOL

<https://footballleaks2015.wordpress.com/>

<http://ow.ly/YvEAT>

Football Leaks es confirma com una polèmica font de secrets del món del futbol. Una de les seves especialitats són les xifres i dades reals dels contractes que signen jugadors i clubs. Alguns mitjans, com la Cadena SER i el diari ARA, afirmen que els procediments de Football Leaks són molt qüestionables, ja que probablement utilitza virus per entrar furtivament en els sistemes informàtics de clubs i organismes.

CHICAGO I LA POLICIA

<http://ow.ly/YvEHO>

Aquest projecte recull informació sobre les actuacions policials polèmiques a l'àrea de Chicago (Estat Units) durant les dues últimes dècades. Només entre 2011 i 2015 es van produir prop de 30.000 al·legacions contra les accions policials.

MICROMECEMATGE

<http://ow.ly/YvEMO>

El micromecenatge és una de les formes de finançament que està impulsant nous projectes periodístics. Aquest estudi del Pew Research sobre l'escenari nord-americà analitza les dades de 658 iniciatives creades via Kickstarter en el període 2008-2015.

ESTADÍSTIQUES MORTALS

www.ijf.org/fileadmin/documents/25_Report_Final_sreads_web.pdf

Un estudi de la Federació Internacional de Periodistes (IFJ, sigles en anglès) diu que des de 1990 almenys 2.997 periodistes han mort violentament en acte de servei. El treball assenyalava també els llocs més perillosos d'aquest període. Iraq, Filipines i Mèxic n'encapçalaven la llista, seguits del Pakistan, Rússia, Algèria, Índia, Somàlia, Síria i Brasil.

FOTOPERIODISME DE FA CENT ANYS

<http://ow.ly/YvF2a>

L'australià Frank Hurley era el fotògraf que va captar les imatges de l'èpica expedició dirigida pel britànic Ernest Shackleton que entre 1914 i 1917 va explorar l'Antàrtida patint tota mena de calamitats. Ara, les fotos originals han estat restaurades per la Royal Geographical Society i es poden veure a Internet i dins d'una exposició que voltarà pel món.

L'ASSASSINAT DE JAMES FOLEY

www.hbo.com/documentaries/jim-the-james-foley-story/video/promo

La cadena nord-americana HBO ha produït un documental sobre James Foley, un fotoperiodista que l'Estat Islàmic va segrestar i assassinar, l'any 2014, en un acte bàrbar que va ser enregistrat i difós a través d'un vídeo.

ROBOTS I PERIODISTES

ALGUNS MITJANS PROVEN SISTEMES INFORMÀTICS QUE REDACTEN LES INFORMACIONS UTILITZANT NOMÉS BASES DE DADES I ALGORITMES REDACCIONALS

Les informacions escrites per robots són un factor emergent del canvi tecnològic del periodisme.

La recent publicació en un mitjà xinès d'un article de 916 paraules sobre la inflació local ha fet la volta al món. No per les dades que duia, sinó per l'origen de la notícia: integralment redactada per un sistema informàtic que crea les informacions mitjançant una combinació de bases de dades i algoritmes redaccionals. El text, aparegut en un dels portals del grup Tencent, ha estat analitzada pels mitjans xinesos i internacionals que han reconegut que informava correctament i que estava ben escrit. Una dada addicional facilitada per Tencent aclariria que el sistema informàtic havia trigat un minut a redactar el text.

Més enllà del ressò mundial de la notícia, cal dir que els anomenats “robots periodistes” són cada vegada més freqüents i que estan a prova en diversos mitjans i empreses. Fa un parell d'anys el diari nord-americà *Los Angeles Times* va publicar una nota al voltant d'un terratrèmol. La nota, local, havia estat creada per un algoritme a partir de les dades de l'USGS Earthquake Notification Service.

Hi ha experiments semblants en altres publicacions, des de començaments d'aquesta dècada. L'impacte d'aquests sistemes automàtics encara és limitat, però el repàs a les propostes que estan en marxa en confirma la potència i avala que l'informe “Journalism, Media and Technology Predictions 2016” del Reuters Institute inclogui els “robots periodistes” entre

els factors emergents del canvi tecnològic que viu el periodisme. O que la Columbia Journalism School, a través del Tow Center for Digital Journalism, acabi de publicar la “Guide to Automated Journalism”.

SOFTWARE XINÈS

Darrere de Tencent està el software Dreamwriter desenvolupat per aquest important holding xinès. Tencent ha deixat clar que funciona pràcticament sense supervisió humana i que el vol utilitzar en diverses àrees del seu negoci digital. Narrative Science és una firma nord-americana que té eines d'aquest tipus i que estan orientades a corporacions i permeten que empreses com Forbes o Mastercard elaborin milers d'informes comercials que inclouen textos i gràfics.

Un altre cas rellevant és la plataforma Wordsmith, desenvolupada per l'empresa nord-americana Automated Insights i que utilitzen l'agència AP, Yahoo, Comcast o Samsung, entre altres. Wordsmith fa servir algoritmes narratius i informació procedent de Big Data per redactar textos que s'estructuren al voltant de dades. Tan sols AP ja ha confirmat que cada trimestre serveix, a través d'aquest sistema unes 4.000 històries que publiquen i reproduïxen tota mena de mitjans. I si, inicialment, Automated Insights venia sistemes fets a mida per cada client, ara acaba de treure al mercat una versió autoser-

vei de Wordsmith, més barata i que amb poques adaptacions permet integrar-se dins de qualsevol empresa.

Per ara, els “robots periodistes” analitzen dades, detecten fets claus, els organitzen segons un ordre lògic i utilitzen les estructures del llenguatge per donar una aparença normal a les informacions. No parlen, però, amb fonts humanes, no surten al carrer, etcètera. Per tant, el seu àmbit natural semblen algunes informacions senzilles sobre temes acotats i basats en xifres i fets concrets.

Hi ha experts que diuen que aquests sistemes automàtics seran col·laboratius i que es faran càrrec de les feines feixugues per deixar als periodistes humans més temps per a les feines creatives. D'altres, en canvi, els veuen com una amenaça professional i laboral, ja que més tard o més d'hora faran, de manera ràpida, barata i dòcil, molta feina que ara fan els periodistes.

MÉS INFORMACIÓ A:

End of the road for journalists? Tencent's Robot reporter 'Dreamwriter' churns out perfect 1,000-word news story - in 60 seconds
<http://ow.ly/YvKan>

Earthquake aftershock: 2.7 quake strikes near Westwood
<http://goo.gl/TcDlGD>

The journalists who never sleep
<http://goo.gl/c1g6pp>

This news-writing bot is now free for everyone
<http://goo.gl/GXN36x>

Robot-writing increased AP's earnings stories by ten fold
<http://goo.gl/iITTh>

In Case You Wondered, a Real Human Wrote This Column
<http://goo.gl/946Mnp>

Robots Are Invading the News Business, and It's Great for Journalists
<http://goo.gl/sZhfq>

Narrative Science
www.narrativescience.com

Automated Insights: Wordsmith lets you write thousands of personalized articles from your data
<https://automatedinsights.com/product/>

Reuters Institute, Predictions 2016
<http://ow.ly/YvKIv>

Tow Center for Digital Journalism, Guide to Automated Journalism.
<http://goo.gl/GIkOM8>

OBJETIVO: CALIFATO UNIVERSAL

Claves para comprender el yihadismo

Eduardo Martín de Pozuelo, Jordi Bordas i Eduard Yitzhak | Libros de Vanguardia, 2015 | 208 pàgines

Semblaven fenòmens aïllats i llunyans, tot i així, els atemptats gihadistes del segle XXI, les conquestes territorials com la protagonitzada per l'Estat Islàmic (Daesh) i el ressorgiment a Europa de conversos disposats a perdre la vida per matar, estan deixant veure una altra dimensió del problema del fonamentalisme musulmà radical. Els mitjans de comunicació alerten sobre les noves conseqüències d'aquest fenomen, però potser es troba a faltar que ens apropin les claus per ajudar-nos a comprendre per què uns éssers humans poden arribar a cometre aquestes barbaritats amb plena consciència i conençuts. Els autors d'aquest llibre són Eduardo Martín de Pozuelo i Jordi Bordas, dos referents del periodisme d'investigació a Espanya, juntament amb Eduard Yitzhak, doctor en Filosofia i Medicina, a més d'expert en terrorisme islàmic. Tots tres s'han submergit en les pròpies idees dels fonamentalistes. No les expliquen des dels nostres referents, sinó des de les mateixes arrels de l'Islam; des de les paraules, valors i ideari que els mateixos musulmans radicals basen en la seva tradició.

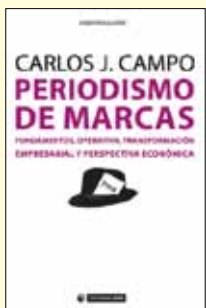
EL DIARIO O LA VIDA

Una defensa a tiros de los periódicos y del periodismo

Javier Errea | Libros del Cuervo, 2015 | 301 pàgines

Aquest llibre recull una selecció d'entrades escrites per Javier Errea al blog Erreadas, alimentat des del 2010 pels integrants de l'estudi Errea Comunicació (www.errea-comunicacion.com). La seva passió pel periodisme i pels diaris s'uneix a l'experiència amb més d'un centenar de companyies, diaris, revistes i redaccions d'arreu del món. Una unió el resultat de la qual es deixa veure en aquestes pàgines, en què Errea expressa lliurement les seves filies i fòbies, desemmascarant alguns mites i, sobretot, denunciant que la crisi que pateix l'ofici ha estat alimentada pels mateixos mitjans.

Javier Errea (Pamplona, 1966) és llicenciat en Ciències de la Informació per la Universitat de Navarra i va cursar estudis de postgrau als Estats Units, a la University of South Florida i The Poynter Institute for Media Studies. Ha estat redactor al *Diario de Navarra*, redactor en cap al *Diario de Noticias* i subdirector a l'*Heraldo de Aragón*. Dirigeix l'estudi Errea Comunicació, especialitzat en la consultoria estratègica de mitjans, comunicació corporativa i disseny periodístic, editorial i gràfic tant per a plataformes impreses com digitals.

PERIODISMO DE MARCAS

Fundamentos, operativa, transformación empresarial y perspectiva económica

Carlos J. Campo | Editorial UOC, 2015 | 274 pàgines

Tant si parlem de grans marques multinacionals com de petites denominacions especialitzades o locals, el periodisme de marques està restringit a una selecta minoria. En l'actualitat, però, s'ha creat l'escenari perfecte perquè es desenvolupi un tipus d'exercici amb una gran influència com a conseqüència de la confluència de diversos factors com el descàrrec de la publicitat, la desintermediació de la informació, el desengany tecnològic i la pèrdua de la ingenuïtat de les audiències. L'autor del llibre, Carlos J. Campo, compta amb una dilatada carrera treballant en els mitjans i actualment,

en aquest tractat, els modes d'aquest periodisme, analitzant-lo des d'un punt de vista teòric. Discrimina el contingut de marca de l'acció periodística i desmenteix l'antitètica conceptual de periodisme i marca en una mateixa expressió. A més de periodista i llicenciat en Ciències de la Informació per la UAB, Campo és diplomad en Màrqueting, Publicitat i Relacions Públiques per la mateixa universitat, on va cursar un postgrau en Direcció General i Administració d'Empreses; entre altres títols universitaris d'especialització en Periodisme.

INFORME ANUAL DE LA PROFESIÓN PERIODÍSTICA 2015

Asociación de la Prensa de Madrid, 2015

109 pàgines

L'Associació de la Premsa de Madrid ens presenta, des de fa onze anys, aquest informe per resumir la situació que viu tant la indústria dels mitjans com els periodistes. Totes les respostes dels enquestats s'emmarquen en la percepció general que la profunda crisi del sector encara persisteix, tot i

que algunes xifres apunten cap a una certa recuperació. Aquesta seria una de les conclusions de l'informe, juntament amb la redefinició que experimenta aquesta indústria durant els últims anys. L'expansiva digitalització del sector l'està portant a canvis en tots els nivells i facilita l'aparició de noves tasques professionals, noves tecnologies i especialitats, així com també noves disjuntives ètiques i deontològiques. Aquest tema es tracta en l'apartat "Tendències professionals", una de les novetats de l'Informe per iniciar el seguiment i analitzar-ne l'evolució. Noves narratives, periodisme des de i per al mòbil, periodisme de dades, la seguretat del treball periodístic, el periodista sotmès a les xarxes i la disjuntiva periodista-editor són les sis que s'analitzen enguany.

NOVATO EN NOTA ROJA

Corresponsal en Tegucigalpa

Alberto Arce

Libros del K.O., 2015

212 pàgines

Hondures no és l'Iraq, però podria ser-ho si així es decidís explicar. Aquesta és una de les idees que es desprenen d'aquest llibre escrit per Roberto Arce, l'únic corresponsal estranger a Tegucigalpa entre el 2012 i el 2014, que descriu la seva experiència en aquestes pàgines. A Hondures, moren

assassinades cada any 85 persones per cada 100.000 habitants, una xifra que supera la d'Iraq. I és que Hondures viu una de les guerres no declarades menys explicades del món. Una guerra laberíntica de tots contra tots: el narco, que transporta a través del país un 90% de la cocaïna colombiana i veneçolana que arriba als Estats Units; els joves integrants de les bandes del carrer que acaben convertint-se en soldats del narco i en extorsionadors; una policia

sense mitjans al seu abast que, en comptes de detenir criminals, prefereix executar-los o una classe política corrupta i masclista. Abans de seure a la redacció d'AP a Mèxic DF, Arce va viatjar com a freelance per Palestina, l'Iraq, l'Afganistan, l'Iran i Líbia. A Hondures va ser corresponental d'AP, cobertura per la qual va rebre alguns dels premis més importants del periodisme nord-americà.

PÉREZ DE ROZAS

Crònica gràfica de Barcelona 1931-1954

Editorial Efadós i Ajuntament de Barcelona, 2015
231 pàgines

Aquest llibre és el resultat d'un estudi del llegat fotogràfic dels Pérez de Rozas, una de les nissagues més importants del fotoperiodisme barceloní. El primer de la nissaga, Carlos Pérez de Rozas Masdeu (Madrid, 1893-Barcelona,

1954), va ser un dels professionals més significats de la transformació i modernització del llenguatge fotogràfic en els anys trenta. Estructurat en tres parts, Segona República, Guerra Civil i primer franquisme, el llibre proposa una extensa selecció de les seves fotografies, moltes de les quals formen part de la Crònica Gràfica, una de les agrupacions documentals més importants de l'Arxiu Fotogràfic de Barcelona, en què, des del 1990, està dipositat el fons de negatius dels Pérez de Rozas.

LA CHISTERA AZUL

25 palabras con truco en el lenguaje de derechas

Jesús Barcos

Consultores de Comunicación, 2015
158 pàgines

Jesús Barcos és l'autor d'aquest llibre. Periodista i assessor de comunicació, fa anys que analitza el relat ideològic d'una dreta que, segons ell, ha aconseguit seduir milions d'espanyols conservadors, neoconservadors, ultraconservadors i liberals durant l'últim segle gràcies, en part, a la màgia de

25 paraules. 25 substantius que, repetits fins la sacietat, han aconseguit la penetració de determinades idees. "La dreta –comenta l'autor a la introducció del llibre– domina el discurs ideològic i ens ofereix una

narració a la seva mida. Tant dúctil, que enarborava dos conceptes antitètics com *flexibilitat i fermesa*, segons convingui. Tant paradoxal, que ven *racionalitat econòmica* a força de suscitar tot tipus d'emocions". Barcos va néixer a Pamplona l'any 1973 i treballa a B2, consultoria que va formar l'any 2013 amb la seva sòcia, Teresa Burgui. Col·laborador esporàdic de *Diario de Noticias*, és un expert en el llenguatge polític i social imperant. Aquest és el seu tercer llibre.

JUANA BIARNÉS

La Fábrica, 2015

48 pàgines

Considerada la primera fotoperiodista d'Espanya, va fer el primer reportatge amb només setze anys. Tota una vida dedicada a la fotografia, la seva feina comprèn des de reportatges socials d'actualitat fins a retrats de grans personatges que van marcar la història dels seixanta

i setanta: els Beatles –amb qui va compartir tres hores de xerrada–, Jackie Kennedy, Louis Armstrong, Franco, Marisol, Yul Brynner, Dalí o Roman Polansky. Tot això en una època –el franquisme–, en què les dificultats per a un periodista es multiplicaven pel fet de ser dona. Aquest llibre recull seixanta-tres imatges en blanc i negre realitzades entre 1956 i 1972. El periodista Jordi Rovira signa el pròleg d'aquest llibre i ha codirigit, amb Òscar Moreno, també el documental "Joana Biarnés. Una entre tots".

INDUSTRIAS DE LA COMUNICACIÓN Y LA CULTURA EN ESPAÑA Y CATALUÑA

Daniel E. Jones

Facultat de Ciències de la Comunicació i Relacions Internacionals Blanquerna (Universitat Ramon Llull), 2016
208 pàgines

Aquest llibre ret homenatge a Daniel E. Jones (1950-2007) amb un recull d'articles i capítols de llibres publicats per ell al llarg de la carrera. Podem trobar, per exemple, reflexions sobre la concentració econòmica, el concepte d'estructura de la comunicació social, les

estratègies de penetració de Bertelsmann a Espanya, els grups mediàtics i culturals al nostre país, la globa-

lització comunicativa a Catalunya o els reptes de la premsa en el territori de parla catalana. La selecció de textos ha estat portada a terme per la directora del Grup Daniel Jones, Isabel Fernández Alonso, i per la també professora del Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura de la Universitat Autònoma de Barcelona, Maria Corominas i Piulats. Jones va néixer a Argentina, però va desenvolupar la carrera acadèmica principalment a Catalunya.

QUAN VOLIEN SILENCIAR-ME: MEMÒRIES D'UN PERIODISTA INCONFORMISTA

Wifredo Espina Claveras

Pagès Editors, 2016
306 pàgines

Pagès Editors ens presenta unes memòries de Wifredo Espina que expliquen la gran projecció social de la trajectòria d'un periodista disconforme amb gairebé tot: des de l'ofec d'una dictadura inacabable, fins a una democràcia imperfecta, inac-

badada i traïda. L'autor hi narra l'expulsió política del diari *Ausona*, l'"hay que desespinar *El Correo Catalán*", les amenaces de mort, la censura d'articles o els fallits intents de compra. També explica qüestions personals i l'esperança que la seva tasca hagi aportat un gra de sorra significatiu a un periodisme més lliure i independent. També hi apareixen personalitats il·lustres amb les quals l'autor s'ha creuat al llarg de la seva vida professional. A més del diari *Ausona*, Espina va dirigir els setmanaris *Crítica* i *Revista*. També va ser sotsdirector d'*El Correo Catalán*. Ha col·laborat com a articulista a *La Vanguardia*, *l'ABC*, *l'Hoja del Lunes*, *Ya*, *E-Notícies*, *Diario Crítico*, *El 9 Nou* i *Destino*; i continua escrivint en una desena de periòdics. Va impulsar la introducció del secret professional i la clàusula de consciència a la constitució del 1978.

Tots els llibres d'aquesta secció es poden trobar al Centre de Documentació Montserrat Roig i estan disponibles en préstec per als col·legats.

— • LA FOTO • —

BELLESA VISUAL

L'exposició "Hiroshi Sugimoto. Black Box" ofereix un recorregut per l'obra d'aquest fotògraf japonès conegut per la bellesa visual i el virtuosisme tècnic i que arriba a Barcelona de la mà de la Fundació Mapfre. La mostra es pot visitar fins al 8 de maig a la Casa Garriga i Nogués. En aquestes pàgines, aus de Geòrgia del Sud.

Hiroshi
Sugimoto

JOAN MARC SALVAT

El desembre de 2015, moria en un accident de moto el jove periodista Joan Marc Salvat. El sinistre va ocórrer al quilòmetre vuit de la carretera C-422, al terme municipal de Constantí. Per causes desconegudes, la motocicleta que conduïa va sortir de la via i Salvat hi va perdre la vida. Tenia vint-i-set anys i havia desenvolupat una trajectòria professional molt intensa. Natural de la Selva del Camp, es va llicenciar en Periodisme per la Universitat Rovira i Virgili i va col·laborar en mitjans del Camp de Tarragona. Va treballar per a *ReusDigital.cat*, *LANOVA Ràdio*, *Tarragona21.cat*, *El Punt Avui*, *El 9 Esportiu*, *Punt 6 Ràdio*, *Diari Més*, *La Xarxa de Comunicació Local* i *Viu Reus*. També va residir uns mesos a Nova York des d'on havia col·laborat amb el diari *ARA* i *Intocabledigital.cat* amb cròniques sobre la campanya electoral nord-americana. Actualment, era el responsable de premsa de l'Ajuntament de la Selva del Camp, a Canal Camp i Ràdio la Selva del Camp. "Perdem un professional de la comunicació compromès amb el dret a la informació", va destacar el consistori de Tarragona en assabentar-se de la seva defunció.

Joan Marc Salvat en una imatge d'arxiu. Foto: Ràdio la Selva del Camp

QUIM FITÉ

El periodista Joaquim Fité Borguñó, ànima del Centre d'Esports Sabadell i conegut familiarment per Quimet Fité, va morir el 19 de desembre de 2015, a vuitanta anys, després d'una llarga malaltia. Periodista vocacional, va començar a escriure cròniques esportives al setmanari *Sabadell*, al cap de pocs anys, es va incorporar al diari *Sabadell* que, el 1977, es transformaria en l'actual *Diari de Sabadell* del qual Fité va ser cap d'Esports fins al 1998. Mestre de molts joves periodistes, era un apassionat de l'esport i va practicar l'handbol i el futbol. El Centre d'Esports Sabadell era, segons ell, "*El Club de mi vida*", títol que va donar al seu llibre. En l'obra es remuntava a la fundació del Centre d'Esports per arribar fins al 1993. Hi recollia noranta anys d'anècdotes, estadístiques i dades de l'entitat. Durant més de tres dècades, Fité va seguir el Sabadell pels camps de futbol, ja fossin clubs de primera, segona o tercera divisió. El *Diari de Sabadell* el recorda com "un referent del periodisme esportiu i una gran persona".

JOSEP GUAL GALLOFRÉ

Josep Gual Gallofré va morir, el 10 de desembre de 2015, a vuitanta-nou anys. Nascut el 1926 a la Torre, havia estat regidor i jutge de pau. Pels mèrits i dedicació a la història local va rebre, el 27 de març de 2010, la distinció de Fill Predilecte de Torredembarra. Gallofré va dedicar gran part de la vida a la docència, a l'ensenyament de la llengua catalana i a la col·laboració en diverses obres literàries i peri-

odístiques. El 2002, va rebre el reconeixement del Premi de Periodisme Mañé i Flaquer, que organitza el Patronat Municipal de Cultura, per la seva col·laboració en l'àmbit de la comunicació amb la vila de Torredembarra. Anteriorment, havia estat director dels primers cinquanta números de la revista cultural *La Símia*.

JORDI NEGRE I RIGOL

El 30 de gener, va morir a Figueres, ciutat on havia nascut, el periodista Jordi Negre i Rigol a setanta-un anys. Home de ràdio i de premsa, formava part d'una generació de periodistes que va fer els primers passos a l'emissora del Bisbat, Ràdio Popular de Figueres, per on també van passar periodistes com Jaume Guillemet, Carles Sánchez-Costa o Just Manel Casero. A trenta-quatre anys es va convertir en el primer director d'*El Punt Diari*—gènesi d'*El Punt*— que sortia al carrer el 1979. Va col·laborar amb diversos mitjans de Barcelona com el *Diario de Barcelona*—pel qual va ser enviat especial a Al-Aaiun quan el Sàhara va deixar de ser colònia espanyola— i el *Periódico*. També va ser un especialista en informació i comunicació municipal, coincidint amb els primers ajuntaments democràtics. Va ser cap de premsa i cap del gabinet de Presidència de l'Ajuntament de l'Hospitalet. Periodista col·legiat, va col·laborar en algunes juntes col·legials. El 1992, va ser promotor del Sindicat de Periodistes. Autor de llibres relacionats amb la informació municipal, va ser president de l'Associació Catalana d'Informadors d'Administracions Locals. Negre sempre va tenir una forta sensibilitat social, i a vuitanta anys va ser cooperant a Nicaragua, Bolívia i el Sàhara. En els darrers anys col·laborava amb Càritas.

RICARDO PASTOR

Ricardo Pastor va morir, el 9 de gener, a noranta-un anys. Va néixer al barri de Sants de Barcelona l'any 1924 i va viure, des dels tres anys, al Guinardó. Es va dedicar a la informació esport i va treballar als diaris *Lean* i *Dicen*. El 1953, juntament amb el seu germà van crear el Pitoniso Pito, un personatge de ficció—era el mateix Pastor— que presagiava qui seria el campió de Lliga quan tan sols mancaven deu jornades gràcies a una pilota que feia de bola de vidre. Pastor presumia de tan sols haver fallat tres cops en sis dècades de pronòstics. La precisió en els encerts el va convertir en un referent.

PAQUITA CHINCHILLA I MERCADER

Morí, el 23 de gener de 2016, a noranta-un anys la fotògrafa Paquita Chinchilla i Mercader, pionera en la professió a final de 1930 i mare d'una nissaga de fotògrafs que havia iniciat el seu pare, Gerardo Chinchilla, el 1913. Casada amb Ramon Segú, Paquita continuà exercint com a fotògrafa, feina en la qual va dominar totes les tècniques. A l'estudi de Tarragona va realitzar fotografies de gran qualitat a famílies tarragonines i a personatges de l'època. Es va especialitzar en el retoc d'imatges i aplicacions de color a fotografies en blanc i negre quan encara no s'havia inventat el color en la fotografia.

Crea el teu
propi espai
al catàleg del
Centre de
Documentació
i les biblioteques
del Col·legi!

ENCARA NO L'HAS FET SERVIR?

Ja pots consultar el catàleg en línia dels fons documentals de les biblioteques de Girona i Lleida i del Centre de Documentació del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

- Trobaràs 7.000 referències especialitzades en comunicació de massa i exercici de la professió periodística.
- Podràs crear la teva pròpia biblioteca, els teus llistats, comentar i etiquetar els documents...

NOVEMBRE

1 de novembre

CARLES PORTA, PREMI GODÓ DE PERIODISME. La Fundació Comte de Barcelona i Grup 62, editor d'obres d'investigació i reflexió, distingeix el periodista Carles Porta pel llibre *Li deien pare. Quan l'horror es disfressa d'amor i família* sobre la investigació del cas de pederàstia ocorregut a Castellans (Les Garrigues) durant disset anys en una casa d'acolliment de menors desemparats dels quals va abusar el seu tutor David Donet. Molts dels abusos van ser gravats en vídeo i Donet va ser condemnat, el 18 de maig passat, a cinquanta-un anys de presó.

TV3 TANCA EL CONFLICTE LABORAL. La direcció de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) i el comitè d'empresa de TV3 han signat el nou conveni col·lectiu, un acord que tanca un període de quatre anys de polèmica laboral. El precord, assolit el juliol, va ser ratificat el setembre amb un 89% de vots a favor. El text té validesa fins al 2016, però es podria prorrogar dos anys més.

3 de novembre

L'ONU ALERTA DELS ASSASSINATS A PERIODISTES. Nacions Unides xifra en més de set-cents els periodistes assassinats en l'anterior dècada segons xifres de l'ONU. Un missatge del secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, amb motiu del dia internacional per posar fi a la impunitat dels crims contra els periodistes alerta de les persecucions a què es veuen sotmesos, de les quals només un 7% es resolen. Reporters sense Fronteres avisa que les condicions per exercir el periodisme han empitjorat i no tan sols pel nombre de morts, sinó també pel de segrests i tortures.

4 DE NOVEMBRE

CARLES COSTA TORNA A TV3. El corresponsal de TV3 i Catalunya Ràdio a Londres, Carles Costa, es reincorporarà a la redacció de la televisió pública catalana a Sant Joan Despí, segons fonts de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA). No s'han explicat els motius pels quals deixa la corresponsalia a Londres. Segons la Corporació, és una decisió "normal", ja que a TV3 els períodes naturals per als corresponsals són de quatre anys. Es desconeix de moment qui el substituirà. El concurs per al nou corresponsal pot retardar-se algunes setmanes.

THIS IS SPAIN, EL LLIBRE DE JOAN GUIRADO. El periodista olotí Joan Guirado presenta a Girona el llibre *This is Spain*, que compta amb un pròleg de l'actor Toni Albà i un epíleg del senador i polític basc, Iñaki Anasagasti. La presentació ha anat a càrrec de l'aleshores alcalde de Girona, Carles Puigdemont. L'obra recopila anècdotes de polítics espanyols que han estat al govern. És la primera obra d'aquest jove periodista i escriptor nascut a la Canya (Olot) fa vint-i-cinc anys.

6 de novembre

CRÍTICA A LA PREMSA ESPANYOLA. El *The New York Times* destaca a la portada en l'edició internacional una "alerta per la pèrdua d'objectivitat i d'independència editorial dels mitjans de comunicació espanyols". És una opinió procedent de la crònica del corresponsal del diari a Madrid, Raphael Minder, que ho argumenta per la llei mordassa, els ajustaments econòmics i la reestructuració del sector. La situació, segons Minder, pot haver desembocat en una pèrdua de la credibilitat de les principals capçaleres de l'Estat.

11 de novembre

CARLES CAPDEVILA I CANTÀNIA, GUARDONATS. El periodista i director del diari *ARA*, Carles Capdevila, i l'entitat musical Cantània de l'Auditori de Barcelona, són el guanyadors del premi Marta Mata 2015, que porta el nom de la pedagoga catalana. Capdevila ha estat premiat per haver posat l'educació de les criatures en primera plana i sempre en positiu.

12 de novembre

PÉREZ DE ROZAS A L'ARXIU FOTOGRÀFIC. L'Arxiu fotogràfic de Barcelona acull l'exposició dedicada a la figura de Carlos Pérez de Rozas Masdeu, el patriarca de la família de qui s'exposen fins a 123 imatges dels temps de la República i la Guerra Civil, moltes d'aquestes inèdites. A la mostra, que té com a títol "Pérez de Rozas. Crònica gràfica de Barcelona 1931-1954", es poden veure imatges de personatges rellevants com la del president de la Generalitat Lluís Companys adreçant-se pel micròfon a la població, el setembre de 1937. A la presentació de la mostra assisteixen dos nets del fundador de la nissaga de fotògrafs, els periodistes Emilio i Carlos Pérez de Rozas.

WORLD PRESS PHOTO TORNA A BARCELONA. El certamen internacional de fotografia, World Press Photo

s'exposa des d'avui al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) amb 134 imatges i documentals premiats el 2014. Algunes reflecteixen la guerra d'Ucraïna, l'epidèmia de l'Ebola, o la crisi dels refugiats. La Fundació Photographic Social Vision és l'organitzadora de la mostra.

13 de novembre

ENTREGA DELS PREMIS DE COMUNICACIÓ NO SEXISTA. El saló d'actes de Caixa Fòrum acull el lliurament de la 23a edició dels Premis de Comunicació No Sexista de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC). Enguany, se celebra la proclamació del nou Premi Margarita Rivière al rigor periodístic en visió de gènere, impulsat per l'ADPC en record de la periodista catalana finada el març que compta amb el suport de la família de Rivière, el Col·legi de Periodistes i l'Ajuntament de Barcelona. El guardó recau en Milagros Pérez Oliva. Altres guardonades són Montserrat Boix, creadora de Mujeres en Red; Pepa Bueno, directora d'*Hoy por Hoy* (SER); Ana Requena, coordinadora de la secció Micromachismos d'*Eldiario.es*; Juan López Mora, promotor de l'esport femení al diari *AS*; a la crítica televisiva Mònica Planas per crear opinió en perspectiva de gènere a l'*ARA* i *Mundo Deportivo* i a Cristina Sen, de *La Vanguardia*, pels temes d'igualtat. En l'apartat de documentals, s'ha premiat *Els internats de la por*, de Montse Armengou i Ricard Belis. El Premi Trajectòria 2015 és per a l'escriptora i periodista Núria Ribó. D'altra banda, es dedica "Un toc d'atenció" al periodista Joaquim Luna per les columnes d'opinió a *La Vanguardia* en què transmet "un discurs masculista i de poc respecte vers les dones".

Foto de família dels guardonats.

DIA DE LA PREMSA COMARCAL. El periodista Lluçà Ferrer és el presentador de la segona edició del Dia de la Premsa Comarcal, que té lloc a la sala Moragues del Centre Cultural El Born de Barcelona i que compta amb diversos ponents com l'empresari Jaume Roures, (Mediapro); Alex Gutiérrez (*ARA*), l'expert en mitjans Enric Yarza (Media Hot Line),

el publicista Jordi de Miquel o l'editor Jordi Molet. El Dia de la Premsa Comarcal va ser instaurat, l'any passat, per l'Associació Catalana de Premsa Comarcal amb la intenció de reivindicar un model de comunicació que genera 2.500 llocs de treball en tot el territori i que compta amb més de 130 capçaleres, entre paper i digitals, a més de 525.000 lectors. La jornada també va comptar amb intervencions d'Antoni Bassas, Lluís Bassat o Xavier Graset.

— ♦ —

VISITA A LA UNIVERSITAT DE LLEIDA. Periodistes de la demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes visiten quatre campus de la Universitat de Lleida amb l'objectiu de conèixer de prop alguns dels projectes universitaris més destacats. Els principals recorreguts han estat l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria Agrària, Ciències de la Salut i l'Escola Politècnica Superior on fan un recorregut per diferents laboratoris que es dediquen a estudiar tècniques per a una agricultura de precisió. Els guies són Narciso Pastor i Jordi Graell, director i subdirector de l'escola, respectivament. La ruta finalitza amb la visita a la facultat de Lletres i a l'edifici del Rectorat.

Foto: UdL

Un moment de la visita a la universitat.

— ♦ —

XAVIER DURAN, GUARDONAT. El químic i periodista de TV3, Xavier Durán, (Barcelona 1959) és guardonat amb el 32è Premi d'Assaig Josep Vallverdú per un treball en què reflexiona sobre com la genètica i la tecnologia mèdica fan avançar la ciència i el món digital. El premi té lloc dins la Nit Literària de Lleida, que enguany s'ha celebrat a l'Auditori Enric Granados.

14 de novembre

XAVIER MISERACHS AL MACBA. El Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA) exposa l'obra del fotògraf Xavier Miserachs en la mostra A.XMI, que es podrà visitar fins al 27 de març. L'exposició presenta una selecció d'imatges en revistes, articles i documents personals extrets de l'Arxiu Miserachs.

S'incorporen panells per conèixer més a fons una part de l'extens fons del fotògraf que s'ha digitalitzat. El fons compta amb 80.000 imatges fotogràfiques, 60.000 tires de negatius i 20.000 diapositives.

Foto: Xavier Miserachs / MACBA

Una imatge de la mostra.

— ♦ —

JORNADES DE COMUNICACIÓ DE RÀDIO PUIG-REIG. S'inauguren les Jornades del Fòrum 10 de Ràdio Puig-Reig en el 25è aniversari. La primera de les tres Jornades commemoratives del Fòrum compta amb periodistes com Mònica Terribas, Vicenç Villatoro, Gonçal Mazcuñan, Salvador Alsius i Josep Genescà, director de Ràdio Puig Reig. El fòrum es clourà, el 27 de novembre, amb intervenció de participants que analitzaran el moment actual de les comunicacions i els canvis que aquestes han produït en la societat actual.

15 de novembre

GUARDONS DEL PREMI MAÑÉ I FLAQUER. L'Ajuntament de Torredembarra lliura el premi de Periodisme Mañé i Flaquer. En la modalitat de periodisme turístic s'atorga *ex aequo* a l'article "Nápoles, capital del Mediterráneo", de la periodista Tiziana Trotta, publicat a la revista *Mas Mag*, i al reportatge *Visitar un far del segle XXI* de Neus Saltó, coordinat per Xavier Abelló i emès a TAC 12.

16 de novembre

— ♦ —

PREMI EUROPEU DE DISSENY PER A L'ARA. La 17a edició dels premis European Newspaper of the Year distingeix el disseny del diari *ARA* en la categoria de publicacions regionals reservada als diaris d'àmbit subestatal, segons fa públic l'Oficina per al Disseny de Diaris, entitat amb seu a Alemanya que organitza els premis des de fa disset anys. El veredicté remarca, especialment, la potència de les portades, sovint centrades en un únic tema que anuncia el contingut de les edicions del rotatiu.

18 de novembre

TROBADA OFF THE RECORD A GIRONA. Una quinzena de periodistes comparteixen taula amb el president de la Diputació de Girona, Pere Vila, en un dinar *off the record* organitzat per la demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes. Aquestes trobades entre periodistes i personalitats tenen com a característica que el convidat pot parlar amb total llibertat, ja que els assistents es comprometen a no fer públic res del que es comenti durant l'àpat.

— ♦ —

TAULA RODONA DE PERIODISME CASTELLER. *Premsa i castells. Cap on evoluciona el periodisme casteller?* és el títol de la taula rodona que té lloc en el local dels Minyons de Terrassa on participen Benet Iñigo (RAC1); Raquel Sans (TV3), Pepe Ribas (RTV Vilafranca), Josep Torroño (*Festadirecte.cat*) i Josep Almirall (Catalunya Ràdio). Modera el debat Jordi Margarit, del programa *La primera pedra* de RAC1.

19 de novembre.

— ♦ —

L'ESTAT DE LA TELEVISIÓ AL TECNOCAMPUS. Periodistes, productors, tècnics, gestors de mitjans i professors de diverses universitats participen durant el Dia de la Televisió en les xerrades que, per segon any consecutiu, tenen lloc al TecnoCampus de la Universitat Pompeu Fabra (UPF) de Mataró. Entre els conferencians hi ha el director de Barcelona Televisió (BTV), Sergi Vicente; el director de la productora *El terrat*, Ruben Mayoral; la professora de la Universitat Ramon Llull, Carme Basté, i representants de partits polítics. El periodista Albert Om tancarà la jornada, que ha estat organitzada pel Cluster Audiovisual de Catalunya, el Col·legi d'Enginyers Tècnics i Pèrits de Telecomunicació, l'Ajuntament de Mataró i el TecnoCampus. També hi col·labora el diari *ARA*, el Consell Audiovisual de Catalunya, la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals i la Xarxa de Televisions locals, entre altres entitats.

21 de novembre

— ♦ —

VICTORIA PREGO PRESIDENTA DE L'APM. La periodista Victoria Prego ha estat escollida presidenta de l'Associació de la Premsa de Madrid (APM) en imposar-se per dotze vots a la seva antecessora, Carmen del Riego. Es converteix, així, en la segona dona que ocupa aquest càrrec des que es va fundar l'entitat fa cent vint anys. Actualment col·labora amb *El Mundo*, diari del qual va ser directora adjunta.

AL RESCATE DEL PERIODISMO INDEPENDIENTE

—
30 AÑOS DE LUCHA

A full-page photograph showing a journalist in the foreground, running through a street filled with fire and debris. The journalist is wearing a dark jacket, blue jeans, and a head-mounted camera. The background is a scene of destruction with buildings on fire and thick smoke. The overall atmosphere is one of chaos and conflict.

**REPORTEROS
SIN FRONTERAS**
POR LA LIBERTAD DE INFORMACIÓN

22 de novembre

TROBADA ENTRE MOSSOS I PERIODISTES. Mossos d'Esquadra i periodistes de la Catalunya Central comparteixen una jornada de treball per aprofundir en el coneixement mutu d'ambdós col·lectius. El comissari de la regió central, Sergi Pla, condueix l'acte en el qual també intervé l'intendent portaveu dels Mossos, Xavier Porcuna; el sotsinspector de l'Àrea Regional de Trànsit, Avel·lí García; l'inspector de l'àrea d'Investigació, Ramon Roig, i el vicepresident de la demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes, Enric Badia. Les intervencions van seguides d'un debat entre periodistes i policies sobre els mètodes de treball de cadascun dels convocats.

Foto: Anna Vilajosana

Un moment de la trobada.

24 de novembre

PRIMERA EXPOSICIÓ VIRTUAL DEL COL·LEGI DE PERIODISTES. El Col·legi de Periodistes organitza la primera exposició virtual titulada "Cap de turc, bandera de llibertat", que ret homenatge al periodista Josep Maria Huertas Claveria. La mostra coincideix amb els quaranta anys de la publicació d'un reportatge a *Télex-press* en què el periodista escrivia sobre els locals de cites que regentaven algunes vídues de militars. El reportatge va portar el periodista a la presó després de ser jutjat pels militars en consell de guerra sumaríssim. Els fets van provocar la primera vaga de premsa des de la Guerra Civil i la primera manifestació autoritzada que van convertir Huertas en un símbol de democràcia i llibertat d'expressió. Una sèrie de imatges televisades mostren en l'exposició moments de la solidaritat periodística en favor de Huertas i de com el grup de companys es va aplegar a la sortida de la Model per celebrar el seu alliberament. També hi apareixen imatges de la manifestació de suport al periodista.

CAPDEVILA DEIXA LA DIRECCIÓ DE L'ARA. El director i fundador del diari *ARA*, Carles Capdevila anuncia la decisió de renunciar al càrrec que ha ocupat des del naixement del rotatiu. La mesura es farà efectiva, el 28 de novembre, coincidint amb el cinquè ani-

versari del periòdic, dia en què la direcció de l'*ARA* l'exerciran de manera col·legiada Antoni Bassas, com a director audiovisual, i Ignasi Aragay com a director adjunt. Capdevila seguirà treballant per a l'*ARA* en qualitat de director fundador i mantindrà la columna diària, així com les entrevistes i reportatges. La decisió de Capdevila té a veure amb el tractament del càncer colorectal que li van diagnosticar mesos enrere.

PREMIS ONDAS 2015. La SER, organitzadora dels Ondas, reuneix a Barcelona els guardonats del 2015 amb una recepció al Palauet Albéniz de l'Ajuntament de Barcelona. La festa de lliurament, enguany ha canviat d'ubicació i té lloc a l'Auditori Fòrum (CCIB) presentada per Pepa Bueno i Jaime Cantizano. Formen la llista de premiats en televisió la sèrie *El Ministerio del tiempo* (TVE), *Tu cara me sueña* (Antena 3), el periodista de *Las mañanas de Cuatro*, Javier Ruiz, que té un record a la memòria de Concha García Campoy. També resulten guardonats Iker Jiménez, Ana Blanco (TVE), Carlos Alsina (Onda Cero), l'humorista José Mota, les actrius del *Vis a vis* (Antena 3) i el músic Fito Cabrales. El cantant Raphael ha estat premiat en reconeixement als cinquanta-cinc anys de carrera.

25 de novembre

TONI ALBÀ, A "PESSICS DE VIDA". Té lloc la celebració a Manresa la darrera sessió del cicle "Pessics de Vida", amb converses entre periodistes i personatges que aquesta vegada té com a convidat l'actor Toni Albà. El cicle està organitzat per la demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes i el Casino de Manresa. L'actor manté una conversa amb el periodista manresà Joan Barbé amb qui repassa la trajectòria professional, vital i de pensament. La conversa clou el cicle d'entrevistes trimestrals que ha portat al Casino el comunicador Miquel Calçada i l'escriptora Najat Hachmi.

Toni Albà amb Joan Barbé

Foto: Xavier Serrano

26 de novembre

TRES ESTUDIANTS, PREMI RAMON BARNILS. El reportatge que porta per títol *Els altres prenen partit*, dels estudiants de Periodisme, Sandra Vicente, Gabriel Ubieto i Alba Crespo, és el guanyador del Premi Ramon Barnils de periodisme d'investigació, restituint pel Grup Barnils després de set anys sense concedir-lo. El guardó s'ha fet públic en una gala a l'Antiga Fàbrica Estrella Damm de Barcelona. El reportatge investiga l'activitat dels grups ultres que actuen en competicions de Primera, Segona i Tercera Divisió. El guardó està dotat de 1.200 euros així com amb la publicació del reportatge al diari *ARA*. El jurat del premi ha estat integrat per Antoni Bassas (*ARA*), Pepe Gimeno (*Cugat.cat*), Neus Bonet (degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya), David Vidal (president del Grup Barnils), que ha confirmat la voluntat del Grup de consolidar aquest guardó juntament amb la iniciativa de l'Anuari *Media.cat* sobre els silencis mediàtics o la col·lecció "Periodistes" de llibres.

30 de novembre

ELS PRODUCTORS CATALANS DEIXEN LA FAPAE. La Federació de Productors Audiovisuals de Catalunya (PROA), decideix separar-se de la FAPAE que aglutina gairebé la totalitat de les empreses de producció de cinema i televisió d'Espanya. PROA agrupa les principals empreses del sector de producció, com Mediapro, El Terrat, Gestmusic, i Diagonal TV. La Federació catalana havia estat negociant, des de 2012, la representació dins de l'entitat espanyola, però finalment no s'ha aconseguit arribar a cap acord satisfactori sobre el model d'actuació comú, i en la darrera reunió PROA va prendre la decisió de separar-se'n.

31 de novembre

ANTONI BASSAS PREMI CARLES CARDÓ. El director d'audiovisuals de l'*ARA*, Antoni Bassas, rep el premi Memorial Joaquin Xicoy en la categoria de Periodisme, que entrega l'entitat Persona i Democràcia. El guardó Carles Cardó es destina "a la producció periodística de valors humanístics i qualitat democràtica". El jurat el formen la periodista Carme Borbonès, Manuel Milián Mestre, Pía Gras, Joan Corbera, Lluís Xicoy i Andreu Cruaïnes. Altres premis de la convocatòria els han rebut el Pare Manel, pels valors humanístics, i Jordi Jané, conseller d'Interior de la Generalitat per la dedicació política al servei de Catalunya.

DESEMBRE

3 de desembre

EL MILLOR TREBALL DE PREMSA DE MUNTANYA. Els germans Albert i Òscar Masó García, de Sabadell, reben el 10è Premi de Periodisme en Premsa Escrita de la 33 edició del Festival BBVA de Cinema de Muntanya, Torelló-2015. El premi La Flor de neu de Plata s'atorga a l'article "Piulades d'Altura", d'Albert i Òscar Masó, publicat a la revista *Vèrtex* de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC). L'article posa de relleu un bon treball de recerca i documentació per part dels autors.

4 de desembre

ESTHER VERA, NOVA DIRECTORA DE L'ARA. El consell d'administració i el consell editorial de l'ARA nomenen directora del rotatiu per unanimitat, en substitució de Carles Capdevila, la periodista Esther Vera, càrrec que assumirà el 4 de gener. La nova directora substituirà Carles Capdevila que seguirà vinculat al diari com a director fundador. Nascuda a Badalona el 1967, Vera és periodista i politòloga especialitzada en relacions internacionals. Ha treballat en ràdio, televisió i premsa. Va iniciar la professió a la secció d'Internacional de Catalunya Ràdio i, més tard, a la d'Internacional de Televisió de Catalunya. Poc després va ser corresponsal, primer a París, després a Washington. En aquesta etapa, va col·laborar amb l'*Avui* i ComRàdio, però també amb mitjans escrits. Del 2002 al 2004, va exercir el periodisme a TV3 com a editora i presentadora de *Món 33*. També va ser delegada a Catalunya de la cadena CNN+ i dels informatius de la cadena Cuatro, a més d'assessora del Conseller d'Economia Andreu Mas Colell.

Foto: Pere Virgili / ARA

Vera substitueix Carles Capdevila.

5 de desembre

PREMI D'HOMENATGE A MARIA LUZ MORALES. La *Vanguardia*, la Fundació 'La Caixa' i l'Observatori Cultural de Gènere (OCG) impulsen el premi Maria Luz Morales per retre homenatge a la que fou escriptora, traductora, periodista i directora de *La Vanguardia* entre 1936 i 1937, durant la Guerra Civil.

Va ser una pionera en molts aspectes i, sobretot, en el de la comunicació, ja que va treballar en un món dominat pels homes. Maria Luz Morales va néixer a la Corunya el 1889 i va morir a Barcelona el 1980.

6 de desembre

CONVENI ENTRE UVIC I EL COL·LEGI DE PERIODISTES. El rector de la UVIC-UCC, Jordi Montaña, i el president de la demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes, Gonçal Mazcuñán, signen un conveni de col·laboració que permetrà desenvolupar activitats conjuntes en el marc de les competències següents: docència, recerca, transferència de coneixement, tecnologia i innovació. El conveni estableix que les dues entitats desenvoluparan activitats de docència i investigació de manera conjunta i fomentaran l'intercanvi sobre experiències que puguin beneficiar les dues parts. La signatura de l'acord ha tingut lloc a la sala d'actes de la Universitat de Vic.

10 de desembre

NO FER BLOCS ÉS POSSIBLE. La degana del Col·legi de Periodistes, Neus Bonet; la síndica de greuges de Barcelona, M. Assumpció Vilà i Planas; la professora de periodisme de la UAB Mercè Diez, impulsora del manifest "Acadèmics contra els blocs", i Carles Prats, president del Grup de Treball de Mitjans Públics del Col·legi de Periodistes presenten la campanya "No fer blocs és possible" enmig de la campanya electoral de les eleccions del 20 de desembre. La trobada posa en relleu les passes realitzades per reclamar un cop més l'eliminació dels blocs. La degana manifesta que la trobada és una bona ocasió per reivindicar un dels drets humans, com és la llibertat d'expressió, establert per les Nacions Unides. També recorda la lluita del Col·legi en aquesta dècada, des dels contenciosos legals als Tribunals espanyols i europeus, i com aposta per continuar lluitant per la via del diàleg, especialment amb les formacions polítiques.

Un moment de la taula rodona.

Foto: Ignasi R. Renom

13 de desembre

LLIURAMENT DELS PREMIS PEIX FREGIT DE PALAFRUGELL. El teatre municipal de Palafrugell entrega el premi periodístic Santi Massaguer a David Parreño per l'article titulat "Palafrugell podria acollir famílies de refugiats". El Premi Peix Fregit a una trajectòria ha estat per a Josep Baqué Company, activista cultural i primer president del grup Festes de Primavera. En l'acte, l'escriptora Rosa Regàs ha presentat el llibre *Crònica d'un any*.

15 de desembre

DOCUMENTAL ENTORN DE L'ESGLÉSIA ANTIFRANQUISTA. El documental *Santuaris de l'antifranquisme*, de la Fundació Periodisme Plural, dirigit per la periodista Lúcia Oliva i realitzat per Miguel Mellado s'estrena als Cinemes Girona de Barcelona. El documental mostra escenaris de suport al nou moviment cristià, com el convent dels Caputxins de Sarrià o la Parròquia de Sant Joan Baptista al barri del Fondo de Santa Coloma de Gramenet.

17 de desembre

EL 33 I EL 3/24 TORNEN A LES ILLES BALEARS. A partir d'avui, els canals temàtics de Televisió de Catalunya, 3/24 i Canal 33, tornen a tenir senyal a les Illes Balears gràcies a l'adquisició del Govern d'un múltiplex estadístic. Ambdós canals es van deixar d'emetre el 31 de març de 2015 a conseqüència de la reordenació de l'espai radioelèctric que deixava les Illes només amb un múltiplex i, també, per la negativa del Govern de José Ramon Bauzá, d'utilitzar el múltiplex insular per donar cabuda als canals temàtics de Televisió de Catalunya.

23 de desembre

MIQUEL MARTÍN GAMISANS, COORDINADOR DE LA XARXA. Miquel Martín Gamisans estrena una nova etapa professional com a coordinador de La Xarxa. Gamisans té una àmplia experiència en comunicació corporativa i política. La Xarxa compta amb un capital humà de 180 professionals en un sector en el qual treballen 1.200 persones a Catalunya. Gamisans va ser director de comunicació d'Òmnium, entre el 2002 i el 2004. Aquell any es va desplaçar a Madrid per exercir de cap de premsa del diputat a les Corts Joan Puigercós. Ha estat consultor de comunicació i soci director de Catmèdia Global, editora del diari digital *Directe.cat*, entre 2010 i 2011.

27 de desembre

PREMI NACIONAL PER AL *QUÈQUICOM*. El programa del Canal 33 *Quèquicom* ha estat guardonat amb el Premi Nacional de Comunicació Científica que atorguen la Generalitat i la Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació. El programa també ha rebut el Premi Òmnium de Comunicació i el Boehringer Ingelheim de Periodisme en Medicina.

GENER

2 de gener

JOHN MÜLLER DEIXA *EL MUNDO*. El periodista John Müller ha abandonat el diari *El Mundo*, on treballava des de feia vint-i-cinc anys, per incorporar-se al digital *El Español* de Pedro J. Ramírez. Müller exercirà al nou diari com a adjunt de director.

11 de gener

EL VIEJO TOPO S'INCORPORA A LES XARXES SOCIALS. La revista politicocultural *El Viejo Topo*, nascuda fa quaranta anys, celebra l'aniversari incorporant-se a l'àmbit digital. En la plataforma *Elviejotopo.com* ofereix reflexió i participació. Miquel Riera, director i editor de la revista, és membre de la direcció tripartida fundacional juntament amb Claudi Montaña i Jorge Sarret. La immersió digital li permet mantenir la publicació mensual de la revista en paper.

12 de gener

PREMIS IBEROAMERICANS DE PERIODISME. El Nobel de Literatura Mario Vargas Llosa i el periodista Carlos Herrera són guardonats amb el premi Don Quijote de Periodisme i el premi Iberoamericà de Periodisme rei de Espanya, respectivament. Vargas Llosa ha estat distingit per l'article "CUSCO en el tiempo", publicat a *El País*, l'11 de gener de 2015, mentre que Carlos Herrera ha rebut el premi Iberoamericà de Periodisme per l'article "Zabludovsky", publicat el 3 de juliol a l'*ABC*.

13 de gener

L'ALCALDESSA RESPON. Acompanyada per Neus Bonet, degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya, l'alcaldeessa de Barcelona, Ada Colau, pronuncia la conferència tradicional dels alcaldes de la ciutat a la seu del Col·legi, una convocatòria que es va iniciar fa trenta-tres anys amb Pasqual Maragall i que, actualment, porta per títol "L'alcaldeessa respon". Amb

la sala d'actes plena de gom a gom Colau exposa els plans de treball que el municipi té en ment i respon les preguntes dels periodistes presents a la sala. Colau, que ja fa vuit mesos que és al capdavant de l'alcaldia, veu en els indicadors consultats que "l'economia va millor. Barcelona és una ciutat europea i les dades mostren que tenim un teixit que genera riquesa". Lamenta, però, que hi hagi massa diferència social al seu entramat ciutadà i anuncia la creació d'una taula contra la pobresa a l'Ajuntament.

Colau i Bonet durant l'acte.

Foto: Ajuntament de Barcelona

SAÛL GORDILLO, DIRECTOR DE CATALUNYA RÀDIO. El Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) acorda, a proposta del seu director, Brauli Duart, nomenar el periodista Saül Gordillo nou director del Grup d'Emissores de Catalunya Ràdio. Nascut a Calella el 1972, té una trajectòria professional en què destaca l'àmbit digital. Ha estat cap de Continguts digitals d'*El Periódico de Catalunya*. Entre 2007 i 2011, va ser director de l'Agència Catalana de Notícies. Anteriorment, havia estat redactor en cap d'*El Punt* i director de les edicions al Maresme i Rubí. Substitueix Fèlix Riera en la direcció de l'emissora, que la CCMA va destituir el juliol de l'any passat.

Gordillo, nou director de Catalunya Ràdio.

Foto: CCMA

14 de gener

BARCELONA FM SERÀ BTV RÀDIO. El canvi de nom de Barcelona FM pel de BTV Ràdio anirà acompanyat

d'una transformació més profunda en l'emissora de la capital catalana. Després de dos anys de funcionar com una radio fórmula informativa completada amb música, a partir d'ara es convertirà en una agenda musical cultural de la ciutat. Així ho explica el director de Barcelona Televisió (BTV), Sergi Vicente, que concreta que l'emissora mantindrà "la base informativa, però buscarà un format diferenciat". Una de les característiques que ha de tenir la futura BTV assegura, és funcionar com una plataforma transmèdia, capaç d'oferir continguts que es puguin adaptar a les diferents finestres de què disposa l'emissora. La cadena té previst estrenar els nous projectes pels volts de Setmana Santa.

19 de gener

I3TV ESTRENA EL NOU CANAL. La cadena I3TV comença a emetre pel nou canal de Televisió Digital Terrestre (TDT), tot i que ho farà simultàniament per un temps en les freqüències. El nou canal li va ser adjudicat pel Ministeri d'Indústria, el passat més d'octubre.

21 de gener

JOAN CARLES MARTORELL, NOU DIRECTOR D'IB3. El director general d'IB3, Andreu Manresa, nomena el regidor Joan Carles Martorell, (Palma, 1981), nou director de la televisió autonòmica. Accedeix al càrrec amb el propòsit d'escoltar els professionals de la cadena pública per contribuir amb ells a "canviar coses" aprofitant el potencial d'Internet i de les xarxes socials. Haurà de fer front als seus projectes amb una "reducció pressupostària molt severa", tal com ell mateix admet. També promet facilitar fórmules de participació ciutadana en la programació per donar "protagonisme a l'espectador, que és el client de la televisió". D'altra banda, també es nomena Margarita Cardona (Eivissa, 1973) nova gerent d'IB3. Fins ara era directora de Gestió de l'àrea de Salut d'Eivissa i Formentera i, anteriorment, havia treballat a la productora *El Terrat*.

Martorell, nou director d'IB3

Foto: IB3

El teu suport, avui, alimenta el futur de molts infants

L'educació és una necessitat bàsica per a tots els infants

Al Casal dels Infants ajudem molts nens i joves a superar cada obstacle per difícil que sembli. Els fem costat, a ells i a les seves famílies, els ajudem a l'escola, construïm espais de confiança i seguretat, fan amics, troben referents... perquè tinguin el màxim d'oportunitats i s'esforcin tot el que puguin per tirar endavant.

**El teu compromís
és clau** perquè ho
aconsegueixin!

 Casal dels Infants
acció social als barris

Junta de Comerç, 16 | 08001 Barcelona | Tel. 93 317 00 13 - Fax 93 301 16 06 | info@casaldelsinfants.org | www.casaldelsinfants.org

Transferència o ingrés a:

"La Caixa" 2100-3001-62-2500027076 | Catalunya Caixa 2013-0087-16-0200448775

22 de gener

LA VIOLÈNCIA MASCLISTA, ÉS NOTÍCIA? El Consell de l'Audiovisual, l'Institut Català de les Dones i el Col·legi de Periodistes de Catalunya celebren una taula rodona sota el títol "La violència masclista, és notícia?". Obre l'acte Alicia Oliver, vocal de la Junta del Col·legi. El debat prové d'un document que les entitats de dones tenen sobre el maltractament, on es pot trobar tant el nombre d'afectades com els continguts de les notícies que apareixen habitualment a la premsa. La recopilació que ha portat a terme l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya ha aportat una anàlisi dels redactats que apareixen als mitjans de comunicació i de quina manera a través d'aquests es pot informar, o deformar, sobre un problema actual d'importància extraordinària. Com a mesures preventives, les entitats representades hi destaquen la conveniència de descobrir i denunciar amb fonament qualsevol maltractament en l'àmbit on conviuen homes i dones: escola, universitat, treball i convivència en la parella. Han participat en l'acte les periodistes Tona Gusi, vicepresidenta i Coordinadora de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere; Pilar Medina, professora de Comunicació de la Universitat Pompeu Fabra, i Beatriu Massià, cofundadora de l'Associació Viure sense Violència

RELAT SOBRE LES ÚLTIMES HORES DE COMPANYYS. El periodista Jordi Finestres presenta al Casino de Manresa el llibre *Relat d'un magnicidi*, sobre les últimes hores del president Lluís Companys. L'acte es porta a terme amb el suport de la demarcació de la Catalunya Central del Col·legi de Periodistes. El treball, fruit de la investigació, l'ha editat ARA-Llibres en el 75è aniversari de l'afusellament del darrer president de la Generalitat Republicana. Finestres és periodista especialitzat en divulgació i investigació històrica i rememora un dels episodis més obscurs del recent passat del nostre país com és l'exili, la persecució a França del president, la captura, l'empresonament i la posterior execució efectuada pels franquistes. La investigació descobreix qui va ser el policia que posà fi a la vida del president.

PERIODISTES DE TVE, CONTRARIS AL SEU PRESIDENT. Un grup de periodistes de Televisió Espanyola (TVE) sol·liciten la destitució de l'actual president de RTVE, José Antonio Sánchez. La petició ha estat aprovada pel consell d'Informatius i ratificada per unanimitat per l'assemblea de TVE. Segons un comunicat dels esmentats treballadors, els actuals responsables de RTVE no estan "legitimats", sobretot per la "profunda

degradació ètica i deontològica a què han sotmès els informatius de la cadena aquests anys".

25 de gener

PRIMER "OFF THE RECORD" DEL 2016 A GIRONA. El periodista de *La Vanguardia* Enric Juliana protagonitza el primer sopar "off the record" del 2016 de la demarcació de Girona del Col·legi de periodistes.

PEPA FERNÁNDEZ, PREMI MIGUEL DELIBES. La presentadora i directora de *No es un día cualquiera* de RNE, Pepa Fernández, rep el Premi Nacional de Periodisme Miguel Delibes que atorga l'Associació de la Premsa de Valladolid. La periodista, natural de Cervera, dedica el guardó a la memòria de Delibes. El jurat valora la constant defensa de l'idioma castellà per part de Pepa Fernández en els més de 1.500 programes emesos els caps de setmana al llarg de gairebé disset anys.

26 de gener

NOVA ASSOCIACIÓ EUROPEA D'EDITORS. És presenta a Brussel·les News Media Europe, una nova associació que agrupa més de dos mil diaris i editors d'onze països: Regne Unit, Bèlgica, Xipre, Dinamarca, Estònia, Finlàndia, Països Baixos, Noruega, Suècia, Irlanda i Espanya. El Grup Heraldo, assumeix la presidència de la nova entitat internacional en la persona de Fernando de Yarza López Madrazo, també president editor de 20 *Minutos*. La presentació de News Media Europe té lloc a Brussel·les amb assistència de membres de la societat en la qual actuen com a vicepresidents el britànic Lord Black, director executiu del diari *Telegraph*, i el noruec Raoul Gruntal.

27 de gener

"PESSICS DE VIDA" AMB SALVADOR ALSIUS. L'Ajuntament de Manresa i la demarcació Catalunya Central del Col·legi de Periodistes organitzen conjuntament el Cicle "Pessics de Vida" un espai de conversa amb personalitats destacades del país que se celebra cada mes. El cicle estrena temporada amb l'entrevista de la periodista de TV3 Núria Bacardit al periodista Salvador Alsius, professor de Periodisme a les universitats de Barcelona i Pompeu Fabra; antic degà del Col·legi de Periodistes, escriptor, i actual vicepresident del Consell de l'Audiovisual de Catalunya. Alsius explica les moltes activitats que ha desenvolupat dins de la seva professió i aposta per una "educació

mediàtica del sistema comunicatiu per il·lusionar les noves generacions". L'entrevista té lloc al Centre Cultural El Casino de Manresa.

Foto: Anna Vilajosana

Salvador Alsius conversa amb Núria Bacardit.

28 de gener

TARRAGONA CELEBRA CONFERÈNCIES ANUALS D'ALCALDES. L'alcalde de Tarragona, Josep Fèlix Ballesteros inaugura a la sala d'actes del col·legi d'advocats i farmacèutics de Tarragona el cicle de compareixences d'alcaldes del Camp de Tarragona, que organitza la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya. L'habitual conferència sobre l'estat de la ciutat porta per títol "Mirar lluny, treballar a prop". El cicle es completarà amb els alcaldes de Cambrils, el Vendrell, Reus i Valls.

Foto: Mauri

Ballesteros durant la conferència.

30 de gener

GERARD ROMERO NARRARÀ EL BARÇA EN CATALÀ. La cadena SER estrena *Moguts pel Barça*, un nou espai de transmissions dels partits de l'equip blaugrana. El programa està conduït per Gerard Romero que debuta a l'emissora de Prisa després de deixar RAC1 el setembre passat. El programa es podrà escoltar a través de les freqüències secundàries de la SER que, anteriorment, pertanyien a Ona FM i per Internet. L'equip del programa de Romero està format per Laura Lanau, Bern Redondo, Sergi Hernández, Fermín Suárez i l'actor Jordi Rios.

Una cosa és dir que treballem en PRO dels professionals.
Una altra és fer-ho:

Compte Expansió Plus PRO

T'abonem el 10% de la teva quota de col·legiat*

0

comissions
d'administració i
manteniment.**

+ 3%

de devolució (mínim 5 euros i fins a 50 euros al mes) en els principals rebuts domiciliats i sobre les compres amb targeta de crèdit en comerços d'alimentació.⁽¹⁾

+

3% TAE

de remuneració
en compte sobre els 10.000 primers euros, en cas de tenir saldos en estalvi-inversió superiors a 30.000 euros.⁽²⁾

Truca'ns al **902 383 666**, identifica't com a membre del teu col·lectiu, organitzem una reunió i comencem a treballar.

sabadellprofessional.com

El Compte Expansió Plus PRO és exclusiu per a determinats col·lectius professionals. Pregunta al teu gestor quina és la solució financera concreta per al teu col·lectiu.

1. Rebuts domiciliats que corresponguin, com a emissor, a organitzacions no governamentals (ONG) registrades en l'Agència Espanyola de Cooperació i els rebuts de col·legis, escoles bressol i universitats carregats durant el mes. Han de ser centres docents espanyols (públics, privats i concertats) i se n'exclouen les despeses d'acadèmies particulars, col·legis professionals o despeses diferents a les d'escolarització. Tampoc s'hi inclouen les despeses en concepte de postgraus, màsters i doctorats.

2. Operacions de compra fetes a crèdit incloses en la liquidació del mes, amb les targetes modalitat Classic, Or, Premium, Platinum i Shopping Or el contracte de les quals estigui associat a aquest compte, en els establiments comercials d'alimentació inclosos, que es poden consultar en la pàgina www.bancsabadell.com/compteexpansioplus.

3. Per tenir accés a aquesta retribució els titulars han de tenir un saldo mitjà mensual en el banc superior a 30.000 euros en recursos, calculat com la suma de saldos del mes anterior de: comptes a la vista, dipòsits, renda fixa a venciment, assegurances de vida-estalvi, fons d'inversió, valors cotitzables i no cotitzables, plans de pensions, plans de previsió d'EPSV i BS Fons Gran Selecció. No es tindrà en compte per al còmput del saldo mitjà el saldo existent en aquest Compte Expansió Plus PRO ni en cap altre de les mateixes característiques en què els titulars siguin intervinents. Sí que es tindrà en consideració el nombre de cotitulars, per la qual cosa el saldo mínim existent en l'entitat com a requisit serà el pres proporcionalment per a cada cotitular. No es remuneraran els saldos durant el primer mes de vida del Compte Expansió Plus PRO.

En cas que no s'assoleixi per part dels titulars el saldo mínim que dona dret a la retribució del Compte Expansió Plus, la liquidació es farà al 0% per aquest concepte.

Rendibilitat: per al tram de saldo diari que excedeixi els 10.000 euros: 0% TIN. Per al tram de saldo diari des de 0 fins a un màxim de 10.000 euros: 2,919% TIN, 1,9910% TAE (calculada tenint en compte els dos tipus d'interès per al supòsit de permanència del saldo mitjà diari durant un any complet). Exemple de liquidació en un any: saldo en compte de 15.000 euros diaris, saldo diari sobre el qual es remunera: 10.000 euros; freqüència 12 (mensual); interessos liquidats en l'any: 291,90 euros.

Oferta vàlida, a partir del mes de octubre de 2015, per la domiciliació en el Compte Expansió Plus PRO d'una nova nòmina, pensió o ingrés regular mensual per un import mínim de 3.000 euros (se n'exclouen els ingressos procedents de comptes oberts en el grup Banc Sabadell a nom del mateix titular). També cal haver domiciliat 2 rebuts domèstics en els 2 últims mesos.

* Fins un màxim de 100 euros anuals per compte, amb la quota domiciliada. L'abonament es farà durant el mes de gener en l'any següent.

Captura el codi QR i
coneix la nostra news
'Professional Informa'

“ Jo em refio d'**Asisa**
perquè reinverteix
en la teva salut.

**No et sembla
una bona raó? ”**

A **Asisa** reinvertim els nostres beneficis
en més serveis per als nostres assegurats.

- 10.981.869 consultes a especialistes
- 942.793 urgències hospitalàries
- 11.639 parts assistits
- 5.044.646 proves diagnòstiques
- 245.451 intervencions quirúrgiques
- 155.016 ingressos hospitalaris
- 348.294 consultes odontològiques

asisa.es
901 10 10 10

asisa

El nostre benefici és la teva salut

